

Årsrapport 2009

Fylkesmannen i Nordland

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 8
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 15
Kongehuset	Side 15
Miljøverndepartementet	Side 15
Landbruks- og matdepartementet	Side 18
Kunnskapsdepartementet	Side 29
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 43
Justis- og politidepartementet	Side 44
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 48
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 52
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 55
Statens Helsetilsyn	Side 69
Samferdselsdepartementet	Side 71
Utenriksdepartementet	Side 71
Kultur- og kirkedepartementet	Side 72
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	Side 72

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

Nordland fikk i 2009 ny fylkesmann. Hill-Marta Solberg tok over etter fylkesmann Åshild Hauan som fratrådte 31.12.07. Ola Bjerkaas har vært konstituert fylkesmann fra Hauans fratredelse og fram til første november 09.

To av de største utfordringene i året som gikk, var situasjonen i barnevernet i fylket, samt kommuneøkonomien. 2009 ble i tillegg preget av Influenza A1 (h1n1) pandemien.

Barnevern

Barnevern har vært et hovedfokus for Fylkesmannen i Nordland i 2009. Til tross for sterk fokus på barnevernet, har vi sett en negativ utvikling i tidsfristoversittelser. Nordland har nå størst andel av tidsoversittelser i landet (39%). Dette er en helt uakseptabel situasjon. Fylkesmannen i Nordland skal i 2010 fortsatt følge utviklingen i barnevernet tett. Vi vil spesielt se hvordan regjeringens føringer i statsbudsjettet om styrking av barnevernet, slår ut i Nordland.

Ved utgangen av 2009 ble det besluttet å opprette felles barneverntjeneste mellom Dønna, Herøy, Alstadhaug og Lerifjord. Det er også tatt initiativer både i Vesterålen, Sør-Helgeland, Salten og indre Helgeland.

Kommuneøkonomi

Mange av nordlandskommunene har store økonomiske utfordringer i forhold til tjenesteproduksjon kommunene skal yte overfor sine innbyggere. Årsakene til dette tilskrives mest stort antall kommuner med lavt innbyggertall, geografisk spredning og demografi.

Av landets 430 kommuner, ligger 44 (10,2 %) av kommunene i Nordland. Kommuner tilhørende i Nordland er overrepresentert i ROBEK-registeret.

Av 44 kommuner i registeret pr. 31.12.08, var 9 (20,5 %) av disse nordlandskommuner. I løpet av 2009 er 5 kommuner meldt inn i ROBEK og tre kommuner er meldt ut, slik at ved utgangen av 2009 var 11 av 48 kommuner i registeret kommuner fra Nordland. Det tilsvarer en andel på 22,9 %. Dermed er Nordlandskommunene ytterligere overrepresentert i ROBEK-registeret.

Utviklingen av antall kommuner i ROBEK for 2010 er usikker. Tidlige signaler som regnskapsresultater 2009 forteller i hovedsak om resultater bedre enn forventet. Det kan være grunn til å anta at antall kommuner i registeret vil holde seg på samme nivå eller synke i 2010. For øvrig har Fylkesmannen sammen med kommuner i Vesterålen initiert et samarbeidsprosjekt som skal kartlegge hvorfor kommunene i Vesterålen har kommet i registeret og hvorfor oppholdet i registeret har vært så lenge som det har. Den kunnskap man her innhenter, vil være nyttig bidrag i forhold til å gjenopprette en sunn økonomi eller forhindre at kommuner ender opp i ROBEK.

Pandemi

Våren 2009 meldte helsemyndighetene om en mulig forestående pandemi. Dette førte til høy beredskap både hos Fylkesmannen og i kommunene i Nordland. Kommunene rapporterte hver uke til fylkesmannen om forberedelsene og gjennomføringen av massevaksinasjon. Dette viste seg å være en krevende utfordring på flere felt: Det rådde stor usikkerhet om når vaksinen kom, hvor mye som kom og hvilke kommuner som ble prioritert. Samtidig rapporterte flere kommuner om generell skepsis til vaksinen blant befolkningen. Likevel klarte kommunene å gjennomføre massevaksinasjonen på en meget god måte. Fylkesmannen i Nordland er fornøyd med innsatsen kommunene har gjort.

Befolkning

I 2009 økte befolkningen i Nordland med om lag 1000 personer, og ved utgangen av året var folketallet 236 146. Det er en større vekst enn året før. Det er i Bodø, Meløy og indre Helgeland som står for folketilveksten. Det er en tendens at folk flytter fra mindre kommuner til bykommuner og større sentrumskommuner. Et annet trekk er at mange flytter fra Nordland og sørover.

Indeks Nordland 2010 peker på at et problem for Nordland, er at veksten i antall med høyere utdanning i alderen 20-39 år er langt svakere i Nordland enn i resten av landet. Mens antallet har økt med 15% på landsbasis, er økningen kun på 3% i Nordland. Årsaken til dette er at få av dem som reiser ut for å få en utdanning, kommer tilbake, og at det finnes for få relevante jobber.

I 2010 forventes det at Nordland skal få sitt første universitet. Fylkesmannen i Nordland det er av stor betydning at flere får universitetsutdanning i fylket, samtidig som det bygges opp kompetansearbeidsplasser.

Økonomi

I 2009 var omsetningen i fylket på 113,9 milliarder (Indeks Nordland 2010). Det er en nedgang på 4,1% fra året før. Finanskrisen rammet Nordland med en sterk nedgangskonjunktur våren 2009. Ved utgangen av året var derimot nedgangen snudd til optimisme, og det forventes en vekst på 4% i 2010.

I 2009 ble den en ny situasjon for nordlandsbedriftene. Etter flere år med sterk vekst, gikk etterspørselen ned på et normalnivå. Store prisfall i markedene kombinert med etterslep i prisnedgangen på råvarer, førte til at lønnsomheten var svak for flere bedrifter. Dette har ført til at næringslivet har fokusert på reduksjon i kostnader og funnet nye markeder. Det er særlig den tradisjonelle fiskeindustrien som har hatt et tungt år. Oppdrettsindustrien har derimot vist en vekst på hele 16%.

I Nordland oppgraderes stamveinettet. Flere samferdselsinvesteringer har gitt og vil gi store positive ringvirkninger for næringslivet.

Sysselsetting, arbeidsledighet og sykefravær

Sysselsettingen i Nordland hadde en nedgang på 1000 personer fra 2008 til 2009. Det er 113 000 sysselsatte ved utgangen av 2009.

Nordland har opplevd en økning i arbeidsledigheten fra 2008 til 2009. Tallene for tredje kvartal viser en samlet arbeidsledighet på 3183 personer, 531 flere enn året før. Det er menn som står for den største økningen i ledigheten (428 flere menn/103 kvinner). Likevel må arbeidsledigheten karakteriseres som relativt lav. (SSB.no)

Sykefraværet har i 2009 steget til 7,3% (legemeldt) fra 6,9% året før. Nordland har en liten nedgang i antallet uføre, som totalt var 18.655 personer i Nordland uføretrygdet, noe som er 17 færre enn i 2008 (nav).

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Departement	FMNO		Sum	
	1510	Fagdep.	1510	Fagdep.
Kongehuset	10		10	0
Miljøverndepartementet	980	195	980	195
Landbruks- og matdepartementet	929	29	929	29
Kunnskapsdepartementet	506	90	506	90
Barne- og likestillingsdepartementet	235		235	0
Justis- og politidepartementet	197		197	0
Kommunal- og regionaldepartementet	223		223	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	216	70	216	70
Helse- og omsorgsdepartementet	335	199	335	199
Statens Helsetilsyn	414	78	414	78
Samferdselsdepartementet	3		3	0
Utenriksdepartementet	5		5	0
Kultur- og kirkedepartementet	9		9	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Administrasjon	1113		1113	0

Embetsledelse	90	90	0
Sum:	5266	661	5266 661

1.2.2 Det administrative området

Økonomi

Kapittel 1510 ble totalt økt med 25 mill kr i 2009 til styrking av arbeidet innenfor 6 ulike departementsområder. For Nordland utgjorde denne økningen vel 2 mill kr. Vi oppfatter at tildelingsbrevet gir klare føringer til hvilke områder som skulle styrkes og Fylkesmannen har økt innsatsen i tråd med dette.

Personalpolitikk

Fylkesmannen arrangerte utvida ledersamling i mars 2009, der personalpolitikk og ledelse sto på dagsorden. "Plattform for ledelse i staten" lå til grunn for arbeidet som ble gjort på samlinga og handlingsplanen som ble utarbeidet. som grunnlag for det videre arbeidet med embetets personalpolitikk. Det overordna målet i handlingsplanen er en "mer samla og tydelig ledelse". Delmålene er innen for temaene lønnsdannelse, rekruttering og kompetanseutvikling.

Fylkesmannen har fokus på fleksibilitet når ettertraktet kompetanse skal rekrutteres og nøkkelpersonell beholdes. HTAs pkt. 2.3.4 nr. 2 brukes oftere og fleksible arbeidsordninger, som f. eks. hjemmekontor, kontorplass i andre kontorfellesskap og fjernpendling, avtales oftere for å rekruttere godt kvalifisert arbeidskraft. Kompetanseutvikling er også en sentral del når Fylkesmannen skal rekruttere.

Fylkesmannen i Nordland mener at arbeidslivet bør gjenspeile mangfoldet i befolkninga når det gjelder alder, kjønn, funksjonshemming og nasjonal/etnisk bakgrunn. Som IA-virksomhet legger Fylkesmannen vekt på å legge til rette arbeidsforholdene for egne ansatte, og presiserer i utlysinga at det vil bli lagt vekt på å tilrettelegge arbeidsplassen for personer med redusert funksjonsevne. Søkere som gjør oppmerksom på at de har nedsatt funksjonsevne og/eller innvandrerbakgrunn i søknaden, blir innkalt til intervju dersom de er kvalifisert for stillinga.

Fylkesmannen yter tilskudd til bedriftsidrettslag og velferdskomité, som jobber for å gi ansatte tilbud innen fysiske og sosiale aktiviteter. I tillegg gis en times trening i uka under visse vilkår, og en halv times gåtur i uka i med bedriftsidrettslaget.

Overtid brukes i liten grad. En uskreven regel er at møter legges innenfor kjernetiden (0900-1430).

Kartlegging av arbeidsmiljøet

Fylkesmannen gjennomførte arbeidsmiljøundersøkelse i samarbeid med Statens arbeids- og miljøinstitutt (STAMI) tidlig i 2009. STAMI presenterte resultatene på virksomhetsnivå for alle ansatte. Avdelingene fikk ansvar for å følge opp på avdelingsnivå, med rapportering til embetsledelsen. Fylkesmannen har ikke bestemt når neste arbeidsmiljøundersøkelse skal gjennomføres.

Tilsetninger

Fylkesmannen lyste ut 23 stillinger i 2009, 13 faste stillinger, fire vikariater og seks engasjementer/prosjektstillinger. To av vikariatene ble lyst ut henholdsvis to og fire ganger før det ble foretatt tilsetning. Tilsettingsrådet foretok 24 tilsetninger, 11 faste stillinger, tre vikariater og 10 eng./prosjektstillinger. Til sammenligning lyste Fylkesmannen ut 27 stillinger og tilsatte 41 i 2008. Tallene for 2007 var 17 utlysinger og 32 tilsetninger, i 2006 11 stillinger utlyst og 21 tilsetninger. Alle utlyste stillinger var 100 % stillinger.

Gjennomfarten av personell har med andre ord variert mye de siste årene, med en stor økning i 2008. I 2008 var antall søkere til utlyste stillinger redusert. Søkertilfanget var mer balansert i 2009. De største utfordringene Fylkesmannen har innen rekruttering er å beholde nøkkelpersonell og å rekruttere akademikere med erfaring. Fylkesmannsembetet kommer fortsatt dårlig ut lønsmessig i konkurranse med andre statlige virksomheter i Bodø.

Fylkesmannen strammet inn på mulighetene for å få permisjon ved overgang til annen stilling i 2008. Denne praksisen ble videreført i 2009, og de fleste vikariatene hos Fylkesmannen er som følge av foreldrepermisjoner og lignende.

Digital Fylkesmann prosjektet i 2009

Prosjektet har gjennom 2009 fokusert på utviklingen og implementeringen av det teknologiske grunnlaget for prosjektet. Dette dreier seg i utgangspunktet om å få på plass rammeverket for hvordan SharePoint skal fungere i FMNOs organisasjon, og starte utviklingen av de elektroniske skjemaene. FMNO har selv ikke kompetanse på

disse to områdene, og forsøket på å etablere et samarbeid med FMSF strandet allerede i 2008 fordi man her ikke hadde ledig kapasitet til å kunne bistå oss i prosjektet. Konsekvensen av dette ble at vi i februar 2009 gikk ut i en anbudsrunde der vi søkte ut i det private markedet etter samarbeidspartnere på SharePointutvikling og utvikling av elektroniske skjema. Etter en samlet vurdering ble det inngått avtaler med henholdsvis Bouvet ASA og MORE Software Solutions AS.

På SharePoint-siden ble nettredaksjonen involvert i utviklingen av informasjonsarkitekturen for SharePoint, og det ble laget en prototyp som ble presentert på IKT-samlingen i juni 2009. Denne prototypen inneholdt også en integrering mot ePhorte. Prosjektet har hatt en del utfordringer i 2009 knyttet mot integreringen av ePhorte i SharePoint. Her har leverandøren av løsningen ikke innfridd verken forventninger eller kontraktmessige forpliktelser overfor FMNO. Løsningen skulle opprinnelig være operativ 15. oktober 2008, men var i realiteten ikke operativ før 1. oktober 2009. Forsinkelsen har bidratt til å forsinke prosjektet fordi denne delen av arkitekturen har vært avgjørende i forhold til integreringen mellom SharePoint og de øvrige forretningskritiske systemene ved FMNO (Agresso og SAP). Hvis vi ikke lykkes med integreringen mellom SharePoint og ePhorte ville vi sannsynligvis måtte redefinere store deler av arkitekturen i prosjektet. Denne integreringen har imidlertid kommet mer og mer på plass i 2009, og løsningen har vært kjørt i test i november og desember.

Utviklingen av e-skjema ble organisert med utgangspunkt i forslag fra avdelingene, og kommunikasjonen med utviklingsmiljøet skjedde via modeller basert på BPM, og enkle kravspesifikasjoner. Datafangsten fra skjemaene er integrert mot ePhorte i den forstand at de importeres direkte inn i Sak/Arkiv systemet. Det første e-skjemaet ble lansert ut mot kommunene i begynnelsen av mai 2009, og dette ble også demonstrert på IKT-samlingen. Utviklingen av e-skjema ble forsert i andre halvdel av 2009 og målet var at man fra årsskiftet skulle ha 21 e-skjema/prosesser satt i produksjon. Pr 31.12.2009 var 17 av disse på plass, og de øvrige var i prosess sammen med eksterne statlige og regionale aktører.

Videre har man hatt en utfordring i forhold til sluttfinansieringen av prosjektet. Dette førte til at det på styringsgruppemøte 22. juni ble valgt å foreta en midlertidig stopp i prosjektet fram til 15. september, for å avklare muligheten for å involvere andre embeter i finansieringen. Det ble sendt ut en forespørsel om dette, der embetene ville få tilgang til de e-skjemaene som ble utviklet i prosjektet mot at man var med på et spleiselag. I og med at man i denne finansieringsmodellen fokuserte på e-skjemaene, ble SharePoint utvikling lagt på is inntil videre. Parallelt ble det sendt en søknad om sluttfinansiering til FAD.

Disse initiativene førte imidlertid ikke fram, og en ny søknad om sluttfinansiering for 2010 ble sendt til FAD i oktober 2009. Prosjektet er vedtatt forlenget fram til 1. juli 2010, og den overordnede planen for ferdigstilling er vedtatt i styringsgruppa. Fokuset framover vil være ferdigstilling av Sharepointløsningen og overføringen av systemet til FMNOs organisasjon. I tillegg vil det bli utviklet nye skjema etter hvert som det meldes inn behov, og kompetanseheving ved FMNO er her en nøkkelaktivitet.

Lærling

Fylkesmannen hadde lærling i kontorlag i 2009.

Område	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90	90	0	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45	45	0	0
Arkiv	360	360	0	0
Regnskap og lønn	173	173	0	0
Personal	95	95	0	0
IKT	155	155	0	0
Informasjon	58	58	0	0
Ekspedisjon/forværelse	167	167	0	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	60	60	0	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	1203	0	1203	0

1.3 Andre forhold

På grunn av permisjon i en stilling fra 01.05.09 og ut året har det vært redusert ressursinnsats på resultatområde 62, Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentleg sektor

Som samordningsorgan har Fylkesmannen vektlagt dialog med kommunene, Fylkeskommunen, KS Nordland og øvrige regionale etater. Her har møter og konferanser vært viktige arenaer for informasjonsutveksling og problemløsning i forhold de utfordringer vi står ovenfor i Nordland. Videre er Fylkesmannens tilsyn og oppfølging på de ulike samfunnsområder viktig for den enkelte innbyggers velferds- og tjenestetilbud. Når det gjelder samhandling med øvrige statlige tilsynsmyndigheter, er det det først og fremst Mattilsynet og Arbeidstilsynet som er de sentrale aktører.

Fylkesmannen får jevnlig forespørsel om å bidra til kompetanseheving i kommunene i forhold håndtering og forståelse av lovverk og forskrifter på sentrale områder. Dette gjelder særlig kommuneloven, forvaltningsloven og offentlighetsloven. Her må også nevnes korrekt saksbehandling etter plan- og bygningsloven. Slik faglig oppdatering blir gitt gjennom tilbud om kurs og konferanser og også i stor grad ved telefonisk veiledning. På denne måten bidrar Fylkesmannen til en generell bedring av rettssikkerheten.

Ved utgangen av 2009 hadde Nordland 11 kommuner på ROBEK-listen. Dette er et uforholdsmessig høyt tall i forhold til landet for øvrig. Med 44 kommuner i fylket står Fylkesmannen ovenfor store utfordringer når det gjelder oppfølging på kommuneøkonomiområdet. Her har nok ressursituasjonen medført at mye gjenstår før vi kan si at oppfølgingen er på et ønsket nivå.

Heller ikke i 2009 har det vært noen form for oppfølging av KOSTRA-arbeidet i kommunene.

Fylkesmannen har fortsatt fokus på lokal omstilling og fornying ved å gi skjønnsmidler til prosjekter både til enkeltkommuner og til interkommunalt samarbeid. I denne sammenheng må også nevnes prioritering av midler til kommuner som har inngått i Kvalitetskommuneprogrammet.

Fylkesmannen i Nordland har bidratt med kursing av kommunalt ansatte innen tema biologisk mangfold, naturtyper og trua arter og hvordan databasene knyttet til disse temaene skal nyttes. Fylkesmannen har samarbeidet med KS med nettverkbygging mellom kommunene i arbeidet med EUs rammedirektiv for vann.

Fylkesmannen har ansvar for et nasjonale prosjektet ” Ungdom i Svevet”, som handler om å finne virksomme tilnæringsmåter overfor ungdom som er i risikozonen, er det tett samarbeid mellom ni prosjektkommuner (Brønnøy, Alstahaug, Dønna, Rana, Saltdal, Bodø, Lødingen, Sortland og Vestvågøy), Høgskolen i Bodø og Fylkesmannen. I tilknytning til prosjektene er det også et samarbeid med KoRus, NAV, Husbanken, Bufetat og Nordland fylkeskommune.

Fylkesmannen i Nordland har laget en samordnet oversikt over arbeidet med universell utforming og bruker dette i dialog med kommunene bl.a. i arealplanleggingen/kommuneplanlegging.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

I 2008 ble det åpnet 16 NAV kontor i Nordland. I 2009 var tallet 19. Fylkesmannen har samarbeidet med NAV fylkesleddet for å ivareta de sosiale tjenestene spesielt i denne prosessen.

Samarbeidsforum

Fylkesmannen, NAV Nordland og KS Nordland har gjennom møter i samarbeidsforum sikret samhandling og samkjøring av aktiviteter. Det ble gjennomført 4 møter i 2009 med særlig fokus på etableringene, fagutvikling, samhandling i partnerskap og gjensidig rapportering. Samarbeidsforum har vært nødvendig for å sikre god samhandling, strategidiskusjoner og samkjøring av aktiviteter relatert til etablering av NAV-kontorer i Nordland. Det har imidlertid periodevis vært utfordringer knyttet til statlige styringssignaler. Det ble oppfattet som manglende samsvar i styringssignalene på statlig og kommunalt område.

Omsorg 2015

Arbeidet med omsorgsplan 2015, inkludert ulike tiltak og delplaner, ble i 2009 gjennomført ved et godt samarbeid mellom Helseavdelingen og Sosial- og familieavdelingen. Se forøvrig resultatrapportering i kapittel 3.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Tverrsektorielt samarbeid om barn og unges oppvekst

Fylkesmannen i Nordland har organisert tverrsektorielt samarbeid på oppvekstområdet i et eget forum for barn og unge. I dette forumet er hver avdeling representert med en representant, men hovedansvaret ligger i de tre avdelingene som har tydelig definerte oppgaver ovenfor barn og unge i sine embetsoppdrag. I 2009 ble dette forumet ledet av oppvekst- og utdanningsavdelinga. Forumets mandat er å samordne tiltak, og styrke arbeidet innenfor igangsatte tiltak. I 2009 arrangerte forumet en konferanse som hadde fokus på tverrsektorielt samarbeid. Arbeid med prosjektet "Ungdom i svevet" er fortsatt et samarbeidsprosjekt. I tillegg er det også et folkehelseforum som ivaretar tverrsektorielt samarbeid med hensyn til helseforebyggende tiltak for denne gruppa.

Barnevern

Det kommunale barnevernet i Nordland preges av mange små enheter. Av fylkets 44 kommuner er det 11 som har en stilling eller mindre i barnevernet, og 17 kommuner som har mellom 1 og 2 stillinger. Dette skaper svært sårbare tjenester hvor de ansatte ofte blir sittende alene med svært krevende saker. Fylkesmannen har derfor vært opptatt av å oppfordre kommunegrupper til å vurdere interkommunale tjenester hvor det skapes mer robuste fagmiljø. I 2008 ble det opprettet en interkommunal tjeneste bestående av to kommuner, en i Troms og en i Nordland. Ved utgangen av 2009 ble det besluttet å opprette felles barneverntjeneste mellom kommunene Dønna, Herøy, Alstahaug og Leirfjord. Leirfjord er vertskommune. I tillegg er det tatt initiativer både i Vesterålen, på Sør-Helgeland, i Salten og indre Helgeland.

Større tjenester gir imidlertid ingen garanti for effektivitet og kvalitet i tjenesten. I 2009 som i 2008 har mange av de største kommunene i Nordland hatt betydelige utfordringer med å overfolde frister, utarbeide tiltaksplane/omsorgsplaner og å følge opp fosterhjem. Første halvår 2009 var det ingen fylker som forholdsmessig hadde så lange fristoverskridelser som Nordland. Fylkesmannen vedtok i 2009 å ilegge en kommune mulkt for overskridelse av undersøkelsesfristene i barnevernloven.

I 2009 mottok Fylkesmannen 9 klager over enkeltvedtak i den kommunale barneverntjeneste, samt 56 saker hvor det ble opprettet tilsynssak overfor kommunen.

Fylkesmannen arrangerte i 2008 en todagers konferanse for ansatte i barneverntjenesten. Dette hadde god oppslutning og ble av deltakerne vurdert som meget nyttig.

Tilsynet med barneverninstitusjonene ble gjennomført i samsvar med kravene i barnevernloven. Tema for systemrevisjonene var "*Adgangen til å bevege seg i og utenfor institusjonen*". Det ble avdekket avvik fra regelverket ved 3 av fylkets 7 institusjoner. Fylkesmannen behandlet i 2009 7 klager angående bruk av tvang i institusjonene.

På initiativ fra Indre Helgeland regionråd utredet Fylkesmannen i 2009 behovet for gransking av mulige overgrep mot tidligere barnevernbarn i institusjoner, samt muligheten for en felles erstatningsordning for hele fylket. Kommunene ble forespurt i denne anledning, men det ble kun mottatt svar fra 15 kommuner. Fylkesmannen vil i 2010 foreta en nærmere utredning og komme med noen anbefalinger til kommunene for behandling av erstatningskrav fra tidligere barnevernbarn.

Barnehage

Ved utgangen av 2009 meldte alle kommuner at de innfridde retten til barnehageplass slik den er definert. Det betyr at vi i Nordland har full barnehagedekning. I løpet av våren var det imidlertid to av kommunene som sto på KDs bekymringsliste, og Fylkesmannen fulgte disse tett opp. Ved starten av barnehageåret hadde også disse kommunene alt på plass.

Høsten 2009 avholdt vi konferanse for barnehage- og skoleansvarlige i kommunene og andre sentrale aktører i sektorene. Temaet var Kvalitet i barnehage og skole. Vi hadde gode bidragsytere fra KD som blandt annet gjennomgikk Kvalitetsmeldingen. I tillegg har det vært fokus på rekruttering, der vi er med som et av fem fylker i den nasjonale strategien. Når det gjelder kompetansestrategien har vi fortsatt arbeidet fra 2008. Gjennom RKK har vi drøftet samarbeid og fordelt tilsammen kroner 1 281 000 av kompetansemidlene. Alle søknader var basert på føringer i den sentrale strategien.

Det har vært gjennomført tilsyn i tre kommuner. Tema var kommunen som barnehagemyndighet belyst gjennom barnehagelovens paragrafer som omfatter: Kommunen som godkjenningsmyndighet, Kommunens tilsyn med barnehagene og Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning. Det ble funnet avvik i alle kommunene.

Grunnopløringa

Tilsyn er fortsatt hovedoppgaven på utdanningsområdet. Vi har fortsatt arbeidet med å utvikle vårt arbeid på området. Det innebærer at vi ytterligere har økt innsatsen i kvantitet dette året. Avdelinga fikk tilført stillingsressurs som følge av sentral tildeling. Det betyr at vi har kunne bruke flere medarbeidere til tilsyn. Vi har brukt denne økte ressursen til å utvide type tilsyn, og har i 2009 gjennomført flere skriftlige tilsyn. Samtidig har vi også økt tilsynsbesøk i kommunene. Det er også brukt ressurser til å utvikle tilsynsprosedyrer og til intern kompetanseheving i metode.

Det har vært gjennomført samlinger for skoleeiere med tema Kvalitet i barnehage- og opplæring. I tillegg har det vært avholdt regelverksamlinger med tema vurdering, spesialundervisning og språkopplæring for minoritetsspråklige. Forum for kompetanse som ble opprettet i forbindelse med innføringen av Kunnskapsløftet ble videreført som Forum for kompetanse for kvalitet. I arbeidet med GNIST ble dette forumet brukt som basis for arbeidet med regional strategi. Her har Fylkesmannen i Nordland påtatt seg et koordineringsansvar for arbeidet.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Fylkesmannen i Nordland samarbeider med Nordland Fylkeskommune og statlige sektoreter i forbindelse med rettleiding og samordning av statlig arealpolitikk overfor kommunene. Det er brukt mye ressurser til opplæring i ny planlov. De siste årene har planleggingsaktiviteten i kommunene vært stor. Mange av planene er i utgangspunktet fremmet av private utviklingsaktører. Den store saksmengden har gitt kapasitetsproblemer i mange kommuner og hos regional stat/Nordland Fylkeskommune. Fylkesmannen i Nordland ser at mange kommuner sliter både med kapasitet og kompetanse. Dette skulle tilsi sterkere oppfølging av de saker som kommer inn til Fylkesmannen, da i form av befaringer og innhenting av ekstra informasjon, da mange saker er dårlig opplyst. Bedre oppfølging av kommunene i arealsaker er også ønskelig.

Fylkesmannen har styrket kapasiteten på planområdet noe. Med store avstander og befaringer som har stor kostnad både i form av tidsbruk og reisekostnader har Fylkesmannen likevel ikke klart å følge opp kommunene tilstrekkelig i form av befaringer og dialogmøter. Dette har medført for svak oppfølging av kommunene, samtidig som vi langt på vei har vært nødt til å stole på den begrensede informasjonen vi har fått i en del av planene som Fylkesmannen har mottatt for behandling.

Fylkesmannen og fylkeskommunen har i fellesskap arrangert plankonferanser for kommunene i Nordland.

Fylkesmannen legger i sin informasjon og i sin vurdering av enkeltsaker/kommuneplaner, statlig arealpolitikk til grunn. Fokuset rettet mot arealpolitikk og klima og arealpolitikk og universell utforming er vektlagt mer de siste årene i samsvar med oppdrag.

I et fylke hvor strandsonen utgjør en vesentlig del av den økonomisk interessante arealsonen er strandsonerforvaltning utfordrende. Vi ser at presset for å legge ut hyttefelt og turistanlegg i strandsonen er stort i mange kommuner. Presset for å få dispensasjon til slike tiltak i strandsonen er og stort. Dette kan på sikt gå på bekostning av andre arealinteresser.

Fylkesmannen i Nordland har bidratt i regionale planprosesser som fylkesdelplan for vindkraft og fylkesdelplan for vannkraft.

Oppfølging av målsetning om halvert omdisponering av viktige jordressurser ble satt på dagsorden i de regionale seminar for nyvalgte kommunepolitikere. Fylkesmannen og fylkeslandbruksstyret har fulgt opp Regjeringens målsetning gjennom en streng praksis for omdisponering av dyrket jord. Innsigelse blir jevnlig brukt som virkemiddel i tillegg til dialog med kommunene.

Saker om arealdisponering har ikke vært en aktuell problemstilling knyttet til utbygging av tilstrekkelig kapasitet på barnehageområdet.

Fylkesmannen i Nordland har ledet strandsonenettverket for Nord-Norge og har i dette arbeidet vurdert hvordan en differensiert strandsoneforvaltning kan gjennomføres i fylket. Det har vært reist et økende antall innsigelser i de mest attraktive strandsområdene i Nordland. Innsigelsene blir tatt til følge av kommunene.

For øvrig gjennomføres oppdraget i samsvar med oppdragsbrevets kapittel 2.4.

Fylkesmannen i Nordland har nå kommet under 3 måneder saksbehandlingstid i klagesaker etter plan og bygningsloven.

Kulturlandskap

Arbeidet med sikring av landbrukets kulturlandskap fordeler seg på fire hovedområder: arbeidet med utvalgte kulturlandskap, regionalt miljøprogram, fordeling og forvaltning av økonomiske virkemidler innenfor SMIL og NMSK samt Vega verdensarvområde.

Nordland er tildelt ett område med status som utvalgt kulturlandskap: Engan/Ørnes i Sørfold kommune. Innenfor dette området er det i løpet av 2009 etablert et regime for forvaltning av virkemidler over jordbruksavtalen gjennom avtaler med de aktuelle gårdbrukerne i området. Det er etablert et godt samarbeid med Sørfold kommune og med gårdbrukere og øvrige grunneiere i området. Prosessen har vært krevende i den forstand at den har involvert mange aktører i tillegg til at det er etablert ei ny ordning for forvaltning av økonomiske virkemidler. Informasjonsarbeidet har også vært til dels omfattende. Blant annet kan nevnes at Fylkesmannen har arrangert befarings- og temadager for fylkestinget i Nordland til det utvalgte området. I tillegg til arbeidet med det utvalgte området har Nordland prioritert to områder for videre arbeid med sikte på at disse med tiden vil oppnå tilsvarende status. Dette er Røst kommune og området Blomsøy/Hestøysundet i Alstahaug kommune. Særlig mot Røst kommune har det vært arbeidet med å fokusere på kulturlandskapet som grunnlag for ny næringsutvikling.

Regionalt miljøprogram ble revidert i 2008. For øvrig vises det her til rapportering under pkt. 2.5.

Når det gjelder de økonomiske virkemidlene innen for SMIL og NMSK har Fylkesmannen i tildelingsbrev til kommunene for 2009 forsøkt å legge tydeligere føringer for kommunenes innretning i bruken av midlene. Det er spesielt pekt på sammenhengen opp mot regionalt miljøprogram. Dette vil bli videreført i 2010. Kommunene har i løpet av 2009 på anmodning fra Fylkesmannen revidert sine lokale tiltaksstrategier med bakgrunn i revisjon av det regionale miljøprogrammet. Både Sørfold kommune med sitt utvalgte kulturlandskap og Vega kommune med sitt verdensarvområde er spesielt tilgodesett ved tildeling av SMIL-midler for 2009.

Forvaltningen av virkemidler i tilknytning til Vega verdensarvområde er nå godt etablert, og fungerer bra. Fylkesmannen inngår avtaler med hvert enkelt foretak som skal drive skjøtsel i området. Ordningen er godt mottatt av lokale gårdbrukere, og interessen for å drive skjøtsel i verdensarvområdet i form av beite og slått har økt noe i 2009. Fylkesmannen har et godt samarbeid med Vega kommune og med stiftelsen Vegaøyan verdensarv.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Næringsutvikling og innovasjon

"Næringsstrategier for landbruket i Nordland 2007 - 2009" er Fylkesmannens strategidokument for næringsutvikling og innovasjon i landbruket. Strategiene videreføres i 2010 og 2011 med bakgrunn i at Landbruks- og matdepartementet har anmodet om å utsette ny revisjon i påvente av ny stortingsmelding samt nye nasjonale næringsstrategier for landbruket. De regionale strategiene ble i 2009 supplert med eget tillegg som følge av at ordningen med tilskudd til etter- og videreutdanning bel avviklet. Det er en vurdering at de reviderte næringsstrategiene har ført til større måloppnåelse og en mer effektiv utnyttelse av Bygdeutviklingsmidlene.

Fylkesmannen deltar i det regionale partnerskapet sammen med andre viktige aktører innen næringsutvikling på regionalt nivå. Fylkesmannen deltar også som observatør med talerett i styremøtene til Innovasjon Norge Nordland. I tillegg har Fylkesmannen etablert et "Partnerskap landbruk", som er Fylkesmannens hovedorgan for samtaler og drøftinger med viktige regionale samarbeidspartner innen landbruksbasert næringsutvikling: Innovasjon Norge, Nordland fylkeskommune og faglagene i landbruket.

Fylkesmannen i Nordland har over flere år hatt en relativt stor satsing på utvikling av nye næringer i landbruket. I 2009 hadde Fylkesmannen ansvaret for gjennomføring av fem større utviklingsprosjekter, hvorav fire innenfor

utvikling av ny næringsvirksomhet i landbruket. Det femte prosjektet skal bidra til økt verdiskaping i skogbruket. Alle fem prosjekt har ekstern finansiering, med Nordland fylkeskommune som den viktigste bidragsyter i tillegg til Fylkesmannen. I tillegg bidrar Fylkesmannen gjennom Bygdeutviklingsmidlene til gjennomføring av utviklingsprosjekter innen tradisjonelt jordbruk sammen med viktige samarbeidsparter som Tine Meieriet Nord og Nordland Bondelag. Vår erfaring er at man i arbeidet med næringsutvikling hos Fylkesmannen er helt avhengig av samhandling med øvrige regionale aktører for å skape resultater, ettersom Fylkesmannen ikke har tilstrekkelige økonomiske ressurser til alene å holde et stort trykk på dette området.

Det er i 2009 gjennomført flere regionale mobiliseringsmøter med kommunene rundt tema utvikling av ny næringsvirksomhet i landbruket. Her har man i en viss utstrekning lyktes med å nå fram til både politisk og administrativt nivå. I tillegg samarbeider Fylkesmannen med Innovasjon Norge innenfor det såkalte kommuneprosjektet.

Risikobasert kontrollplan

Planen ble revidert og fulgt opp med vekt på forvaltningskontroller. I to kommuner er det gjennomført 2. gangs kontroll fordi avvik ikke er lukket. Ytterligere oppfølgingsmøter som har inkludert embetsledelsen hos Fylkesmannen og ledelsen i kommunen ser ut til å gi resultater i disse kommunene.

Foretakskontroller ble nedprioritert i 2009.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram for Nordland ble revidert i 2008, godkjent av Statens landbruksforvaltning og gjort gjeldende fra 2009. Revisjonen bygger på nasjonale føringer og på evaluering av regionalt program. Det reviderte programmet legger fortsatt vekt på hovedutfordringene som er landskapsendringer som følge av endret arealbruk samt tap av biologiske og kulturhistoriske verdier. Programmet inneholder tilskuddsordninger innenfor alle miljøtema. I det reviderte programmet har man i større grad forsøkt å målrette innsats og virkemiddelbruk opp mot regionale miljøutfordringer. Nordland har en stor utfordring i å målrette virkemiddelbruken mot verdifulle kulturlandskap fordi fylket i stor grad mangler registreringer. Det er også lagt vekt på å synliggjøre koblinger til de kommunale virkemidlene innenfor SMIL og NMSK, blant annet ved at kommunene gjennom miljøprogrammet er oppfordret til å støtte opp om miljøprogrammets prioriteringer ved utarbeidelse av lokale tiltaksstrategier og gjennom disponeringen av de kommunale virkemidlene. Kommunene har i løpet av 2009 gjennomført revisjon av de lokale tiltaksstrategiene med utgangspunkt i det reviderte regionale miljøprogrammet.

Økologisk landbruk

Det er utarbeidet en strategisk plan for økologisk landbruk. Den blir behandlet av Partnerskap landbruk tidlig i 2010. Fylkesmannen har aktivt bidratt til at mange kommuner søkte seg med i "Økoløft i kommuner". Hemnes, Nesna, Vefsn og Vestvågøy er valgt ut av LMD og KR D til å være foregangskommuner for produksjon og forbruk av økologisk mat. Disse er fulgt opp i 2009.

I Nordland er 5 % av arealet lagt om til økologisk drift.

Naturmangfoldet og artsforvaltning

Fylkesmannen i Nordland har gjennomført arbeidet med utredning av vern i samsvar med nasjonalparkplanen. Unntaket er Tysfjord/Hellemo hvor Fylkesmannen fortsatt venter på oppstartordre fra MD. Arbeidet med gjennomgang og nyvurdering av vern på Saltfjellet ligger litt etter tidsplan etter en prioriteringsdialog med Direktoratet for Naturforvaltning. Arbeidet med forvaltningsplan for Karlsøyvær NR (Ramsarområde), Skogvold NR (Ramsar), Grunnvatn NR og Junkerdalsura NR er litt forsinket i forhold til oppdrag.

Arbeidet med EUs rammedirektiv for vann er fulgt i samsvar med oppdraget.

Handlingsplan for de trua artene narreglye og Hubro er fulgt opp i samsvar med oppdraget.

Arbeidet med kartlegging av naturmangfold og kvalitetssikring av data går fortløpende. Fortsatt gjenstår mye kartleggingsarbeid for å få god kunnskap i hele fylket, men framdrift følger oppdrag fra DN.

Oppdraget vedrørende fremmede arter varierer. Arbeidet med utrydding av gyro i Vefsnregionen har vært høyt prioritert. Det er gjort en innsats i enkelte verneområder med fremmede treslag. Utover dette har dette oppdraget hatt lav prioritet.

Det er erstattet flere sau tatt av rovvilt i 2009 enn året før. Det ble erstatta til sammen 4303 sau og lam i 2009

mot 4030 året før. Det ble utbetalt 9,17 mill. kr i erstatning for sau og lam i 2009 mot 8,2 mill kr året før. Utbetalingene var størst i Hattfjelldal, Hemnes, Grane, Rana, Vefsn, Saltdal, Meløy og Beiarn. Tapene er fortsatt for høye i en del områder. Det fører til store konflikter og dyrevernmessige utfordringer.

Det er erstattet flere rein i 2008/2009 enn driftsåret før. I 2008/2009 ble det erstatta 2165 rein tatt av rovvilt. I 2007/2008 ble det erstattet 1713 rein. Totalt ble det utbetalt erstatning til reineiere i overkant av 7 mill. kr for driftsåret 2008/2009 mot ca. 4,9 mill kr i foregående driftsår.

Rovviltnemnda i region 7 – Nordland vedtok i april 2008 å revidere forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland.

Rovviltnemnda har styrt prosessen. Berørte næringer og organisasjoner er invitert til å delta i dette arbeidet, og det er nedsatt arbeidsgrupper fra rein- og sauenæringa. Fylkesmannen har bistått nemnda som faglig rådgiver og sekretariat. I utgangspunktet hadde nemnda mål om å vedta ny plan i forkant avbeitesesongen 2009. Arbeidet har imidlertid tatt lenger tid, og nemnda har nå som mål at et planutkast skal sendes på høring i løpet av etter vinteren 2010.

Naturarven som verdiskaper

Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med naturarven som verdiskaper i fylket. Pr dato er det det økofilosofiske prosjektet "Gleden ved å leve naturvennlig - Stetind" som er under utvikling.

Inn på tunet

Fylkesmannen i Nordland har siden 1995 gjennomført fire ulike prosjekter innefor temaet Grønn omsorg/Inn på tunet. Det siste prosjektet gikk over fire år og ble avsluttet ved utgangen av 2009. Gjennom den langsiktige satsinga har man litt om litt lyktes med å øke oppmerksomheten rundt mulighetene innen dette området, samt bidatt til å etablere gode tilbud rundt om i fylket. Fortsatt er det mye ugjort på området, og Fylkesmannen ser det som positivt at dette området nå også får stor oppmerksomhet fra flere departement. Etter at prosjektsatsinga i Nordland nå er avsluttet vil Fylkesmannen i tida framover sette av en stillingsressurs til oppfølging av fagområdet, med spesielt fokus på Inn på tunet-løftet i kommunene.

Klima

Fylkesmannen har under utvikling en strategi for gjennomføring av klimaoppdraget i samarbeid mellom landbruk, miljø og beredskap. I tillegg har klima fokus i dialogen med kommunene i arealplanleggingen. Fylkesmannen har og deltatt med innspill til kommunene i deres arbeid med klimaplaner. Det er økende interesse for utnyttelse av biogass, og Fylkesmannen blir stadig oftere utfordret til å bidra i prosesser i tilknytning til temaet. Vi har hittil ikke vært i stand til å bidra særlig mye med kompetanse, men det er blant annet gitt støtte i form av skjønnsmidler til et interkommunalt prosjekt for å utrede mulighetene for biogassproduksjon. Skogbrukets rolle i klimasammenheng er også et viktig arbeidsområde, og Fylkesmannen var en viktig bidragsyter til gjennomføringen av en nasjonal klimaskogkonferanse i Bodø i regi av Kystskogbruksprosjektet. Det nevnes også at Fylkesmannen har gitt innspill til fylkeskommunens arbeid med fylkesdelplan "Klimautfordringene i Nordland".

Forurensing

Fylkesmannen i Nordland har deltatt i de nasjonale tilsynsaksjonene i samsvar med oppdraget. Et av de 17 prioriterte områder med forurensa sedimenter ligger i Nordland(Ranfjorden) Grunnlagsarbeidet er lagt, men ut fra KLIFs(SFT) sentrale rolle i forhold til utslipp i Ranfjorden har disse nå overtatt framdriftsansvaret. Fylkesmannen har ellers bidratt til å få på plass en helhetlig opprydding i Stamsund havn og arbeider i lag med kystverket og Vågan kommune med en helhetlig plan for Svolve havn.

Miljødata

Fylkesmannen følger opp oppdrag innen avfall, innhenting av miljødata, oppdatering av miljøstatus og databasen forurensing i samsvar med oppdraget.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Utfordringene med samfunnssikkerhet og beredskap er for Fylkesmannen i Nordland i all vesentlighet sammenfallende med rapportering for 2008. På resultatområdene 53, 54 og 55 har Fylkesmannen ikke klart å

gjennomføre planlagt aktiviteter - og avvik er rapportert.

Det store antall kommuner og embetets begrensede ressurser til bruk på fagområdet er hovedårsaken til at målene i embetsoppdraget ikke blir oppfylt.

Det er fortsatt et stort potensiale for bedret samordning av kommunal, regional og statlige etaters beredskapsplanverk. Fylket, med sine fire politidistrikt, to HV distrikt, to Sivilforsvarsdistrikt og et ti-tall kraftselskaper osv. gjør denne samordningen til en vanskelig oppgave. Dette har det i 2009 ikke vært ressurser til å prioritere i tilstrekkelig grad.

Nordland fylke har særskilte beredskapsutfordringer. Det store antall kommuner, variasjonen i kommunestørrelser, et røft klima og tildels svært mange aktører med ansvar for samfunnskritisk infrastruktur, gjør at planlegging, oppfølging og samvirke er ressursmessig krevende.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Nordland hadde i 2009 fire kongelige besøk:

- 15. juni besøkte HM Kong Harald Narvik, der han åpnet det krigshistoriske landskapet.
- 21. august gjestet HM Kong Harald Bodø, der han åpnet Forsvarets operative hovedkvarter.
- 4. august åpnet HKH Mette-Marit Hamsunsenteret på Hamarøy.
- 23. oktober besøkte HKH Mette-Marit Bodø, hvor hun blant annet åpnet Røde Kors-kampanjen "Knytt et bånd".

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Tildelinger i 2009 har blitt håndtert fortløpende. Kunngjøringer etter tildeling blir publisert så snart som mulig.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 00.1 og 00.2	10	10
Sum:	10	10

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturen mangfold og friluftsliv

Oppdraget er i hovedsak utført. Avvik fra oppdraget er gjort etter dialog og prioriteringsdiskusjon med DN. Det vises for øvrig til direkterapportering til DN i foreløpig årsrapport.

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Ut fra ressursituasjonen og behovet for å se området i sammenheng ble arbeidet med forvaltningsplan for nasjonalpark Saltfjellet/Svartisen utsatt etter dialog med DN.

Oppdraget for utredning av vern i Tysfjord/Hellemo er ikke utført da det ikke er gitt klarsignal for prosessvalg fra MD.

Arbeidet med forvaltningsplaner for Ramsarområdene er pga ressursbegrensinger litt forsinket.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Fylkesmannen registrerer at villaksstammene i Nordland er under press og at tilstanden for laksen i mange av elvene er alvorlig.

Arbeidet med de handlingsplanene for trua arter Fylkesmannen har fått ansvaret for er utført.

Naturbase/artsdatabase legges til grunn for råd overfor kommunene og FMs behandling av kommunenes arealplaner.

Arbeidet med forvaltning av rovvilt utføres i samsvar med oppdraget, men Fylkesmannen ser det vanskelig å få ned konfliktnivået/tapene i samsvar med intensjonen om en sikring av beiteinteresser rein/sau.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Det er lagt ned betydelige ressurser i arbeidet for bekjemping av gyrosmitte i elvene. For øvrig er arbeidet utført på minimumsnivå. Skal oppdrag knyttet til f.eks, Tromsøpalme gjennomføres, vil det kreve store ressurser både internt og eksternt.

01.4 Friluftsliv

Utført i forhold til behandling av saker etter plan og bygningsloven, statlig sikra friluftsområder og behandling av søknader om friluftsmidler. Ellers er arbeidet utført på minimumsnivå.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

Det vises til foreløpig årsrapport sendt DN og SFT, nå KLIF, høsten 2009.

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Utført i samsvar med oppdraget. Ressurbehovet for utarbeiding av planer/fagdata for EUs rammedirektiv for vann er stort og vil kreve mer ressurser enn vi har tilgang til fra 2010. Fylkesmannens oppfølging av fagdata i prosessen framover og iverksetting av overvåkingsprogram kan bli begrensende i forhold til fylkeskommunens framdrift av fylkesdelplaner for vann.

03.2 Overgjødsling og nedslamming

Utført

03.3 Oljeforurensning

Arbeidet med MOB-landkart i noen områder er noe forsinket pga ressursmangel. Ellers er oppdraget utført.

03.4 Miljøgifter

Arbeidet med mudring/dumping, kartlegging og tiltak knyttet til skipsverft og havner er komplisert, ressurskrevende og faglig utfordrende. Arbeidet utføres i dialog med KLIF.

Ellers ingen merknader til utføring av oppdraget

03.5 Avfall og gjenvinning

Utført i samsvar med oppdrag

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

Vises til underpunkt.

04.1 Klimaendringer

Fylkesmannen følger opp i samsvar med de begrensede virkemidlene vi har.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Utført

Resultatområde 05 Internasjonalt miljøsamarbeid og miljø i nord- og polarområdene

Vises til foreløpig årsrapport til DN/KLIF

05.3 Miljøsamarbeid i nord- og polarområdene

Utført i samsvar med oppdraget. Arbeidet i Nordkalottens miljøråd er lite arbeidskrevende, men gir god kontakt og informasjon i viktige miljø saker i Nord-Sverige, Nord-Finland og Nord-Norge.

Barentssamarbeidet: Fylkesmannen i Nordland har tatt på seg arbeidet med et miljøstyringsprosjekt rettet mot små og mellomstore bedrifter i Barentsområdet. Dette er betalt bl.a. av MD. Ellers deltar Fylkesmannen i dette arbeidet på minimumsnivå.

Oppdrag knyttet til Jan Mayen følges opp fortløpende. Lite arbeid 2009.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Det vises til rapportering på kap. 2.4.

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Det vises til rapporteringen under kapittel 2.4.

Antall innkomne saker etter ny planlov er omtrent som på nivået de siste par år. De er brukt mye ressurser på opplæring av kommunene i loven.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Saksbehandlingstiden for klagesaksbehandling etter PBL er nå under 3 måneder. Det vises for øvrig til 2.4.

06.3 Samordning av statlige interesser

Dette blir samordnet gjennom planforum hvor alle regionale statlige og fylkeskommunale etater deltar.

06.4 Kart og geodata

Oppdraget er utført jfr. oppdragesbrevet for 2009. Embetet har egen GIS koordinator som arbeider fulltid med GIS og som samarbeider med fagansvarlige på aktuelle områder. GIS koordinators arbeid er delt mellom regional satsing ut mot kommunene, intern satsing og med deltaking i FADs fagutvalg for kart og GIS: Arbeidet er styrket ved at det er tatt inn en ekstra person med tilretteleggingsmidler fra NAV.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Det vises til rapportering til DN/SFT. Arbeidet er utført i samsvar med oppdraget.

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Viser til foreløpig årsrapport til DN/KLIF. Oppdraget utført, men prioritering av miljøstatus kan til tider være vanskelig.

07.3 Virkemidler og prosesser

Utført i samsvar med oppdrag.

Ressursrapportering

Under oppdrag 6 er embetets satsing på GIS/geodata lagt inn. Dette arbeidet er ikke spesifikt utført av omsyn til miljøverdepartementets oppdrag.

112 ukesverk som er lagt inn på res. omr 6 rapporteres fra kommunalavdelingen og er knyttet til planjussveiledning og behandling av klagebehandling kommunenes dispensasjonssaker.

Ellers er det vakanser på totalt omlag 1 årsverk på område 1510 pga sykdom og ledighet ved oppsigelse.

Resultatområde	FMNO	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 01	496	90	496 90
Resultatområde 02			0 0
Resultatområde 03	148	45	148 45
Resultatområde 04	3		3 0
Resultatområde 05	6		6 0
Resultatområde 06	243	15	243 15
Resultatområde 07	84	45	84 45
Sum:	980	195	980 195

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Utfordringer på jordbruksområdet

De største utfordringene for jordbruket i Nordland kan oppsummeres i følgende fire hovedpunkter: lønnsomhet, rekruttering, konflikten rovvilt/beitedyr og miljø/klima.

Melkeproduksjon dominerer jordbruket i Nordland, og er den langt viktigste enkeltproduksjonen i næringen. Tall fra driftsgranskingene viser at lønnsomheten i denne produksjonen er dårligere i Nordland enn i resten av landsdelen og i andre fylker. Det er uklart hva som er årsakene til dette, men tallene fra driftsgranskingene viser at brukene i Nordland har relativt mye gjeld, og at kostnadene i grovfôrproduksjonen er høyere. Innenfor saueholdet, som også er av stor betydning i fylket, har lønnsomheten økt de siste årene. Til tross for at deler av jordbruket sliter med dårlig lønnsomhet, er det større optimisme enn på lenge. Det er stor investeringslyst i primærjordbruket, og dermed stor etterspørsel etter offentlig kapital til bruksutbygging. I 2009 måtte Innovasjon Norge stoppe inntaket av søknader om BU-midler til tradisjonelt jordbruk allerede i begynnelsen av februar. Som følge av ekstra tildeling i juli ble det deretter åpnet for flere saker. Dette innebærer likevel at svært mange av søknadene om offentlig finansiering får avslag, hovedsakelig på grunn av manglende tilskuddskapital. Dette fører igjen til en avventende holdning med tanke på investeringer, noe som er bekymringsfullt ettersom fornyelse av

bygningmassen er svært lav i fylket. Fortsatt er det relativt sett få bønder som investerer i bruksutbygging uten offentlig tilskudd. Behovet for BU-midler er dermed betydelig større enn dagens tildeling. Deler av næringen sliter fortsatt med rekruttering. Gjennomsnittsalderen blant bøndene er forholdsvis høy, og det er jevnt over få unge som overtar gårdsbruk. Generasjonsskifte og rekruttering er en sammensatt problemstilling i forhold til økonomi, lovverk og ikke minst tilgangen på ledige bruk. I tillegg har det de siste årene vært svært lett å skaffe seg gode inntekter i andre yrker. Konkurransen om arbeidskraft har i enkelte regioner i fylket til dels vært stor, og personer med bakgrunn i jordbruket er i noen sammenhenger etterspurt arbeidskraft. Fra Fylkesmannens side er det lagt vekt på å støtte mobiliseringstiltak og prosjekter som tar opp temaet rekruttering.

Typisk for jordbruksproduksjonen i Nordland er avhengigheten av store mengder grovfôr. De senere års endringer i klimatiske forhold har medført at det tradisjonelle sortsutvalget for grovfôrdyrking ikke lenger er optimalt i forhold til overvintring og avlingsnivå. Kortere og mildere vintre, mer konsentrert nedbør og spesielt lengre høst, stiller andre krav til sortsutvalg og bruk av arter i fôrproduksjonen enn tidligere. Ut fra en målsetting om høyere andel egenprodusert fôr og større økologisk produksjon, er det behov for å styrke innsatsen av FoU for å finne fram til sorter som er bedre tilpasset dagens klimatiske forhold, og som også holder et høyt energi- og proteinnivå. Jordbruket i fylket er dessuten sårbart overfor klimatiske svingninger fra år til år. Historien viser at ugunstige overvintringsforhold, mye nedbør og perioder med tørke sommerstid kan gi store utslag avlingsmessig. De siste årene, inkludert 2009, har overvintring på eng generelt vært meget god. Sommersesongen 2009 var imidlertid nokså fattig på nedbør, og dette medførte at et mindre antall foretak fikk tørkeskader og reduserte avlinger. Fylket som helhet har de siste årene unngått omfattende avlingssvikt på grunnlag av klimatiske forhold.

Det er fortsatt relativt stor stabilitet innen jordbruksproduksjonen i Nordland. Antall bruk går fortsatt ned, men nedgangen har de siste årene flatet noe ut. Antall melkekyr og antall melkeprodusenter går nå merkbart tilbake. Det er fortsatt stor interesse for kjøp av melkekvoter, men etter hvert som kvoteleie er blitt aktuelt, har omsetningen av kvoter gått ned. Den store interessen for samdrift er ikke lenger til stede, antallet har gått noe tilbake de siste to årene. Muligheten for leie av melkekvoter antas å være hovedgrunnen til det. Innenfor kjøttproduksjonen synes tidligere framgang for spesialisert storfekjøttproduksjon å ha stagnert hos oss. Saueholdet har vært stabilt eller svakt økende i flere år, men det er tendens til at produksjonen i en viss utstrekning forskyves til områder der rovviltkonfliktene er mindre. De små sauebrukene blir etter hvert borte, og gjennomsnittlig besetningsstørrelse i saueholdet har de siste åra økt betraktelig. Det ligger godt til rette for økt kjøttproduksjon i et beitefylke som Nordland, men her er nok svak lønnsomhet det som i størst grad begrenser en mer positiv utvikling.

Teknisk bygningsplanlegging

Etter at beslutningen var tatt om å overføre disse tjenestene til Norsk Landbruksrådgiving med virkning fra 1.1.2010 kom Fylkesmannen i Nordland relativt raskt i gang med overføringsprosess sammen med Fylkesmannen i Troms. Det var enighet om at det var hensiktsmessig å overføre tjenestene til Landbruk Nord med hovedkontor i Troms. Dette var også et ønske fra de ansatte ut fra en målsetting om å beholde et sterkest mulig fagmiljø. Prosessen betegnes som god og ryddig fra alle parter, og medførte at tjenestene kunne overføres til Landbruk Nord allerede fra 1.4.2009. Landbruk Nord har opprettholdt et avdelingskontor i Bodø og rekruttert inn en ny medarbeider til dette kontoret, slik at avdelingskontoret nå har to ansatte som jobber med bygningsplanlegging.

Bruk av rovviltkompensasjon

Landbruksavdelinga og miljøvernavdelinga har et tett samarbeid om rovviltforvaltningen i Nordland. Rovviltkompensasjonen for 2009 er benyttet til å styrke saksbehandlingen og kvalitetssikring av forebyggende og konfliktdependende tiltak innenfor rovviltforvaltningen. De resterende midlene er brukt til å styrke det kommuneretta arbeidet utover bevilgede midler over samme kapittel da midlene ikke strekker til i et fylke som Nordland.

Beitebruk og tapsstatistikk

Nordland er et stort husdyrfylke med omfattende beitebruk. Vi har hatt ca. 210 000 sau og lam på utmarksbeite i fylket de senere år. Dette tallet er ganske stabilt fordi antall vinterfôra sau varierer lite. Vi har en god del storfe på beite, både utmark og innmark, men har ikke noe eksakt tall for det. Mer ammekyr har styrket storfebeitinga. I tillegg høster geiter av utmarka.

Gjengroing er en stor utfordring. I regionalt miljøprogram har en vært bevisst på at beiting er det viktigste virkemiddel for å hindre gjengroing. Derfor har vi i Nordland flere tiltak som skal stimulere til mer beitebruk. De tre viktigste ordningene er miljøtilskudd til beitelag, miljøtilskudd til dyr på beite og miljøtilskudd til vedlikehold av utmarksgjerder. Tap til rovvilt er en av de største utfordringene for å utnytte beiteressursene i Nordland. Tall for miljøtilskudd til beitelag, se tabelldata. Totaltapet over år er stabilt for fylket samla, men det er en god del variasjoner i tapsbildet i fylket.

Dekning av veterinærtjenester

Nordland ble tildelt 1 867 000 kr til stimuleringstilskudd i 2009.

Vi fikk inn 17 søknader. I noen tilfeller kom søknadene fra kommuner på vegne av vaktområder og i noen tilfeller fra enkeltkommuner. Det ble søkt om tilskudd på totalt 3,6 mill kr. Vi sendte ut innvilgings- eller avslagsbrev til kommunene i februar og juni 2009 fordi Fylkesmannen fikk tildelt tilskudd i to omganger fra SLF.

Ved tildeling av tilskudd har vi lagt vekt på de føringer som SLF ga i sitt rundskriv. Fylkesmannen har i tillegg lagt vekt på følgende ved fordeling av tilskudd:

- Kommuner/distrikter med få bruk og lavt dyretall/lav dyretetthet er prioritert
- Avstander, geografi og kommunikasjonsforhold. Kommuner og områder med vanskelige kommunikasjoner er prioritert
- Områder der det synes vanskelig å ha en stabil veterinærdekning
- Argumentasjon som er kommet fram i søknadene fra kommunene/veterinærdistriktene

Vi har hatt kontakt med Fylkesmannen i Troms for å samordne oss i de tilfeller at søknader har omhandlet kommuner i både Nordland og Troms.

Nordland er et fylke med mange kommuner, mange øyer, lange avstander og til dels langt mellom brukerne. Det er kostbart å ha en fullgod veterinærtjeneste i slike områder. Ut fra dette og ut fra søknadsmengden, er det ønskelig at Nordland får mer penger til stimuleringstilskudd for veterinære tjenester i framtida.

Vakt- og administrasjonstilskuddet for 2009 ble fordelt av Statens landbruksforvaltning. Fylkesmannen har utbetalt tilskuddet til kommunene i Nordland.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMNO	61072	102104	77	3,95	9,91	7,71	7,29
Sum	61072	102104	77	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvik fra 2008 lukket i løpet av 2009. Fylkesmannen har gjennom eksterne midler finansiert et prosjekt med full stilling som prosjektleder i 3 år for styrke satsningen på økt avvirkning, verdiskapning og bioenergi. I prosjektet skal det også arbeides for kompetanseheving og kommunikasjon. Arbeidet med hovedplan vei er startet opp gjennom tilsetting av ny medarbeider i embetet. I 2010 er det valgt tre pilotkommuner med ulike utfordringer som skal få utarbeidet hovedplan vei.

Det ene sagbruket av størrelse i Nordland har lagt ned tømmerlinja. Dette er en uheldig utvikling i forhold til økt lokal verdiskapning, da så og si alt sagtømmer må transporteres til Trøndelag. Det er ikke registrert større utfordringer med avsetning på virke i 2009. Transportstøtteordningen ble lukket i 2009, de få store aktørene som driver innen for skognæring og treindustrien i Nordland vil merke dette frafallet. Det er beklagelig at bebudet ny ordning ikke er på plass. Med bakgrunn i begrepet bagatellmessig støtte så har i realiteten transportstøtteordningen vært frafalt fra og med 2008 da alle støtteberettigede hadde nådd taket for bagatellmessig støtte. Det foreligger en klage på vedtak i forbindelse med transportstøtte i forhold til bagatellmessig støtte p.t. som er oversendt Landbruks og matdepartementet.

Det ble avvirket noe mindre i 2009 enn i 2008. Vi antar dette først og fremst er relatert til markedssituasjonen generelt.

Planteaktivitet og ungskogpleie ligger forholdsvis stabilt. Utfordringen er at nivået nok er for lavt innen planting og ikke minst på ungskogpleie. FM ønsker å rette fokus mot mer aktiv bruk av skogfondsordningen.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeid med regionale aktører

Fylkesmannen deltar i det regionale partnerskapet sammen med andre viktige aktører innen næringsutvikling på regionalt nivå. Fylkesmannen deltar også som observatør med talerett i styremøtene i Innovasjon Norge Nordland. I tillegg har Fylkesmannen etablert et "Partnerskap landbruk" som er Fylkesmannens hovedorgan for samtaler og drøftinger med viktige regionale samarbeidspartener innen landbruksbasert næringsutvikling. Medlemmer i dette partnerskapet er Innovasjon Norge, fylkeskommunen, KS og faglagene i landbruket i tillegg til Fylkesmannens landbruksavdeling. Partnerskap landbruk er et viktig samarbeidsorgan for utvikling og oppfølging av næringsstrategier og andre viktige strategiske dokumenter for landbruket i Nordland.

Fylkesmannen har i tillegg løpende kontakt og oppfølging av Bioforsk Nord Tjøtta i forbindelse med at Fylkesmannen tildeles fagsentermidler fra LMD som så videreføres til Bioforsk. Det er etablert en systematisk oppfølging som består i at partene møtes hvert tertial for å rapportere og drøfte bruken av fagsentermidlene.

BU-midlene

Nordland fikk for 2009 en tildeling på kr 28,01 mill kroner. I tillegg ble det gitt en låneramme for rentestøtte på kr 51,4 mill kroner. Fylkesmannen (FM) fordelte 23,71 mill kroner i BU-tilskudd og 51,4 mill kroner i låneramme for rentestøtte til Innovasjon Norge, Nordland (IN), jf oppdragsbrev fra FM til IN av 23.2.2009. Resterende del av BU-tilskuddet, 4,3 mill kroner er forvaltet av Fylkesmannen som tilretteleggingsmidler. Ekstraordinære BU-tilskudd for 2009 på 10,71 mill kr ble i sin helhet fordelt til Innovasjon Norge, Nordland.

Innovasjon Norge innvilget tilskudd til 44 driftsbygninger i 2009, totalt 28,4 mill kr. I alt 31 av disse sakene gjelder større investeringsprosjekter (bruksutbygging), mens i alt 13 prosjekter gjelder mindre tiltak innenfor ordningen generasjonsskifte. I gjennomsnitt utgjorde investeringskostnadene pr prosjekt i innefor bruksutbygging 5,42 mill kr. Av de 31 prosjektene gjelder 22 kumelk /storfe, 2 ammeku, 7 sau, 1 høns/egg og 1 potetlager. Prosjektene er en blanding av nybygg og utvidelser/ombygginger av eksisterende bygg. Alle bruksutbyggingssakene innebar en større eller mindre økning i produksjonen.

Innovasjon Norge foretok ingen prioritering mellom søknader i 2009, men en fullstendig behandling der sakene enten fikk tilsagn eller avslag. Hovedbegrunnelsen for avslag er er i første rekke amngel på midler og ikke svake prosjekter. Gjennomsnittskostnaden for innvilgede saker innenfor melk/storfe og ammeku har det siste året økt med i overkant av 1,8 millioner kr, mens for andre driftsbygninger har den gått ned med 0,7 mill kr.

Innføringen av ei nedtrapping av tilskuddet for driftbygninger ved 5 mill kr og et øvre tak ved 7 mill kr har hatt betydning for 6 saker i 2007, 11 saker i 2008 og 12 saker i 2009. Tilskuddsbesparselsen ved differensierte tilskuddssatser ble knapt 7 mill kr ifht 20 % flatt tilskudd og gjorde at det ble rom for 6-7 ekstra saker. Det er en økning i andelen store byggeprosjekter innenfor melk- og storfesektoren.

Kvinneandelen er høy for de innvilgede sakene, spesielt innenfor nye næringer.

Det er fortsatt svært få søknader innenfor økologisk landbruk i Nordland, og gode søknader har alle blitt prioritert. For 2009 dreier det seg om ett melkebruk.

Utviklingen de senere år med mange store investeringstiltak innenfor nye næringer er positiv og bidrar til å utløse og videreutvikle et mangfold av nye produkter og tjenester, samt arbeidsplasser på bygdene. Imidlertid burde tilfanget av stipendsaker (tidligfaseprosjekter) vært atskillig større og mer variert, slik at grunnlaget og bredden for framvekst av nye næringer hadde blitt enda større. Behovet for økt tilretteleggingsinnsats er således stort, og Fylkesmannen har i nært samarbeid med deltakerne i partnerskapet utviklet regionale strategier for Grønt reiseliv og Småskala matproduksjon. Tilnærmet de fleste gode prosjekter (bedriftsretta) innenfor nye næringer har fått støtte i 2009.

For å målrette tilretteleggingsarbeidet og gjøre prioriteringene enklere, ble det i forbindelse med rulleringen av næringsstrategiene pekt ut fem hovedinnsatsområder. Disse er strategiske satsinger, rekruttering, bygdemobilisering, FoU og andre tiltak. De 'strategiske satsinger' (inn på tunet, småskala mat, grønt reiseliv, bioenergi, og økologisk landbruk) er en direkte oppfølging av satsingsområder i nasjonal strategi for næringsutvikling "Ta landet i bruk". Gjennom innsatsområde 'bygdemobilisering' inviteres spesielt kommunene, men også bygdelag og landbrukets organisasjoner til å ta initiativ og ansvar for lokal utvikling. Med bakgrunn i utviklingen av fondet for etter- og videreutdanning av bønder har Fylkesmannen i 2009 prioritert å støtte ulike kompetansehevende tiltak. I 2009 er det gitt tilsagn til 12 søknader om etter- og videreutdanningstilbud i landbruket.

Fylkesmannen har i 2009 bevilget ca 4.6 mill kr fra tilretteleggingsmidlene til i alt 37 ulike prosjekter.

Styrking av førstelinjetjenesten på landbruksområdet

Fylkesmannen har løpet av 2009 gjennomført flere regionale mobiliseringsmøter med kommunene med tema landbruk og næringsutvikling. Målet har vært å nå kommunal ledelse ved ordfører, i tillegg til de deler av administrasjonen som arbeider med disse temaene. I stor grad har man lyktes med dette. Formålet med møtene har vært å bevisstgjøre deltakerne omkring de mulighetene som ligger i kombinasjonsnæringer innenfor landbruket. Hovedfokus har vært mat, grønt reiseliv og inn på tunet, og møtene har vært gjennomført i samarbeid med et rekrutteringsprosjekt i regi av Nordland Bondelag. Responsen har vært god. Dette arbeidet vil fortsette i 2010.

Det er etablert et samarbeid med Innovasjon Norge i arbeidet med styrking av kommunene som førstelinjetjeneste på landbruksområdet, det såkalte kommuneprojektet. Dette arbeidet har gått tregt i Nordland, og det er først i 2009 at samarbeidet er etablert.

I tillegg har Fylkesmannen fokus på nærings- og bygdeutvikling i samband med konferanser og samlinger for kommunale landbruksforvaltere.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Verdiskapingsprogrammet for mat

Fylkesmannens arbeid knyttet til mål og målgrupper i *Verdiskapingsprogrammet for mat* har i all hovedsak skjedd i regi av prosjektet *Nordland – en kulinarisk opplevelse*. Prosjektet startet i juni 2008 og skal gå over tre år. Prosjektet er finansiert i samarbeid med Nordland Fylkeskommune. I tillegg til representanter fra fylkesmannen og fylkeskommunen, sitter en representant fra Norsk Bygdeturisme og Gardsmat Nordland og en representant Innovasjon Norge i prosjektets styringsgruppe. Prosjektet har som mål å skape større mangfold av lokalt og regionalt baserte matprodukter i Nordland. Prosjektet har fokus på vekst, entreprenørskap, kompetanse og nettverk, samt opplevelse. I tillegg til de konkrete samarbeidspartene i prosjektet samarbeider Fylkesmannen med ulike andre aktører i forbindelse med overordnet tilrettelegging og ulike tiltak/aktiviteter, her kan nevnes enkeltkommuner, forsøksringer, ulike lokale og regionale prosjekt, Nordland Reiseliv, NHO Reiseliv/Arktisk Meny, Nord-Norsk Kompetansesenter for småskala matproduksjon, Mosjøen v.g.s og Ungt Entreprenørskap Nordland. Forprosjektet Nordlandsmat ble avsluttet i 2009. Det foregår også et samarbeid mellom Fylkesmannen i Nordland og KSLMatmerk om. Dette prosjektet var knyttet til markedsadgang til dagligvarehandelen for småskala matprodusenter, og var et samarbeid mellom Fylkesmannen i Nordland, produsenter, COOP og KSL Matmerk.

Bioenergiprogrammet

Fylkesmannens arbeid med bioenergi er for tiden organisert inn i det treårige prosjektet "Økt verdiskaping i nordlandsskogbruket". I 2009 er det gjennomført tre regionale mobiliseringsmøter om bioenergi i nært samarbeid med Innovasjon Norge. Det var stort sett god oppslutning om møtene. Det er en viss interesse for etablering av biovarmeanlegg i fylket, men vanskelig å realisere på grunn av svak lønnsomhet. Innovasjon Norge har innvilget fem søknader innenfor programmet i 2009, det meste dreier seg om finansiering av forprosjekter.

Trebasert innovasjonsprogram

Fylkesmannen har ikke hatt ressurser å sette inn i dette arbeidet i 2009. Nordland har heller ikke hentet ut midler fra programmet i 2009.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Miljøprogram

Regionalt miljøprogram for Nordland (RMP) ble rullert i 2008 og gjelder nå for perioden 2009-2012. Sentrale

miljøutfordringer er kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljø, tilgjengelighet for friluftsliv, avrenning til vassdrag, plantevernmidler og avfall. (RMP, s. 10-11)

Målene for virkemiddelbruken (RMP, s. 13) er:

- et aktivt og bærekraftig landbruk i hele Nordland og som bidrar til trivsel og bolyst både for fastboende og besøkende
- begrense gjengroingen av kulturlandskapet og øke beitebruken
- bevare og delvis gjenskape viktige kulturlandskapselementer i fylket
- redusere forurensning til jord, vann og luft
- sikre riktig skjøtsel av viktige områder med et høyt biologisk mangfold

Følgende kriterier (RMP, s. 8) legges til grunn for Fylkesmannens tildeling av kommunale miljøvirkemidler:

- tiltaksstrategiene
- kommunenes årlige rapporter
- at tiltaksstrategiene har tatt hensyn til de miljøutfordringene som framkommer i RMP
- god måloppnåelse og effektiv bruk av virkemidlene
- kommunenes kontakt mot miljø- og kulturminneforvaltningen

Miljøplan

Betydningen av miljøplan er nevnt på side 7 i RMP. Temaet ble også tatt opp på ei samling for kommunene i mars 2009.

Forurensing fra landbruk i vannområder som er utredet

Fylkesmannens landbruksavdeling har deltatt på møtene i Vannregionutvalget. Arbeidet med forvaltningsplan og tiltaksprogram for Vannområde Ranfjorden ble ferdigstilt i 2009. Når det gjelder landbruk er overgjødning den dominerende belastningstypen i vannområdet. Flere av vannforekomstene har redusert vannkvalitet fordi tilførselen av næringssalter er større enn vannforekomsten tåler. Forurensingen omfatter punktutslipp og avrenning fra arealer. Forvaltningsplanen (s. 49-) og tiltaksprogrammet (s. 89-) foreslår flere tiltak som kan være aktuelle for å nå miljømålene.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsa
FMNO	2665764	174186	450560	3228467	2087675	0	0
Sum	2665764	174186	450560	3228467	2087675	0	

22.4 Økologisk landbruk

Oppfølging av handlingsplan for økologisk landbruk i Nordland

Fylkesmannen i Nordland har i 2009 utarbeidet en ny strategisk plan for økologisk landbruk i Nordland. Planen er ferdigstilt og skal legges fram for Partnerskap landbruk i begynnelsen av mars 2010.

I 2009 er kr 406 000,- fordelt, herav 6 000,- inndratt fra tiltak som er innvilget tidligere.

Tiltak der er innvilget midler til:

1. Studietur til Danmark, med økologisk mat og grønt reiseliv som tema. 36 deltagere, hovedsakelig gårdbrukere. Ansvarlig Fylkesmannen i Nordland. Kr 97 158,- innvilget
2. Drift av økologisk arbeidsutvalg og trykking av strategisk plan for økologisk landbruk 2010-2015. Ansvarlig Fylkesmannen i Nordland. Kr 37 842,- innvilget.
3. ØkoLØFT for Trøndelag og Helgeland - videreføring av prosjektet. Ansvarlig Trøndelag forsøksring. Kr 50 000,- innvilget.
4. Regionalt seminar om kalvevelferd - tilleggssøknad til 2008-sak. Ansvarlig Bioforsk Nord Tjøtta. Kr 10 000 innvilget
5. Økoting i Lofoten. Konferanse med fokus på inspirasjon, resultater og planer for økologisk landbruk i Nord-Norge. Ansvarlig: Økoringen Nordre Nordland og Økologisk idéforum Troms. Kr 50 000,- innvilget.
6. Temanummer av Ren mat rettet mot gårdbrukere. Distribuert som bilag i Bondebladet. Ansvarlig Ren mat.

Kr 25 000,- innvilget

7. Prosjekt økt produksjon av økologisk melk i Nord-Norge. (Prosjekt utvikles i samarbeid med TINE og landbruksrådgivningen). Ansvarlig fylkesmannen/TINE. Kr 80 000,- innvilget.
8. Møteserie med 4 informasjonsmøter om snylterbehandling i økologisk sauehold. Ansvarlig Norsk landbruksrådgivning Helgeland. Kr 40 000,- innvilget.
9. Informasjon om økologisk landbruk og -mat på to matfestivaler i Lofoten. Ansvarlig Økoringen Nordre Nordland. Kr 16 000,- innvilget.

"Økoløft i kommuner" ble presentert på en landbrukskonferanse for alle kommunene i Nordland

22.5 Tre og miljø

Viser til 21.2. Nedleggelse av den ene store tømmerlinja i fylket er uheldig i forhold til økt bruk av trevirke lokalt - men da først og fremst i forhold til verdiskapning og videreforedling. Det har vært lite innsats på å øke selve bruken av trevirke. I forhold til bioenergi så vil verdiskapingsprosjektet ha dette som et av hovedfokusområdene, men man merker en noe avventende interesse for satsning på dette området. Endrede politiske signaler kan være en av årsakene, mens manglende infrastruktur (f.eks vannbåren varme) er det største hinderet internt i fylket for satsing på bioenergi fra trevirke. I tillegg kommer kompetansebygging som tar tid.

FM anser det for å være et stort potensial for bioenergi i fylket og ressurstilgangen (energivirke) er god. Både småskala og større anlegg burde være av interesse gitt stabile ordninger, avtaler, infrastruktur for fjernvarme og konkurransedyktig energipris.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkeslandbruksstyret/Fylkesmannen i Nordland behandlet i 2009:

- 9 hørings-/innsigelsessaker i fylkeslandbruksstyret etter plan- og bygningsloven
- 1 klagesak som gjelder rettslig klageinteresse
- 1 klagesak vedrørende høyeste pris ved tvangssalg
- 1 høringssak (innføring av vernehjemmel i jordloven)
- 22 klagesaker etter jordloven § 12, deling (5 avgjort av Fylkesmannen som førsteinstans)
- 4 klagesaker konsesjon, hvorav 2 gjelder konsesjonsvilkår (5 avgjort av Fylkesmannen som førsteinstans)
- 1 sak som gjaldt overprøving av en kommunal konsesjonsinnvilgelse
- 1 klagesak etter jordloven § 9, omdisponering
- 1 klagesak boplikt
- 1 klagesak driveplikt
- 2 klagesaker der det var gitt tillatelse til bygging av skogsvei
- 1 klagesak salg av statens eiendom
- 1 klage på styrets vedtak om overprøving (kommunalt samtykke til omdisponering og deling)
- 1 odelsfrigjørings sak
- 1 klagesak odelsfrigjøring
- 1 delegasjonsvedtak

Fylkeslandbruksstyret omgjorde i 2009 tre kommunale vedtak etter klage og trakk én innsigelse Fylkesmannen hadde fremmet i en reguleringsplansak.

Det påløp sakskostnader etter forvaltningsloven § 36 i en klagesak med kr 46.500,-.

Særlige problemer med kommunenes praktisering av lovverket: Varierende kompetanse i kommunene gir store ulikheter i kvaliteten på det arbeid som utføres der. Stort behov for opplæring og ajourføring.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Kontrolloppgavene

For 2009 har Fylkesmannen utarbeidet risikobasert kontrollplan for forvaltningskontroll som beskrevet i oppdrag fra SLF. Det er laget risikomatriser for utvalgte kommuner som viser alle aktuelle ordninger. På bakgrunn av disse risikomatrisene er utvalget av kommuner foretatt.

Det er gjennomført forvaltningskontroll i fem kommuner. To av disse var oppfølgingskontroller av kommuner som ble kontrollert i 2008. Vi ser et klart behov for å følge opp enkelte kommuner med ny kontroll der hvor kommunen ikke lukker avvikene innen rimelig tid. For en av oppfølgingskommunene har vi tillegg invitert til møte mellom kommuneledelsen og embetsledelsen for diskutere mulige løsninger for å få lukket avvik. Dette er prosesser som tar tid og som må følges opp videre.

På bakgrunn av de avvik som vi registrerte i 2008 ble det arrangert kurs for kommunene i 2009 med spesielt fokus på saksbehandlingsrutiner og lovforståelse i forhold til forvaltningslov, offentlighetslov og arkivlov. Dette er kurs som er spisset i forhold til de avvik som er registrert og vi ser at kommuner som ikke er kontrollert tar tak i disse konkrete problemstillingene i egen kommune. Slik kommer funn i de kontrollerte kommunene alle Nordlandskommunene til nytte.

Fylkesmannen i Nordland har etablert et kontrollnettverk sammen med Fylkesmannen i Troms og Finnmark. Det har i 2009 vært tre møter i kontrollnettverket med risikovurdering og gjennomføring av kontroll som tema. Det er også i gang et arbeid for å utvikle en felles intervjuguide.

Kommunene i Lofoten og Vesterålen har et samarbeid om SMIL, hvor Vestvågøy kommune i utgangspunktet er saksbehandler for samtlige SMIL-saker i regionen. Ved forvaltningskontroll i Vestvågøy kommune i 2008 så Fylkesmannen at kommunen hadde inngått avtale om kjøp av saksbehandlingstjenester fra Lofoten forsøksring. Fylkesmannen ønsket å avklare ansvarsforholdet mellom kommunen og forsøksringen i forhold til inngåtte avtaler og praktiseringen av disse og gjennomførte i 2009 en SMIL kontroll i Vestvågøy kommune.

Med bakgrunn i Fylkesmannens kontrollrapport har Vestvågøy kommune nå sagt opp avtalen med Lofoten forsøksring om forvaltning av SMIL-ordningen. Vestvågøy kommune vil nå være saksbehandler på SMIL-søknadene og dette mener vi er god løsning som vil styrke tilliten til forvaltninga og dermed styrke SMIL-samarbeidet som kommunene i Lofoten og Vesterålen har.

Fylkesmannen har ikke utarbeidet risikobasert kontrollplan for foretak i 2009 og det er ikke gjennomført kontroll av foretak. I to tilfeller der vi har hatt mistanke om driftsfelleskap har vi bedt kommunen kontrollere foretakene og vi har deltatt sammen med kommunen på en av disse kontrollene.

Vi har publisert alle kontrollrapporter på våre hjemmesider og vi har hatt egne nyhetssaker fra oppfølgingskontrollene. Dette vil vi videreføre i 2010.

Den store utfordringa i 2010 er å foreta risikovurdering av foretak og gjennomføre foretakskontroller. I tillegg vil videreutvikling av malverktøyet også 2010 være en utfordring slik at vi kan stille gode spørsmål som best mulig avdekker eventuelle feil og som gir en enhetlig kontroll på landsbasis.

Avvik fra oppdraget

Oppdraget var å gjennomføre forvaltningskontroll i 1/4 av kommunene. Dette tilsvarer 11 kommuner. Det er gjennomført kontroll i 5 kommuner. Avviket skyldes manglende kapasitet til å prioritere høyere i forhold til andre oppdrag.

Det er heller ikke gjennomført noen foretakskontroller av samme grunn.

Avløsertilskudd sykdomsavløsning

Det har vært 17 dispensasjonssøknader i 2009. Det ble gitt et avslag. Det har vært utbetalt kr 15 757 249,- til sykdom, kr 822 194,- til svangerskap/fødsel, kr 239 058,- til dødsfall og kr 69 072,- til barns sykdom. Til sammen kr 16 887 573,-.

Landbruksvikarer

Nordland fikk 23,25 årsverk til landbruksvikar for avløserlag 2009. Fylkesmannen har innvilga alle 23,25 årsverk til 10 avløserlag/landbruksstjenester.

Ved tildeling av tilskudd til avløserlagene, har Fylkesmannen lagt vekt på antall bruk med husdyrproduksjon og spesielt antall melkeproduksjonsbruk. Vi har tatt antall bruk med husdyr/antall melkeproduksjonsbruk og dividert på antall årsverk (23,25) tildelt til fylket. Da har vi kommet fram til hvor mange bruk som blir bak hvert årsverk.

Så har vi lagt til litt skjønn i forhold til geografi/kommunikasjoner og tildelt tilskudd til avløserlag ut fra hvilke kommuner de søker for.

Fylkesmannen i Nordland har god kontakt med avløserlag om den nye landbruksvikarordninga. 2009 var det første året at avløserlagene alene hadde ansvar for landbruksvikarer. Ordningen så ut til å fungere bra ved utgangen av 2009. To landbruks tjenester på Helgeland fusjonerer fra 2010.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMNO	270	1	0	0	5	0
Sum	270	1	0	0	5	0

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMNO	60	5		0	0	0	17		1
Sum	330	6	0	0	5	0			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Rolle som kompetansesenter

Innenfor fagområdet nærings- og bygdeutvikling har Fylkesmannen gjennomført flere regionale mobiliseringsmøter, jfr. pkt. 21.3. Her har man bevisst innrettet seg mot kommunenes politiske ledelse (ordførere), noe man i stor grad har lyktes med. For øvrig vises til rapportering på punktene 21.3 og 26.1.

Det er gjennomført seminar for kommunene med fokus på endingene i landbrukslovene fra 1.7.09.

Annet hvert år arrangerer Fylkesmannen en større konferanse der primærmålgruppen er kommunal landbruks- og miljøforvaltning. Disse konferansene får som regel god oppslutning fra saksbehandlernivået i kommunene, nær samtlige kommuner er vanligvis representert. Det inviteres også representanter for næringsorganisasjonene og landbruksrådgivinga. I 2009 ble denne konferansen gjennomført i mars. Hovedtema dette året var kulturlandskap, klima, næringsutvikling og kontroll, pluss noen mindre omfattende fagtema i parallelle sesjoner. Tilbakemeldingene fra kommunene går ut på at dette er konferanser de ønsker å prioritere, både av hensyn til faglig påfyll, viktige signaler fra Fylkesmannen og ikke minst muligheten til å treffe alle ansatte i landbruksavdelinga og deler av miljøvernavdelinga.

Landbrukspolitisk dialog

Fylkesmannen har ikke vært i stand til å ivareta den landbrukspolitiske dialogen med kommunene i 2009. Vi manglet kapasitet og har prioritert rollen som kompetansesenter overfor kommunene. For å **lukke avviket** ble det i 2009 omprioritert ressurser i avdelinga slik at arbeidsområdet nå er styrket med en stilling øremerket til den landbrukspolitiske dialogen. Avdelinga vil nå bygge opp kompetanse på hvordan vi skal tilnærme oss 44 kommuner med ulik størrelse, økonomi og struktur, og der landbruksforvaltningen i mange kommuner er nedbemannet etter at kommunene overtok ansvaret som landbruksmyndighet.

En oversikt fra kommunene viser at Nordlands 44 kommuner i 2009 brukte ca 73 årsverk (73 årsverk i 2007) på landbruksområdet mot 137,6 årsverk da kommunene overtok ansvaret for landbruksforvaltningen i 1994. Fylkesmannen ser jevnlig at kommunene mangler både kapasitet og kompetanse til å ivareta de økte oppgavene som de har fått delegert myndighet til i løpet av samme periode. Når flere kommuner har en person i deltidsstilling til å ivareta hele saksbredden innen landbruk, må det forventes at noen saksområder ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Fylkesmannen ønsker å øke sin kapasitet og kompetanse for å bedre dialogen med kommunene og ønsker å bidra til å finne bedre løsninger for landbruks sakene i den enkelte kommune eller gjennom et samarbeid mellom flere kommuner.

Samarbeidet med KS regionalt

Samarbeidet med KS skjer i første rekke gjennom at KS er representert i Landbruksforum Nordland, som er Fylkesmannens samarbeidsorgan innenfor kulturlandskap og miljø i landbruket. Her deltar KS med styrelederen i Nordland, og det har fungert meget godt. Øvrige eksterne samarbeidsparter i dette organet er faglagene i landbruket, kulturminnevernet og Norsk landbruksrådgiving.

KS er også utfordret til å delta i Partnerskap landbruk (se pkt. 21.3), men her har det vært vanskelig å få noen til å møte. Nye initiativ vil bli tatt i løpet av 2010. For øvrig skjer samarbeidet med KS gjerne fra sak til sak, men det er liten tvil om at samarbeidet kunne vært tettere enn hva tilfellet har vært i 2009. KS Nordland er for øvrig samlokalisert med Fylkesmannen.

Bruk av fagmidler

Fagmidlene til kommuneretta arbeid er brukt til konferanser, seminarer og oppfølging av enkeltkommuner i 2009. Midlene er i stor grad brukt til å dekke felleskostnader ved ulike møtesteder med kommunene og Fylkesmannens reisekostnader da reisemidlene fordelt over 1510 alene ikke er tilstrekkelig for å gjennomføre embetsoppdraget.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk

Flere utvalgte kulturlandskap: Nordland er et stort fylke med mange landskapstyper. For å oppnå en større spredning når det gjelder innhold og geografisk plassering, bør antallet *Utvalgte kulturlandskap* i Nordland økes fra ett til tre. Ved siden av å ta vare på konkrete verneverdier knyttet til bl.a. biologisk mangfold, kulturminner og landskap, kan *Utvalgte kulturlandskap* brukes som inspirasjon og til spredning av kunnskap om skjøtsel av det øvrige kulturlandskapet i fylket.

Landskapskartlegging: I arbeidet med jordvern og kulturlandskapet, og i arbeidet med å få til ny næringsutvikling, har vi behov for en oppdatert og mer helhetlig landskapskartlegging for hele fylket. Norge har forpliktet seg til å følge opp Den europeiske landskapskonvensjonen. En landsomfattende kartlegging etter landskapskonvensjonens prinsipper vil forutsette stor grad av lokal deltakelse. Dette vil igjen vil kunne utvikle økt forståelse for betydningen av jordvern og ivaretagelse av kvalitetene i jordbrukets kulturlandskap.

Større rammer for SMIL- og miljøtilskudd: Vi ser at målrettingen av miljøvirkemidlene bidrar til å styre kommunene og landbruksforetakene sin oppmerksomhet i retning av viktige miljømål. Virkemiddelbruken gir konkrete og merkbare resultater, men rammene er alt for lave sett i forhold til behovene og kostnadene knyttet til forvaltningen av midlene. De lave rammene går ut over kommunen og foretakenes motivasjon til å sette i verk positive tiltak.

Dialogen med kommunene

Innen for tema kulturlandskap er dialogen med kommunene i første rekke ivarettatt gjennom kontakten med de tre kommunene som Nordland har prioritert til utvalgte kulturlandskap, samt Vega kommune med sitt verdensarvområde. I 2009 har Fylkesmannen spesielt fulgt opp Sørfold kommune på grunn av sitt området med status som utvalgt landskap. Det er også etablert god kontakt med de kommunene som representerer prioritet to og tre, hhv Røst og Alstahaug. Når det gjelder verdensarvområdet i Vega er det etablert en løpende dialog med kommunen i forhold til forvaltningen av verdensarvmidler og tiltak med basis i bruk av SMIL-midlene. Generelt er kulturlandskapet som tema bragt inn i sammenheng med konferanser og samlinger med kommunal landbruksforvaltning. Det er også arrangert en temadag i Nordland fylkesting om kulturlandskap.

Utvalgte kulturlandskap

Området Engan/Ørnes og Kjølvik fikk i 2009 status som *Utvalgt kulturlandskap* i Nordland. Engan/Ørnes representerer et typisk nordlandsk fjordlandskap på nordsiden av Leirfjorden i Sørfold kommune. Kjølvik er en husmannsplass med tidligere samisk bosetting sør for den samme fjorden. Plassen har et godt bevart

kulturmiljø med flere fredete bygninger.

Vedtaket ble kjent i april 2009. Samtidig fikk vi tildelt kr. 275.000 til tiltak. I midten av juni fikk vi så kr. 30.000 i prosessmidler.

I 2009 har Fylkesmannen gjennomført flere møter med grunneierne, kommunen og andre. Det er inngått ettårige avtaler med gårdbrukerne, tiltakene er fulgt opp og midlene er fordelt. I påvente av skjøtselsplanen, som ble ferdig i desember, har tiltakene blitt prioritert i samsvar med forvaltningsplanen som forelå i 2008. Alle midler er brukt til formålet.

Fylkesmannen har i desember rapportert fyldig til SLF når det gjelder arbeidet med utvalgte kulturlandskap i 2009.

Status avgang dyrka jord

Siste data er for KOSTRA 2008. Det kan synes som at det er en økning i omdisponering fra 2007 til 2008, men det er usikkerhet med rapporteringen både mht antall kommuner som rapporterer og hvordan de rapporterer.

26.2 Samfunnsplanlegging

Sikre jordbrukets arealressurser

Landbrukets arealinteresser blir fokusert gjennom innspill til oppstartfasen for kommunenes arealplanarbeid. I påfølgende høringer blir det vurdert bruk av innsigelse dersom landbrukets arealinteresser ikke er tilstrekkelig ivare tatt. I verneplanprosesser blir skogbruksinteressene fremmet slik at næringsutøvelse skal være mulig innen rammen av vernet.

Fylkeslandbruksstyret/Fylkesmannen i Nordland behandlet i 2009 9 hørings-/innsigelsessaker i fylkeslandbruksstyret etter plan- og bygningsloven. I en reguleringsplansak ble innsigelsen seinere trukket.

Bruk og nytte av geodata

Fylkesmannen samarbeider med Statens kartverk gjennom Norge Digitalt Nordland for å etablere og ajourføre kartdata og for at eksisterende kartdata skal tas i bruk i saksbehandling og utviklingsarbeid i fylket. Fylkesmannen er representert i sekretariatet og i arbeidsutvalget for Norge Digitalt Nordland. I tillegg har Fylkesmannen et ekstra ansvar for oppfølging av kommunene i forbindelse med etablering og ajourføring av AR5.

Landbruksavdelinga har tatt i bruk kartdata på en rekke områder som: Gårdskartprosessen, næringsutviklingsprosjekter, temakart i kommuneplanlegging, analyse av utviklingstrekk, beitelagskart, presentasjon av statistikk ved hjelp av GIS, klagebehandling, planlegging av skogtaksering/takstarbeid, regionalt miljøprogram

Andre avdelingers bruk av geovekstdata:

- Kommunalavdelinga
 - plansaker etter plan- og bygningsloven
 - Ortofoto er alternativ til befaring
- Beredskapsstaben
 - Samfunnssikkerhet
- Miljøvern avdelinga
 - verneprosesser
 - biologisk mangfold
 - forurensing

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 21	368 29	368 29
Resultatområde 22	88	88 0
Resultatområde 23	37	37 0
Resultatområde 24	181	181 0
Resultatområde 25	159	159 0
Resultatområde 26	96	96 0
Sum:	929 29	929 29

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverk

Fylkesmannen har gjennomført tilsynsaktivitet i henhold til oppsatt plan, med et mindre avvik. Avviket gjelder et planlagt tilsyn med Sameskolen for Midt-Norge, men som ikke ble gjennomført etter råd fra Utdanningsdirektoratet. I et tilfelle måtte en utsette tilsyn med en kommune til 2010 på grunn av at kommunen ikke hadde fått tilsatt rådmann og skolefaglig ansvarlig. Men denne kommunen ble erstattet av en annen kommune, slik at antallet tilsynsobjekter ikke ble endret.

Det betyr at Fylkesmannen i 2009 gjennomførte egeninitierte tilsyn ettersom revisjonsmetoden med 8 kommuner og fylkeskommunen. I tillegg ble det gjennomført skriftlig tilsyn med 10 kommuner der temaet var henholdsvis minoritetsspråklige elever i grunnskolen, gratisprinsippet og gratis frukt og grønt. Det ble også ført tilsyn med 6 kommuner om fritak fra nasjonale prøver. Fylkesmannen har i samarbeid med Utdanningsdirektoratet utarbeidet opplegg for tilsyn med samiske elevers rett til opplæring i samisk språk og har pilotert opplegget i to kommuner.

Totalt har 9 personer deltatt i tilsynsaktiviteter på utdanningsområdet. Den totale ressursen til tilsyn er beregnet til omlag 150 ukesverk. Omlag 35 % av stillingsressursen disponeres til tilsyn på utdanningsområdet. Tidsbruken til tilsyn i 2009 er økt med 5 % i forhold til forbruket i 2008.

Fylkesmannen har, etter vår vurdering, god og variert kompetanse til å gjennomføre tilsynene på en forsvarlig måte, både faglig og metodisk. Samlet har de personene som deltar i tilsynsaktiviteter pedagogisk, samfunnsvitenskaplig, juridisk og økonomiske kompetanse. I tillegg har samtlige som deltar på tilsyn fått opplæring i systemrevisjonmetoden.

Tilsynene er gjennomført dels som systemrevisjon og dels som skriftlige tilsyn. Det å kunne variere tilsynsmetodikken er en fordel på flere måter. Skriftlige tilsyn vil for det første redusere belastningen og tidsbruken for sentrale personer i kommunene. For det andre vil en ved å bruke denne tilsynsmetodikken kunne nå langt flere tilsynsobjekt med en mindre kostnad.

Tilsynsobjektene er valgt, dels ut fra en enkel risikovurdering og dels ut fra en plan om å fordele tilsynet på alle skoleeiere i løpet av en 3-4 års periode. GSI og data fra Skoleporten har vært tillagt stor vekt i utvelgelse av kommuner. Blant annet har informasjon om antall klager på spesialundervisning hatt betydning ved valg av kommuner. Vi føler oss rimelig trygg at vi ut fra slike vurderinger har ført tilstrekkelig tilsyn i forhold til det som har vært behovet.

Fylkesmannen arrangert kommunesamling for skolefaglig ansvarlig og skoleledere der temaet første dag var kvalitet i opplæringa, med særlig fokus på krav til forsvarlig system. I tillegg arrangerte Fylkesmannen regelverksamling hvor målgruppen var skolefaglig ansvarlige, erktorer og ledere for PP-tjensten i grunnopplæringa. Tema for konferansen var vurderingsforskriften, program for inkluderende læringsmiljø, elevenes skolemiljø, særskilt språkopplæring for språklige minoriteter og ny veileder om spesialundervisning.

Tilsynsaktiviteten begynner å nærme seg et omfang som kan føre til en viss tilsynstrøtthet i kommunene. Også

andre avdelinger hos Fylkesmannen og andre statlige etater utøver til dels stor tilsynsaktivitet. Det er nesten ikke til å unngå at organene "konkurrerer" om kommunenes oppmerksomhet. Selv om en prøver internt å koordinere aktiviteten, så er det ikke til å unngå at enkelte kommuner har tilsynsbesøk tett innpå hverandre. Belastningen på kommunene er allerede stor, og med fortsatt vekst er det grunn til å frykte at kommunenes velvillighet til tilsynsmyndigheten kan svekkes.

Fra Fylkesmannens side hadde det vært ønskelig at Utdanningsdirektoratet kvantifiserte antall tilsyn på de enkelte områdene i stedet for en viss prosentandel av stillingsressursen. Etter det vi kjenner til er det en praksis som Helsetilsynet bruker. Vår vurdering er at en slik angivelse av tilsynsomfanget vil gi en større frihet til Fylkesmannen i planlegging og gjennomføring av tilsynene.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Komme
FMNO	Ballangen kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Ballangen kommune har ikke et forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringsloven og forskrift til den blir oppfylt	Ingen	☒	Systemrevisjon	
FMNO	Leirfjord kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Leirfjord kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere om kravene i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven blir fulgt	Kommunen krever søknad fra foreldrene før det treffes vedtak om spesialundervisning	☒	Systemrevisjon	
FMNO	Beiarn kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Beiarn kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere om kravene i opplæringsloven blir fulgt	Ingen	☒	Systemrevisjon	
FMNO	Tjeldsund kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Tjeldsund kommune fatter vedtak om spesialundervisning uten at saken er tilstrekkelig opplyst	Tjeldsund kommune opererer med begrepet søknad om spesialundervisning i forbindelse med vedtak om spesialundervisning	☒	Systemrevisjon	
FMNO	Sømna kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Sømna kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere om krav i opplæringslova og forskrift blir oppfylt, og følge opp vurderingene på tilsynsområdet spesialundervisning og skolebasert vurdering. Sømna kommune har ikke	Ingen	☒	Systemrevisjon	

			en PP-tjeneste som har kapasitet til å utføre de oppgavne loverket fastsetter innen rimelig tid.				
FMNO	Hattfjelldal kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Hattfjelldal kommune har ikke et fungerende forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringsloven og forskriftene til denne blir oppfylt.	Ingen	☒	Systemrevisjon	
FMNO	Herøy kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Ingen	Ingen	☐	Systemrevisjon	
FMNO	Rødøy kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Rødøy kommune har ikke et forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringsloven og forskrifter blir oppfylt	Ingen	☒	Systemrevisjon	
FMNO	10 kommuner	Minoritetesspråklige elever			☐	Skriftlig tilsyn	
FMNO	11 kommuner	Gratis frukt og grønt	To kommuner har fått avvik		☒	Skriftlig tilsyn	
FMNO	18 skoler i 10 kommuner	Gratisprinsippet	Ingen avvik		☐	Skriftlig tilsyn	
FMNO	9 skoler i 6 kommuner	Fritak fra nasjonale prøver	Tre kommuner hadde avvik		☒	Skriftlig tilsyn	
FMNO	Rana kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved plikten til å gi elever opplæring i og på samisk	Rana kommune har ikke et forsvarlig system for å sikre at samiske elever får oppfylt sine rettigheter etter opplæringsloven		☒	Skriftlig tilsyn kombinert med telefonintervju	
FMNO	Narvik kommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst gjennom plikten til å gi elever opplæring i og på samisk	Narvik kommune har ikke et forsvarlig system for å sikre at samiske elever får oppfylt sine rettigheter etter opplæringsloven		☒	Skriftlig tilsyn kombinert med telefonintervju	
FMNO	Nordland fylkeskommune	Forsvarlig system, jf opplæringsloven § 13-10 belyst ved om innsatte i fengsler får innfridd sine opplæringsrettigheter	Nordland fylkeskommune har ikke et forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringslova og forskriften blir fulgt	Ingen	☐	Systemrevisjon	

FMNO	Vevelstad kommune	Forsvarlig system, jf § 13-10 belyst ved spesialundervisning og skolebasert vurdering	Vevelstad kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere om krav i opplæringslova og forskrift blir oppfylt og følge opp resultatene av disse vurderingene.	Ingen	☒	Systemrevisjon
------	-------------------	---	--	-------	-------------------------------------	----------------

31.2 Klagesaksbehandling

Klagesaksbehandlingen i 2009 har strukket seg over svært mange områder. Avdelingen har god kompetanse til å drive klagesaksbehandling på de områdene som har vært representert, gjennom å ha medarbeidere med juridisk, pedagogisk og økonomisk kompetanse, i tillegg til den realkompetansen vi besitter. Saksbehandlingen er kort, noe vi er spesielt tilfreds med siden dette gjelder rettigheter som det er viktig å få igangsatt tiltak på.

Også i 2009 er det klager på standpunkt karakter som utgjør den største gruppen. Vi har behandlet totalt 82 saker, og 51 av disse har fått medhold. Den store medholdsandelen skyldes hovedsaklig at begrunnelsen for karakteren ikke er knyttet til kompetansemålene i læreplanen. Det er videre i liten grad dokumentert at skolene gir undervisningsvurdering.

På spesialundervisningsområdet har 17 av 26 saker, altså størsteparten av klagen, fått medhold. Det skyldes primært at avvik fra sakkyndig vurdering er økonomisk begrunnet, begrunnet i likeverdighetsprinsippet ("ostehøvelmetoden") eller ubegrunnet. Mange steder er vedtakene generelt mangelfullt begrunnet. Vi opplever også at kommunene sier lite om spesialundervisningens innhold i vedtakene. En tendens er at beskrivelse av spesialundervisningens innhold ikke er tydelig nok eller grundig nok i den sakkyndige vurderingen. Dette forplanter seg til vedtak og til individuell opplæringsplan. Den nye veilederen om spesialundervisning var tema på regelverkssamling hos oss i 2009. Det var det behov for, og det er fortsatt behov for å veilede kommunene på dette området.

I tillegg til de spesialundervisningssakene som er avgjort hos Fylkesmannen har vi returnert 11 saker til behandling i første instans. Dette skyldes i hovedsak at sakene ikke er godt nok utredet, eksempelvis ved at sakkyndig vurdering er mangelfull eller for gammel. Noen av sakene er videre sendt direkte fra klager til klageinstansen, og må derfor oversendes kommunen for førsteinstansbehandling.

Også to saker som gjelder psykososialt miljø har vært returnert til kommunen for utredning og behandling i første instans. Kun en sak ble klagebehandlet fullt ut. Selv om vi fikk få saker til formell behandling, opplever vi at fokus på det psykososiale miljøet har økt i kommunene. Vi får henvendelser om veiledning fra både foresatte, skoleledere og kommunalt nivå.

Når det gjelder det fysiske miljøet for elever har vi sett et eksempel på at saken forberedes i kommunen som en spesialundervisningssak. Det bekrefter inntrykket vi har gjennom annen kommunikasjon med kommunene om at det fortsatt er behov for kunnskap på dette området.

Det har vært kun en klagesak om skoleskyss i 2009. Andre henvendelser om skoleskyss har vært løst gjennom veiledning om regelverk. Vi har hatt flere forespørsler om avklaring ift. kostnadsfordeling mellom kommune og fylkeskommune, jf. oppl. § 13-4.

I saker som gjelder bytte av skole opplever vi også i 2009 at kommunene er restriktive med å innvilge slike søknader. Vi har behandlet fem klagesaker i 2009, og kommunens avslag på søknad ble opprettholdt i alle sakene.

		Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMNO					
FMNO	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Oppl. § 5-7	1	0	1
FMNO	Klage i videregående opplæring	Oppl. § 3-1 Opplæring i inntil to år ekstra	0	1	1
FMNO	Klage i grunnskolen	Forskriften § 3-18 Klage på standpunkt karakter	51	31	82

FMNO Klage i videregående opplæring	Forskriften § 4-26 Bortvisning fra eksamen	0	1	1
FMNO Klage i videregående opplæring	Forskriften § 4-30 Annullering av eksamen	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 2-1 Foreldre ønsket delt ordning med skole- og hjemmeundervisning	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 8-2 Tildeling av kontaktlærer	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 2-10 Bortvisning	1	1	2
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 2-1 tredje ledd. Fremskyndet skolestart	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 2-8 Særskilt språkopplæring	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 8-2 Klage på vedtak om klaseskifte som refsingstiltak	1	0	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 5-1 Spesialundervisning	16	9	25
FMNO Klage i videregående opplæring	Oppl. § 5-1 Spesialundervisning	1	0	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 7-1 Skyss ved delt bosted	1	0	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 8-1 andre ledd. Bytte av skole	0	5	5
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 8-1 første ledd. Skoleplassering/nærskole	1	0	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 9a-3 Psykososialt miljø	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	Oppl. § 9a-2 Fysisk miljø	0	1	1
FMNO Klage i grunnskolen	§ 4a-1 Grunnskoleopplæring for voksne	3	2	5

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Fylkesmannen skal i årsrapporten vurdere egen måloppnåelse på dette resultatområdet sett i lys av a) embetets ressurser, b) kompetanse, c) metodikk og strategier og d) andre forhold i fylket.

Fylkesmannen i Nordland har som mål å yte best mulig veiledning til skoleeiere og enhetsledere ved levering av data til GSI. Videre er det et mål å motivere skoleeierne å overholde leveringsfristene. Så skal vi, så langt det er mulig med tilgjengelige ressurser, gjennomføre kvalitetskontroll og evt. korrigere det materialet skoleeierne har levert i GSI.

Embetet har også et mål om å bruke dataene i forbindelse med tilsyn, veiledning og besøk i kommuner. Videre skal vi selv eller veilede andre til bruk av dataene i GSI for å belyse ulike sider ved gjennomføringen av grunnopplæringen i Nordland. Akkurat nå har NRK Nordland i radio og TV satt fokus på det store antallet ufaglærte lærere i enkelte kommuner i Nordland, basert på data fra ramme C i GSI etter tips fra oss.

Ad a) Embetets ressurser: Våre saksbehandlere prioriterer dette arbeidet i den hektiske perioden rundt innsamlingsstart og utover i oktober. Men vi har ikke nok ressurser til å kontrollere "manuelt" alle rammene i GSI for de 44 kommunene og ca 350 enhetene som inngår i innsamlingen (grunnskoler, kulturskoler og voksenopplæringsenheter).

Ad b) Vi har etter hvert tilstrekkelig samlet kompetanse til å ta alle henvendelser som kommer om GSI fra brukerne i forbindelse med innsamlingen og fra media om ulike data.

Ad c) Vi kontrollerer ut fra de interne kontrollfunksjonene i GSI med sikte på å få færrest mulig advarsler samlet for Nordland. Når det gjelder bruken av de statistiske dataene, har vi som ønske å kunne bearbeide og presentere materialet i det offentlige rom, men her står det fortsatt på muligheten for å prioritere dette arbeidet.

Ad d) Andre forhold i fylket:

Vi har en "bølge" av skolenedleggelse i Nordland. Nedlagte skoler skal markeres som "nedlagt" i GSI. Nedleggelsen skal meldes til Nasjonalt skoleregister av kommunen. Dette blir ofte ikke gjort før GSI-innsamlingen av data begynner, og det skaper litt ekstraarbeid.

Ellers er det litt overtredelse av frister ved dataleveringen, men skoleeierne er blitt mye flinkere de siste årene. Det samme gjelder datakvaliteten, men spiller de innlagte kontrollene en viktig rolle, da ingen skole eller

kommune får levert før feil kontrollene har avslørt er er rettet og at alle mindre avvik "mot normalen" er kvittert ut.

Passordene til GSI (nytt for hvert år) skal vi heretter sende per post da erfaringen er at e-post fungerer dårlig. Den interne e-postfordelingen i kommunene er i alt for mange tilfeller for dårlig og skaper merarbeid for oss.

Til slutt vil Fylkesmannen i Nordland gi en hyllest til WIS (Waade Information System) som med det webbaserte GSI har levert et meget enkelt, intuitivt, brukervennlig, men samtidig meget omfattende system. WIS har en utrolig høy servicegrad og meget høy kompetanse på design og programmering, samt høy fagkompetanse innenfor skolesektoren. De er alltid tilgjengelig med veiledning og råd og har rask responstid på innspill om endringer m.v. GSI overgår klart PAS i funksjonalitet. WIS bør absolutt velges ved ytterligere digitalisering av embetet.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Sentralt gitt eksamen i grunnskolen

FM-Nordland hadde i 2009 ansvaret for fellessensuren i matematikk skriftlig for elevene i Nordland, Troms og Finnmark. Vi arrangerte kurs for sensorene i april. Fikk tilbakemelding om at dette var til stor nytte. Antall besvarelser i grunnskolen var $(1306+595+416)=2317$. Det ble benyttet 33 sensorer. Totale kostnader ble på 877 000 kr. Vi har gjennomført oppdraget vi er gitt og har ikke registrert forhold ved prøver og eksamener som bryter med forskrifter, læreplaner eller sentralt gitte retningslinjer. Bruken av PAS går veldig bra. Tidsbruk til nasjonale prøver og eksamen i grunnskolen er 30,8 ukeverk. For videregående skole 6,4 ukeverk. Totalt tidsbruk: 37,2 ukeverk.

Sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen har god kontakt med fylkeskommunens eksamensansvarlige og deltar på fylkeskommunens samlinger for dem som er eksamensansvarlige ute på skolene. Det er en utstrakt kontakt mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunens eksamensansvarlige pr telefon og epost for å diskutere samt løse problemer knyttet til tolkning av regelverk, ifm problemer av mer praktisk art knyttet til både lokalt gitt og sentralt gitt eksamen og vurdering innenfor sektoren videregående opplæring.

Vi vurderer egen måloppnåelse som god. Vi får gjennomført de tiltak som er planlagt, og får tilbakemelding fra brukere om at de er fornøyde. Vi har god kompetanse, og har lagt vekt på at flere medarbeidere skal involveres slik at vi unngår vansker ved f. eks. sykdom. Vi har pr i dag ressurser nok til å ivareta oppgaven.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avviking av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?		X	

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Nordland har påmeldt 19177 kandidater til de seks prøvene. Antall fritatte er 496. Dette gir et samlet fritak 2,59%. Prøve REG08 har lavere fritak enn landsgjennomsnittet (0,8/1,1), prøve ENG05 er helt lik landsgjennomsnittet (3/3) og de øvrige fire prøvene har høyere fritaksprosent.	15 kommuner har ingen fritak. Seks kommuner har et totalt fritak på mellom 1-3 elever. Fire kommuner har fritak på fra 7,1% til 10,7%.	I kommuner med lavt antall elever på trinnet vil noen få elever gi stort prosentvis utslag. Eksempler er Moskenes kommune med 7,1% fritak og Bindal med 8,33%. Hadsel med 10,7% og Nesna med 9,9% fritak har i tillegg mange asylsøkere, flyktninger og innvandrere.	FM-No har foretatt et papirtilsyn om fritak (forskrift til opplæringsloven § 2-4 første og andre ledd) i et utvalg av kommuner. Alle vedtak om fritak som vi har hatt innsyn i, gjelder elever med spesialundervisning etter kapittel 5 i opplæringsloven.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Malen for rapporteringen er som følger: Fylkesmannen skal i årsrapporten vurdere egen måloppnåelse på dette resultatområdet sett i lys av a) embetets ressurser, b) kompetanse, c) metodikk og strategier og d) andre forhold.

Fylkesmannen i Nordland har som mål å gi kommunene (og andre mottakere) de tilskuddene de har rett til innenfor gjeldende retningslinjer for det enkelte tilskudd og etter økonomiforskriften.

I det alt vesentlig har vi oppnådd målet i 2009.

Fylkesmannen har videre som mål å gi brukerne best mulig råd og veiledning om til søkerne om ordningen, om frister, skjemaer osv.

Også her mener vi å gi brukerne våre meget god service og oppfølging for alle tilskuddene. For å lette kommunenes og vårt arbeid med tilskuddene utarbeider og distribuerer vi en felles tilskuddskalender med oversikt over frister og utbetalingsmåned.

Videre søker fylkesmannen å følge de kravene retningslinjene setter for informasjon, oppfølging og kontroll og til evaluering av tilskuddsordningene.

Ad a) Ressurser: Embetet har en tilstrekkelig ressursituasjon til å gjennomføre saksbehandlingen med tilskuddene på alle kapitlene (222, 225, 226, 231 og 653). Arbeidsbyrden er særlig ulik, fra noen få utbetalinger til over hundre utbetalinger på enkelte tilskudd. Særlig omfattende er arbeidet med driftstilskuddet til barnehagene (0231.60) og per capita-tilskuddet (0653.60) til opplæring av voksne innvandrere.

Ad b) Kompetanse: Vi har påpekt flere ganger tidligere at noen av våre sakbehandlere ikke har fått tilstrekkelig opplæring for å fylle de forventningene som er etablert i retningslinjene for tilskuddene på kapittel 0225. Vi tenker her særlig på kravene i tilskuddsforvaltningen om "utførte kontrollhandlinger" og om tilskuddsordningen "fungerer etter hensikt og retningslinjer". Det er fortsatt uklart hvor langt inn i tilskuddsmottakerens driftsregnskap en skal gå for å se om tilskuddet er brukt til formålet. Våre saksbehandlere har heller ikke nok kunnskap om sammenhengen mellom kommunal drift (tilskuddsbruk) og den tilhørende regnskapsføringen. Her burde etter vår oppfatning Udir ha utarbeidet et kursopplegg på et par/tre dager.

Ad c) Metodikk og strategier. Den langsiktige strategien til Fylkesmannen i Nordland er å gjøre all tilskuddsforvaltning elektronisk. Vi har begynt med leirskoletilskuddet (0225.66), som nå er helelektronisk hos oss, gjennom vårt interne prosjekt "Den digitale fylkesmann". Da prosjektet går mot slutten, ser vi helst at sentrale myndigheter trapper opp takten med å gjøre all tilskuddsforvaltning elektronisk som ledd i en mer effektiv og produktiv regional stat.

Ad d) Andre forhold. Fylkesmannen vi benytte anledningen til å gi en litt fyldigere rapportering på arbeidet med tilskuddene til samisk språkopplæring i grunnskolen og om kompetansehevingstilskuddet, dvs. kap. 0225 postene 6311 til 6313.

Det er i Nordland bare Tysfjord kommune som er samisk forvaltningskommune.

Fylkesmannen forskutter i underkant av 50 % av det bevilgede beløp i løpet av første halvår til Tysfjord. Andre utbetaling foretas i november. Vi ber kommunen rapportere om antall elever, og sjekker før utbetaling i november at GSI-tallene stemmer.

Fylkesmannen i Nordland har i sin økonomirapportering til Udir etterlyst nye retningslinjer for beregning og tildeling av midler til kommuner innenfor samisk forvaltningsområde.

Når det gjelder de kommunene som ligger utenfor det samsike forvaltningsområdet har Fylkesmannen i Nordland i 2009 revidert fristene for timerefusjon, og vi har lagt disse inn i en samlet tilskuddskalender. Formålet har vært å gjøre planleggingen lettere for kommunene, og kontrollen lettere for Fylkesmannen.

Kunnskapen i kommunene omkring samisk fag- og timefordeling og tilskuddsordningen er varierende, og fremstår som mangelfull i en rekke kommuner. Dette medfører at Fylkesmannen i forhold til flere kommuner har vært nødt til å kontakte kommunen og i etterkant justere antall timer og grupper kommunen har søkt om.

Vi har også tilfeller der Fylkesmannen har måtte tatt direkte kontakt med kommuner der GSI har vist at kommunen har samiske elever, og kommunen ikke har søkt om tildeling av timer og timerefusjon.

Fylkesmannen i Nordland mener at vi med våre rutiner og kjennskap til eget fylke har hatt god måloppnåelse med

tilskuddsordningen.

Ordningen med studiehjemler er etter Fylkesmannen i Nordland en viktig del i arbeidet med å øke kompetansen i samisk språk blant pedagogisk personale og i arbeidet med å rekruttere samsiktalende lærere.

Dessverre er retningslinjene etter Fylkesmannens mening ikke utformet på en måte som gjør at man oppnår det overordnede mål som ordningen har, nemlig tilskudd til videreutdanning for å styrke kompetansen i samisk språk.

I det sør- og lulesamiske området er det i skolen en prekær mangel på personer med språkkompetanse og pedagogiske kompetanse. For å styrke sør- og lulesamisk språk er det nødvendig å styrke formalkompetansen i samisk, styrke pedagogisk kompetanse blant ufaglærte og også bidra til å rekruttere flere samisktalende til læreryrket. De formelle krav retningslinjene setter til søkerne er til hinder for å oppnå dette.

I 2009 hadde vi søkere som med studiehjemmel ville fått muligheten til å utvide sin kompetanse på en slik måte at det ville ha kommet samiske elever til gode. Fylkesmannen kunne ikke innvilge noen av disse søknadene siden søkerne ikke var formelt kvalifiserte i henhold til retningslinjene.

Fylkesmannen i Nordland har for 2009 derfor ikke hatt noen form for måloppnåelse for dette tilskuddet, som etter vår mening er svært viktig for oppbygging og styrking av formell kompetanse i samisk språk.

Fylkesmannen har sett at retningslinjene for de samiske tilskuddene er under revidering, og ber om at man tar den spesielle situasjonen man har i det sør- og lulesamiske området i betraktning ved utarbeidelsen av de nye retningslinjene.

Samlet omfang av tilskuddsforvaltningen:

Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Nordland har i 2009 hatt 32 særtilskuddsordninger i drift, fra to direktorater og ett departementet, dvs. fra Utanningsdirektoratet (kap 0222, 0225, 0226 og 0230), fra Kunnskapsdepartementet (kap 0231) og fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (kap 0653).

Fra Utdanningsdirektoratet var vi tildelt tilsammen ca 40 mill. kr. på 19 tilskuddsordninger til tiltak og kvalitetsutvikling innen grunnopplæringen, fra Kunnskapsdepartementet 1023,6 mill. kr. i 10 tilskuddsordninger for barnehageutvikling og -drift og fra IMDi kr 96,5 mill. kr. til språkopplæring for voksne innvandrere fordelt på 5 tilskuddsordninger.

Samlet disponerte Fylkesmannen i Nordland 1160,1 mill. kr. i særtilskudd med slik relativ fordeling mellom fullmaktsgiverne: Udir 3,4 %, KD 88,2 % og IMDi 8,4 %.

De tre fullmaktsgiverne har vidt forskjellig forvaltningspraksis. Dette gjelder måten midlene blir tildelt på, instruksjoner om søknader og tildeling, praksis for tilsyn og kontroll med at midlene blir brukt etter hensikten og praksis for rapportering. Udir, som har en relativt liten andel av tilskuddsforvaltningen, har den mest omfattende rapporteringen.

Fylkesmannen i Nordland ønsker at oppdragsgiverne samordner sin praksis i større grad, både med hensyn til bruk av FM-nett, til bruk av instruksjoner og til rapporteringspraksis. Fylkesmannen savner også, som nevnt foran, både opplæring i og veileder(e) i hvordan embetet skal gjennomføre stikkprøvekontroller og andre tilsyn med at midlene blir brukt etter hensikten.

Om Fylkesmannen fortsatt skal stå for forvaltning av særtilskudd, ønsker vi at arbeidet med digitalisering av søke- og tildelingsprosedyrer prioriteres. Et mer egnet område for økt produktivitet i offentlig forvaltning er det vanskelig å finne. Særlig vil det hjelpe små kommuner med noe/mye turnover blant saksbehandlerne om alt av tilskudd var samlet i én webbasert portal, med alle retningslinjer "ett tastetrykk unna" og med automatisk varsel for søknadsfrister og med webbasert søknads- og tildelingsprosedyre.

Når det gjelder eksakt bruk av tildelte midler og forvaltningspraksis, viser vi til særreporteringen til oppdragsgiver.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har fulgt opp sentrale satsingsområder, dels ved å fordele midler etter politiske vedtatte planer og dels på grunnlag av søknad fra skoleeiere om midler til videreutdanning innenfor prioriterte fagområder.

Minst 20% av midlene til etterutdanning skulle øremerkes tiltak til leseopplæring. Omfanget av søknader på dette området førte til at Fylkesmannen økte den andelen til omlag 27 %. I løpet av høsten 2009 ble det klart at ikke alle midlene til videreutdanning (vikarutgifter) ble forbrukt. Overskytende midler ble fordelt. Totalt utgjorde det kr 800 000.

Arbeidet med fordeling av midlene til videreutdanning har vært arbeidskrevende. Det hadde sammenheng at ei ny ordning genererte et stort informasjonsbehov hos både skoleeiere og lærere og det var satt knappe frister. Det er ikke grunn til å legge skjul på at motstanden mot det varige systemet for videreutdanning var stor i deler av fylket. Denne motstanden har sannsynlig vært en medvirkende årsak til relativt svak oppslutning fra kommuner og lærere. Omlag en tredjedel av plassene ble ikke brukt. Denne motstanden kom dels ut fra at omleggingen medførte vansker for å videreføre allerede igangsatte videreutdanningstiltak. Men hovedgrunnen var at kommunene mente det var en kostbar ordning som kom få lærere til gode, at den var lite fleksibel og at den i liten grad involverer høgskolene i fylket. For kommunene er det en ekstra kostnad for reise- og opphold ved at utdanningene og samlingene holdes utenfor fylkets grenser.

Den ektsta satsinga på leseopplæring som ble igangsatt i 2008 og som ble sluttført i 2009 bidro til at 18 kommuner søkte om å få delta. Søknadene omfattet 51 skoler og 201 lærere. Tilbakemelding fra høgskolen er bare en kommune med en lærer falt fra underveis. Ellers fullførte skolene opplegget. Oversikt fra høgskolen viser at omlag 170 lærere deltok på samlingene. Men skolene deltok med fullt ut under veiledersamlingene.

Noen av skolene hadde forventninger til opplegget som ikke ble innfridd, først og fremst på grunn av manglende kapasitet ved høgskolen. Skolene hadde forventet skolevise veiledninger, men høgskolen måtte arrangere samlinger med flere skoler samtidig, i noen tilfelle på tvers av kommuner. Vårt inntrykk er at satsingen har vært vellykket, til tross for noe skepsis i startfasen.

Følgende kommuner hadde lærere med på satsinga: Andøy, Alstahaug, Ballangen, Brønnøy, Bø, Gildeskål, Moskenes, Rana, Røst, Saltdal, Sortland, Steigen, Tjeldsund, Tysfjord, Vefsn, Vegao og Vestvågøy.

Følgende skoler deltok: Andenes b-skole, Risøyhamn skole, Dverberg/saura skole, Bleik skole, Søvik b/u-skole, Tjøtta b/u-skole, Ura skole, Sandnessjøen u-skole, Ballangen b/u-skole, Brønnøysund b/u-skole, Salhus skole, Hilstad skole, Torgøyen oppvekstsenter, Steine skole, Straume skole, Eidet skole, Bø u-skole, Innstyr skole, Sørvågen skole, Gruben b-skole, Lyngheim b-skole, Mo u-skole, Røst skole, Røklund skole, Jennestad skole, Maurnes skole, Sigerfjord skole, Holmstad skole, Leinesfjord skole, Leines skole, Laskestad skole, Nordfold skole, Kongsvik skole, Fjelldal skole, Ramsund skole, Drag skole, Kjøpsvik skole, Storjord skole, Musken skole, Olderskog skole, Mosjøen skole, Granmoen skole, Kulstad skole, Vega b/u-skole, Bøstad skole, Ballstad skole, Leknes skole, Opdøl skole, Haukland skole og Valberg skole.

Fylkesmannen har totalt brukt omlag 40 ukeverk på kompetanseutvikling.

Det er vår vurdering at vi har nådd de mål som var satt på dette området. Søknadene om midler er behandlet innenfor de frister som har vært satt og skoleeiere har fått utbetalt midler som forutsatt.

32.3 Skoleporten

Embetet har allokert tre personer til å dekke opp brukerstøttefunksjonen knyttet til Skoleporten. En person har fått et hovedansvar for veiledning overfor skoleeierne knyttet til Skoleporten som verktøy.

Skoleporten brukes som ett av verktøyene i forbindelse med planlegging og gjennomføring av tilsyn i Nordland. Vi bruker i tillegg bl.a. SSB og GSI.

Fylkesmannen får sporadisk henvendelser fra kommuner som benytter data også fra skoleporten i sitt arbeide med kvalitetsvurdering knyttet til opplæringssektoren. I den grad bistand blir etterspurt blir dette gitt. Data fra skoleporten og kommunens vurderinger av disse er også gjerne momenter som det blir satt fokus på i sammenheng med tilsyn i kommunene.

Særskild Rapportering	JANEI	Spesifiser dersom	Øvrige kommentarer
-----------------------	-------	-------------------	--------------------

			avvik
1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?	X		Embetet har allokert tre personer til å dekke opp brukerstøttefunksjonen knyttet til Skoleporten. En person har fått et hovedansvar for veiledning overfor skoleeierne knyttet til Skoleporten som verktøy.
2. Benytter embetet Skoleporten på en formålstjenlig måte i tilsynsarbeidet?	X		Skoleporten brukes som ett av verktøyene i forbindelse med planlegging og gjennomføring av tilsyn i Nordland. Vi bruker i tillegg bl.a. SSB og GSI.
3. Brukes Skoleporten i lokal kvalitetsvurdering?	X		Fylkesmannen får sporadisk henvendelser fra kommuner som benytter data også fra skoleporten i sitt arbeide med kvalitetsvurdering knyttet til opplæringssektoren. I den grad bistand blir etterspurt blir dette gitt. Data fra skoleporten og kommunens vurderinger av disse er også gjerne momenter som det blir satt fokus på i sammenheng med tilsyn i kommunene.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet ansvaret for å koordinere utviklingen av veiledning til læreplanen i samisk som andrespråk. Arbeidet ble igangsatt høsten 2009 og vil bli avsluttet vår 2010. For øvrig har Fylkesmannen bistått Utdanningsdirektoratet etter behov i innhenting av erfaring og kunnskap på nasjonale utdanningspolitiske satsingsområder.

Fylkesmannen har brukt omlag 2 ukeverk på dette området og vurderer at det er tilfredsstillende måloppnåelse på området.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning – kap 230.01

Også i 2009 har vi hatt tilpasset opplæring og spesialundervisning som tema for tilsyn i noen kommuner. Det er fortsatt stort behov for informasjon- og veiledning på dette området, og vi har hatt flere informasjons- og veiledningsoppdrag i kommuner. På regelverksamling høsten 2009 var den nye veilederen for spesialundervisning et sentralt tema. Det har vært to møter i vårt samarbeidsforum med PP-tjenesten. Innholdet i disse møtene har hatt fokus på resultater fra våre tilsynbesøk, den nye veilederen og "Rett til læring". Vårt samarbeid med STATPED har dessverre ikke vært fulgt opp dette året. Etter en omorganisering i STATPED Nord skulle STATPED ta initiativ til et møte, men vi har dessverre ikke hørt noe.

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltning på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Driftstilskudd til barnehager - post 0231 60.

Fylkesmannen hadde en nedgang i utbetaling av tilskudd til nye barnehageplasser i 2009 med nærmere 16.700.000,-. Ingen kommuner i Nordland hadde åpning av helt nye barnehager, selv om noen barnehager åpnet nye avdelinger i tilknytning til allerede eksisterende institusjon. Den betydelig lavere summen har også sin forklaring i at mange barnehager, i løpet av 2008, økte antallet plasser maksimalt utfra tilgjengelig pedagogisk bemanning og areal.

Fylkesmannen har som tidligere beskrevet også problemer med å få endringsmeldingene inn i "riktig tid". I rundskriv F02/2009 står det i pkt. 2.4.1 at barnehagen skal sende melding om driftsendinger innen to måneder etter at endringen har skjedd, og kommunen plikter skriftlig å formidle meldingen videre til Fylkesmannen innen en måned.

Problemer oppstår når kommunenivået ikke videreformidler endringsmeldingene. Dette enten fordi man samler opp og sender alle endringene samlet mot slutten av året, eller at ingen på kommunenivå har ansvar for dette slik at endringsmeldingene ikke blir sendt før barnehagene etterlyser pengene.

Konsekvensen er uansett at en del barn kan ha gått i barnehage opptil 8-9 måneder før endringen blir registret i barnehageprogrammet hos Fylkesmannen. Det gjør det igjen umulig å kontrollere, på et tidlig tidspunkt, at arealet er tilstrekkelig ift det totale antall barn som kan være der, og at barnehagen har tilstrekkelig pedagogisk bemanning.

Saksbehandling av endringsmeldingene kan da vise at noen barnehager ikke skulle hatt statstilskudd for ett eller flere barn pga manglende areal, og må betale tilbake for et unødige langt tidsrom grunnet sen saksbehandling fra kommunenivåets side. At barnehagen ikke har tilstrekkelig pedagogisk bemanning ved nyinntak og heller ikke blir gjort oppmerksom på det, er en annen mulig konsekvens.

Fra Fylkesmannens side er det også vanskelig å være forutsigbar når det gjelder å anslå behovet for tilskudd til nye plasser, noe som også summene for 2009 viser.

Tilskudd til barnehage tilbud til nyankomne flyktingers barn

Fylkesmannen utbetalte til sammen 325 845 kroner til to kommuner i 2009. Hadsel fikk, som den ene av kommunene, brev om stikkprøvekontroll med spørsmål om rutiner og bruk av midlene. Viser til egen rapport om tilskuddskontroll.

Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage -post 0231 62

Fylkesmannen har i 2009 utbetalt kr. 37 127 834 i tilskudd på post 0231 62 til kommunene i Nordland etter liste gitt av Kunnskapsdepartementet. Fylkesmannen sendte 8. januar ut brev om stikkprøvekontroll med spørsmål om rutiner og bruk av midlene til Hemnes og Øksnes kommuner. Viser til egen rapport om tilskuddskontroll.

Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder - post 0231 63

Fylkesmannen rapporterte 21. januar 2009 til Kunnskapsdepartementet at 447 barn med minoritetsspråklig bakgrunn gikk i barnehage i Nordland. Tallene var hentet fra kommunenes samlesøknadsskjema F-4224 B, og ble senere oppjustert til 450 barn. Barna gikk i barnehager i 34 av fylkets 44 kommuner, og det er utbetalt kr. 2 091 534,- i 2009. Fylkesmannen sendte 8. januar ut brev om stikkprøvekontroll med spørsmål om rutiner og bruk av midlene til Alstahaug og Vågan kommuner. Viser til egen rapport om tilskuddskontroll.

Kap. 0231.61 Investeringstilskudd

Fylkesmannen fordelte 5 311 856 kroner til investeringstilskudd til nye barnehageplasser. Fylkesmannen har bidratt med veiledning til kommunene i forhold til søknad og saksbehandling av investeringstilskudd. Samtlige kommuner har innfridd retten til barnehageplass i 2009, men noen få mangler fremdeles barnehageplasser for å ivareta behovet i 2010. Vi regner derfor med at det også kommer noen søknader i år. Viser for øvrig til egen rapport om tilskuddskontroll.

Kap. 0231.64 Tilskudd til faste plasser i midlertidige barnehagelokaler.

Det ble i 2009 fordelt 1 470 000 kroner til faste plasser i midlertidige barnehagelokaler. Saksbehandlingen har vært enkel og kommunene har i 2009 vært bevisste på at de må ha plan for permanente lokaler. Viser for øvrig til egen rapport om tilskuddskontroll.

38.2 Klagesaksbehandling

Kun en klagesak ble behandlet i 2009. Saken gjaldt klage på avslag på dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder. Den aktuelle barnehagen hadde vektlagt kompetanse i samisk språk foran pedagogisk kompetanse ved ansettelse. Kommunens avsto søknaden om midlertidig dispensasjon, fordi det fantes søker med pedagogisk kompetanse. Avslaget ble opprettholdt av Fylkesmannen. Saken forårsaket debatt fordi klager anførte at avslaget representerte brudd på Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urbefolkning.

Også i 2009 har det foregått mye veiledning på telefon og på e-post. Vi har kontakt med flere kommuner som ønsker å gjøre grep for å spare penger. Gjennom veiledning når vi mange, og vi tror at dette forebygger klagesaker. Det er likevel fortsatt et stort behov for økt kompetanse i kommunene.

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMNO				
FMNO	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om midl. og varig disp. og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	1

38.3 Informasjon og veiledning

Bare et fåtall av kommunene i Nordland har barnehagefaglig kompetanse på kommunenivå. Fylkesmannen erfarer at det er et stort behov for informasjon og veiledning på barnehageområdet. Telefonhenvendelser gjelder barnehageloven, rutiner og regler for tilskuddsordningene, veiledning i forhold til godkjenningssaker og tilsyn og spørsmål knyttet til håndteringen av likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd. Henvendelsene kommer fra kommuner, private eiere og barnehageansatte. Vi har også noen henvendelser fra foreldre. Det gjelder i hovedsak rettigheter for barn med nedsatt funksjonsevne og regelverket om spesialpedagogisk hjelp. Det legges også aktuell informasjon på Fylkesmannens hjemmeside.

I august gjennomførte vi to-dagers samling på oppvekst- og utdanningsområdet. Den ene dagen var viet barnehageområdet og omhandlet innhold og kvalitet, samt gjennomgang av lovendringer. I tillegg til 30 kommuner var også noen organisasjoner og regionsledere representert

I samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark og Fylkesmannen i Troms arrangerte vi en komferanse om likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd, i Tromsø i mai. Både retningslinjer og konkret bruk av regnearkmodellen ble gjennomgått. De fleste kommunene som deltok, stilte med både fagperson fra barnehageområdet og økonom. To kommuner har vært på dagsmøter hos Fylkesmannen for å få en gjennomgang på regelverket på dette området.

Vi mener vi har nådd målene om og å gi informasjon, veiledning og kunnskap på aktuelle områder i 2009. Vi har prioritert å ha konferanse for å formidle det som er nytt og aktuelt, og samtidig sett det som særdeles viktig å gi informasjon, veiledning og hjelp til å finne løsninger. Til dette har telefon og e-post vært nødvendige verktøy i et fylke som er 80 mil langt og har 44 kommuner. Vi har fått positive tilbakemeldinger på dette arbeidet og vi mener det har vært forebyggende i forhold til klagesaker.

38.4 Tilsyn

Det ble gjennomført tilsyn med tre kommuner i 2009. Utvalg av tilsynsobjekter er basert på en enkel risiko- og sårbarhetsanalyse. Vår kjennskap til kommunene gjennom møter, rapporteringer og annen kontakt, danner grunnlag for vår utvelgelse.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommentar
FMNO					■			
FMNO	Sømna kommune	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven §8, belyst gjennom: - Kommunen som godkjenningmyndighet jf barnehageloven §§ 10 og 11, -Kommunens tilsyn med barnehager jf barnehageloven 16, - Kommunens håndtering	1.Sømna kommune fatter ikke vedtak om godkjenning av barnehage.	15.12.2009	■	Ingen	3	

		av regelverket om pedagogisk bemanning jf barnehageloven §§ 17 og 18						
FMNO	Steigen kommune	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven §8, belyst gjennom: - Kommunen som godkjenningsmyndighet jf barnehageloven §§10 og 11, -Kommunens tilsyn med barnehager jf barnehageloven §16, - Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf barnehageloven §§17 og 18	1.Steigen kommune fatter ikke vedtak om godkjenning av barnehage. 2.Steigen kommune fører ikke tilsyn med barnehager i tråd med loven. 3.Steigen kommune fatter ikke vedtak om midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder.	01.01.2010	■	Ingen	2,5	
FMNO	Flakstad kommune	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven §8, belyst gjennom: - Kommunen som godkjenningsmyndighet jf barnehageloven §§10 og 11, -Kommunens tilsyn med barnehagene jf barnehageloven §16, -Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf barnehageloven §17 og 18.	1.Flakstad kommune fatter ikke vedtak om godkjenning av barnehager. 2.Flakstad kommune fører ikke tilsyn med virksomheter etter Lov om barnehager. 3.Flakstad kommune fatter ikke vedtak om midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder.	01.03.2010	■	Ingen	2,5	
FMNO					■			

Resultatområde 39 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

39.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Fylkesmannen har formidlet statlige føringer på fagdager for barnehagesektoren, tre steder i fylket. Det er informert om tilskuddsordninger, lovendringer og andre føringer på Fylkesmannens hjemmeside. Rapportering per 20.9.2009 er fulgt opp.

En lovhemlet rett til barnehageplass trådte i kraft i 2009. I den forbindelse gjennomførte Fylkesmannen en undersøkelse hvor samtlige kommuner svarte at de hadde innfridd retten til barnehageplass.

39.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Fylkesmannen i Nordland har mottatt 1 481 000 kroner til kompetanse og 998 000 til utvikling på barnehageområdet.

Fylkesmannen har i samarbeid med RKK (regionale kompetansekontor) arrangert fagdager for barnehageansatte tre steder i fylket. Temaene var basert på lokale behov, men innenfor kompetansestrategiens føringer. Tilsammen deltok ca 200 barnehageansatte.

For kommunenivået ble det gjennomført to-dagers samling, hvor den ene dagen var viet barnehageområdet og for en stor del handlet om kvalitet og innhold. St.meld. nr 41 Kvalitet i barnehagen ble presentert av Kunnskapsdepartementet. I tillegg til 30 kommuner, var noen organisasjoner og regionsledere representert.

Fylkesmannen har fordelt 1 281 000 kroner i kompetansemidler til kommunene. Tildelingen forutsatte søknad med kompetanseplan basert på føringene i den sentrale kompetansestrategien. Utlysning av kompetansemidler ble sendt til alle kommuner i fylket. De fleste kommunene har samarbeidet regionvis og sendt felles søknad med felles plan. Kommunene har fått tildelt midler basert på tilsendt plan og objektive kriterier. Rødøy kommune var den eneste av 44 kommuner som ikke søkte om kompetansemidler.

Det ble utlyst prosjektmidler innenfor området Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole høsten 2009. Det kom søknader fra enkeltbarnehager, kommuner og regioner. Fylkesmannen fordelte 760 000 kroner til 14 forskjellige prosjekt. Rødøy kommune var en av kommunene som søkte og fikk tildelt prosjektmidler.

Fylkesmannen har tildelt 60 000 kroner til 15-20 assistenter som tar modulbasert videreutdanning ved Høgskolen i Bodø. Midlene skal dekke noe av studentenes utgifter til reise, opphold, studiemateriell o.a.

Høgskolen i Nesna har søkt om midler til et dokumentasjon- og evalueringarbeid når det gjelder barnehager som satser på fysisk aktivitet og friluftsliv. Søknaden ble imøtekommet med 50 000 kroner.

Fylkesmannen i Nordland fikk i 2009 tildelt 400 000 kroner til rekrutteringstiltak i barnehagesektoren. I et samarbeid med høgskolene i Bodø og Nesna, Sortland kommune som barnehagemyndighet, Studentskipnaden i Bodø som barnehageeier og Utdanningsforbundet i Nordland, er det utarbeidet en handlingsplan og igangsatt tiltak basert på føringene i Kunnskapsdepartementets strategi for rekruttering og behovene i fylket. Har også innledet et samarbeid med KS Nordland i forhold til å rekruttere kvalifisert personale til småkommuner. Fylkesmannen har tildelt midler til 3 kommuner som har studenter på desentralisert førskolelærerutdanning. Midlene skal dekke noe av studentenes utgifter til reise, opphold, litteratur o.l. Disse studentene er etablert i kommunen og vil mest sannsynlig bli stabile arbeidstakere.

Fylkesmannen i Nordland er via Tiltak 22 i Handlingsplan for samiske språk gitt ansvar og midler for bl.a. styrking av lokale og regionale språklige arenaer for barn, unge og voksne. Det er i løpet av 2009 etablert et team for samiske saker i avdelingen, der en av representantene har ansvar for å ivareta barnehageperspektivet. Det er også avholdt to konferanser, en for sør- og en for lulesamisk område. I begge konferansene ble barnehageområdet ivaretatt. Videre er det avholdt et halvdagsseminar om ivaretagelse av urspråk, og, i samarbeid med Høgskolen i Bodø og Nordland Fylkeskommune ble det avholdt en fagdag med tittelen: Med språklige minoriteter i barnehage - helhet og sammenheng som grunnlag for barns lek og læring, med særlig blick på det samiske.

Deltakere var både barnehageansatte, høgskoleansatte, kommunenivå og studenter. Region Nord for barnehager har hatt møte i Alta i november der samiske spørsmål og samarbeid med Sametinget var hovedtema. Kunnskapsdepartementet deltok på den samlingen.

Fylkesmannen har, i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag, laget en kursrekke for barnehagepersonale i sørsamisk område. Denne kursrekka fortsetter i 2010.

Vi har gjennomført det som var planlagt på området og vi registrer høy aktivitet når det gjelder kompetanseutvikling på barnehageområdet. Tilsammen har svært mange deltatt på konferanser, møter, samlinger, tiltak i kommunene og regionene og i prosjektarbeid. Målsettingen om å ha med alle kommunene, i stor eller liten målestokk, er nådd!

39.3 Andre satsingsområder

Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring.

Fylkesmannen i Nordland har fått kr. 78.000 i 2009 til likestillingstiltak. Dette er tiltak 3.7 i handlingsplanen, lokalt arbeid med likestilling i barnehagen. Midlene er benyttet til å dekke 20 % stilling som fylkeskontakt for

Menn i Barnehage(MiB). Til sammen har Fylkesmannen brukt kr 115 000,- på dette tiltaket i 2009.

Fylkeskontakten har arbeidssted i Prestelva barnehage, en privat barnehage i Sortland kommune. Barnehagen er også en av to demonstrasjonsbarnehager i region Nord. og har i 2009 arbeidet med å etablere nettverk for menn i barnehage i andre deler av fylket. Videre har han, sammen med hele og/eller deler MiBgruppa i egen barnehage vært på 2 høyskoler, 3 grunnskoler (9. og 10.klasser) i egen region, kommuner i andre fylker og promotert barnehagen som arbeidsplass både for menn og kvinner.

Likeverdig opplæring i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2007- 2009.

Fylkesmannen i Nordland har deltatt i et prosjekt med NAFO og høyskolen i Bodø i 3 år. I 2009 har 10 kommuner og 20 barnehager fordelt over hele fylket deltatt i prosjektet. Fylkesmannen er teknisk ansvarlig i prosjektet, det vil si kaller inn til og står som arrangør av nettverksmøter, start- og sluttsamlinger. i den forbindelse blir en del av utviklingsmidlene brukt til reisetilskudd, leie av lokaler og servering på møtene. I 2009 ble det brukt kr. 150 000, til dette prosjektet av utviklingsmidlene på post 023.21.

I tillegg har Fylkesmannen tildelt kommunene i Nordland kr 2 091 534,- etter gitt fordelingsnøkkel på kap. 231 post 63 tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.

Manifest mot mobbing, tiltaksplan 2009 - 2012

Oppvekst- og utdanningsavdelinga har hatt tiltaksplanen for 2009 - 2012 liggende som informasjon/sak på hjemmesiden vår. I tillegg er det gitt informasjon og påminnelser om temaet i alle gitte anledninger der barnehage- og undervisningspersonale har vært til stede. Dette er et område som det satses på i vårt fylke, og vi får stadig tilbakemeldinger på at det er et tema som har høy prioritet både i barnehager og i skoler.

Ressursrapportering

I forbindelse med tildelinger fra FAD på kap 1510 og fra KD på kap.226 til styrking av tilsyn ble det tilført ekstra stillingsressurser til avdelinga. Det har ført til at Oppvekst- og utdanningsavdelinga disponerte tilsammen 668 ukeverk i 2009. Av disse er 15 ukeverk betalt gjennom prosjektmidler fra INTERREG til "sørsamisk språkleir", og det er brukt 30 ukeverk til resultatområde 78 under AID. Vi har også hatt lengre sykevakanser på til sammen 27 uker. På resultatområdet under Kunnskapsdepartementet har vi derfor innrapportert tilsammen 596 ukeverk

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 31	326	45	326	45
31.1 Tilsyn og opp	120	30	0	0
31.5 Eksamen og na	42	0	0	0
Resultatområde 32	50	30	50	30
32.2 Kompetanseutv	20	20	0	0
32.3 Skoleporten	4	0	0	0
Resultatområde 38	45	0	45	0
38.1 Tilskuddsforv	25	0	0	0
38.2 Klagesaksbeha	4	0	0	0
38.4 Tilsyn	8	0	0	0
Resultatområde 39	45	0	45	0
Landsdekkende oppgaver	40	15	40	15
Sum:	506	90	506	90

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.3 Barneloven

42.5 Veiledning og informasjon

Resultatområde 44 Familievern

Vi har i 2009 gjennomført ett tilsynsbesøk på hver av de fem familievernkontorene i Nordland.

Tilsynene ble gjennomført i tråd med departementets anbefalinger om å gjøre tilsynet systemrettet. Det ble ikke funnet avvik eller gitt merknader.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har samordnet sitt arbeid innen området universell utforming gjennom en tverrfaglig gruppe og det er utarbeidet et felles handlingsplan for embetets arbeid. Det meste av det daglige arbeidet med oppfølging av oppdraget er knyttet til regional planlegging res. omr. 6 og tilrettelegging for universell utforming av statlig sikra friluftsområder, res. omr 1. Arbeidet er utført i henhold til Fylkesmannens handlingsplan og oppdragene på aktuelle resultatområder.

Resultatområde 48 Likestilling

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 42	73	73	0
Resultatområde 44	6	6	0
Resultatområde 45	156	156	0
45.1 Tilsyn med ba	83	0	0
Resultatområde 46 og 48		0	0
Sum:	235	0	235

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMNO	20	0
Sum	20	0

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Årets møte med fylkesberedskapsrådet ble avholdt i 6. mai, og ble i sin helhet viet pandemien (H1N1). Her ble det gitt orientering om prognoser for smitteutvikling, og behovet for kontinuitetsplanlegging i forhold til stort sykdomsfravær m.v. Status p.t i forhold til planverk i kommuner og regionale etater ble gjennomgått. Forløpet av pandemien, med krav til planverk og rapporteringer gjorde at Fylkesmannen i større grad en tidligere har fått oversikt over kriseberedskapen og planstatus rundt i kommunene – dette særskilt i forhold til pandemiberedskap.

Fylkesmannen mangler en samordnet oversikt over kommunenes ROS analyser for arbeidet med klimatilpasning i et samfunnsikkerhetsperspektiv. Våre erfaringer fra kommunenes bruk av ROS – analyser knyttet til plan og bygningslov indikerer at klimatilpasning i større grad vektlegges – men det etterspørres relevant informasjon om hvordan klimaendringen vil slå ut/ påvirke vår del av landet.

Fylkesmannen har i egen Fylkes ROS, hvor en 1. generasjons utgave skal være ferdig innen 01.06.2010, har lagt stor vekt på klimaendringer og vil knytte til seg en rapport som i disse dager utarbeides av Nordlandsforskning og Cicero.

Fylkesmannen har etablert et ”klimasamarbeid” med Nordland Fylkeskommune, og intern opprettet en tverrfaglig klimagruppe for å samkjøre Fylkesmannens oppgaver og ansvar på området. Fylkesmannen vil for fremtiden ha fokus på klimaendringer og klimatilpasning i tilsyn og øvelser i kommunene. Fylkesmannen har i sin gjennomgang av PBL saker satt fokus klimaendringer og gitt innspill til kommunene mht. dette.

AVVIK:

Grunnet ressursmangel har Fylkesmannen ikke kunnet gjennomføre en systematisk gjennomgang og oppfølging av kommunenes sektorovergripende risiko- og sårbarhetsanalyser og vurdering av hensiktsmessighet og innhold i disse.

ROS- analyser er et viktig område, da disse ligger til grunn for utarbeidelse av arealplaner, samfunnsutvikling, klimatilpasning, samt oppbygging av kommunal beredskap og beredskapsplanverk.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Ved tilsyn og øvelser, og i den mer ”uformelle” kontakt har Fylkesmannen oppfordret kommunene til å oppdatere egne ROS analyser. Vi har erfart at mye er av eldre dato og har ikke tatt høyde for ny kunnskap mht. klimaendringer og innstramminger i plan og bygningslov.

Fylkesmannens egen oppgave i forhold til utarbeidelse av FylkesROS Nordland er i innspurtsfasen, og vår 1. generasjons analyse skal være ferdig før sommerferien 2010.

Avvik:

Fylkesmannen har ikke hatt ressurser til å gi faglig støtte og oppfølging til kommunenes arbeid med ROS analyser.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannen deltar i regionale planfora og setter samfunnssikkerhet og beredskap på dagsorden. Det er i løpet av 2009 gitt 3 innsigelser knyttet til forhold vedr. samfunnssikkerhet.

Vi har hatt møter med ulike aktører i konkrete planprosjekter for å avklare/ forsterke fokuset og hensynet til samfunnssikkerhet tidlig i planprosessen.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

I 2009 ble det gjennomført tilsyn i til sammen 7 kommuner, dette Evenes, Tjeldsund, Saltdal, Alstadhaug, Herøy, Leirfjord og Dønna kommuner. I tilsynene hadde Fylkesmannen spesielt fokus på kommunenes ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap. I tillegg ble kommunens egen ledelses- og styringsstruktur gjennomgått.

I tilsynene ble også koblingen mellom ROS analyser og påfølgende planverk understreket.

Fylkesmannen har i tilsyn i kommunene understreket viktigheten at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er godt forankret på strategisk nivå.

I tillegg til de gjennomførte tilsyn har beredskapsstaben hatt eget møte med kommuneledelsen i Bodø, for tettere samarbeid på området samfunnssikkerhet og beredskap.

Avvik:

Fylkesmannen har ikke klart å gjennomføre de forventede tilsyn, jf. embetsoppdraget. For Nordlands del skulle 11 tilsyn vært gjennomført i 2009.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har gjennom både tilsyn og øvelsesaktiviteten understreket viktigheten av å ha et helhetlig og samordnet kriseplanverk. Veiledere for utvikling og oppgradering av planverk er sendt kommunene.

Fylkesmannen hadde for 2009 gitt kommunerettet aktivitet prioritert. Imidlertid medførte arbeidet med pandemien at den planlagte utadrettede øvelses- og tilsynsvirksomheten ble redusert utover sommeren og høsten 2009.

Ved de øvelsene som har vært avholdt, har fylkesmannen fokusert på viktigheten av ROS analyser som grunnlag for beredskapsplanleggingen. Likeledes har fylkesmannen hatt fokus på at kommunens ledelse må ha kjennskap til

og kunnskap om det ROS analysene avdekker – og de beredskapsplaner man utarbeider.

Avvik:

Fylkesmannen har ikke, grunnet ressursmangel, kunnet være den ønskede pådriver og veilede kommunene i forhold til nødvendige oppdateringer av det kommunale beredskapsplanverk. Flere av kommunene mangler kommunal atomberedskapsplaner.

Vi har tatt slik gjennomgang med de kommuner vi har besøkt i forbindelse med øvelser, men dette gir svært begrenset resultat gitt det store antall kommuner i fylket.

Fylkesmannen har ikke hatt kapasitet til tilreisning/oppdatering av skjermingsverdige objekter (nøkkelpunkter og distriktsobjekter)

54.2 Kommuneøvelser

Det er gjennomført øvelser med kommunene, Steigen, Hamarøy, Tysfjord, Sortland og Bø i Vesterålen. Øvelsesscenarioene har vært valgt ut i fra kommunenes egne risiko- og sårbarhetsvurderinger. Kommunene Steigen, Hamarøy og Tysfjord ønsket å øves i forhold til omfattende strømbrydd.

For Sortland og Bø i Vesterålen var øvingsscenarioet atomberedskap.

Under øvelsene har vi hatt ulike etater og virksomheter med i forberedelsene og gjennomføringen, i tillegg til at sivilforsvar, politi og mattilsyn har vært observatører under øvelsene knyttet til atomberedskap.

Avvik:

Fylkesmannen har grunnet ressursmangel ikke gjennomført det antall kommuneøvelser som ble skissert som ønsket nivå i embetsoppdraget.

Kun 5 av 11 kommuner ble øvd i 2009.

54.3 Regional samordning – øvelse

Planlagt embetsøvelse i november 2009, i regi av DSB, ble utsatt til uke 8/2010.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Det har ikke vært gjennomført øvelser i 2009.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Fylkesmannen har vært representert som observatør på ”Øvelse Gangsås 2009” i Harstad, en øvelse knyttet opp mot kritisk infrastruktur. Øvelsen var i regi av Midtre Hålogaland Politidistrikt og HV 16.

Fylkesmannen har videre deltatt på sivil/militært kontaktmøte på Svalbard og et regionalt samarbeidsmøte med HV-/ og Sivilforsvarsdistriktene i Nordland.

Det har ikke vært gjennomført slike samarbeidsøvelser lokalisert til Nordland fylke.

54.6 Regional samordning

Møte i fylkesberedskapsrådet avholdt i mai 2009.

Møte avholdt med samtlige politidistrikter som har ansvar for polititjenesten i Nordland, (Midtre Hålogaland, Salten, Helgeland og Nord Trøndelag PD) hvor den eksisterende samarbeidsavtale ble oppdatert og forbedret.

Under tilsyn og øvelse i kommunene har det blitt oppfordret til vitalisering av kommunale beredskapsråd.

Avvik:

Det har ikke vært avholdt møte i atomberedskapsutvalget i 2009.

54.8 Felles digitalt nødnett

Embetet er ikke deltaker i arbeidsgruppe eller prosessen forøvrig.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

I løpet av høsten 2009 har et helt nytt kriseplanverk for Fylkesmannen i Nordland blitt ferdigstilt. Arbeidsprosessen med nytt planverk har inkludert samtlige relevante fagavdelinger, og opplæring av viktige funksjoner har blitt gjennomført i etterkant.

Samband/ kryptosystemet er ikke operativt. Grunnen til at dette ikke forefinnes ligger i kapasiteten til ekstern aktør som skal ferdigstille systemet. Fylkesmannen har øvd kontinuerlig påtrykk for å få dette på plass, og en snarlig løsning synes å være innen rekkevidde.

55.2 Krisehåndtering

I forbindelse med håndtering av pandemien (H1N1) har Fylkesmannen nedlagt betydelige ressurser. Beredskapsstaben har koordinert, forestått varsling og rapportering til/ fra kommunene, Hdir samt DSB.

Det interne samarbeid med helseavdelingen har fungert utmerket.

55.3 Evaluering

Ingen hendelser har i løpet av 2009 avstedkommet noen påfølgende evaluering. Imidlertid vil evaluering og gjennomgang av pandemihåndteringen skje nå i 2010.

Ressursrapportering

Resultatomr. 53-54 og 55.

Beredskapsstaben har hatt langtidsfravær grunnet sykdom på 44 uker.

Resultatområde	FMNO	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	1	1	0
51.2 Vergemålslove	8	0	0
Resultatområde 52	99	99	0
52.1 Fri rettshjel	99	0	0
Resultatområde 53	48	48	0
Resultatområde 54	13	13	0
Resultatområde 55	36	36	0
Sum:	197	0	197

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Styringsdialogen med kommunene er i stor grad basert på kommunebesøk i embetet ved at politisk og administrativ ledelse i enkeltkommuner møter Fylkesmannen for å drøfte sentrale problemstillinger - gjerne i sammenheng med kommuneøkonomi og spesielle lokale utfordringer. Egen årlig kommunekonferanse der Fylkesmannen inviterer samtlige nordlandskommuner til en felles samling der viktige tema av både lokal og sentral karakter blir videreformidlet og debattert. Vi har også sett det viktig å holde god kontakt med KS Nordland på områder der Fylkesmannen og KS har felles faglig oppfølgingsansvar. Dette gjelder spesielt i forhold til økonomiske problemstillinger mot kommunene.

Det har heller ikke i 2009 vært noen oppfølging av kommunene når det gjelder å spre kunnskap om måloppnåelse gjennom bruk av KOSTRA-data. Dette skyldes ressursmessige forhold.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Skjønnsmidler ble brukt til flere kommunale omstillingsprosjekter og også til konkrete satsinger for effektivisering av egen kommuneadministrasjon. Her har vi også gitt midler til kommuner som har vært inntatt i "Kvalitetskommuneprogrammet".

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har hatt dialog med aktuelle tilsynsetater ut fra de nye bestemmelsene i kommunelovens kapittel 10A. Det er Arbeidstilsynet og Mattilsynet som i denne sammenheng er de mest sentrale samarbeidsaktører.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Ved utgangen av desember måned var hele 11 kommuner innmeldt i ROBEK. Dette var kommunene Narvik, Brønnøy, Hattfjelldal, Hemnes, Fauske, Steigen, Lødingen, Flakstad, Hadsel, Øksnes og Andøy.

Vi har hatt en gjennomgang av budsjettene for alle fylkets 44 kommuner. Budsjettet for Narvik kommune ble opphevet da det var vedtatt med underbalanse.

Det er behandlet 12 søknader om godkjenning av kommunale låneopptak. Alle ble godkjent. Videre ble det behandlet 4 søknader om godkjenning av kommunale garantivedtak. Alle ble godkjent. I tillegg kommer søknader som gjelder garantier og låneopptak for interkommunale selskaper og kommunale foretak.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Det har vært lite ressurser til veiledning av kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning - dette gjelder ikke minst de kommunene med økonomisk ubalanse. Ved inngangen til 2010 var 11 kommuner i ROBEK. Dette er et uforholdsmessig høyt tall sett landet under ett. Fylkesmannen i Nordland har derfor helt spesielle utfordringer når det gjelder oppfølging av kommuneøkonomien i fylket. Det har heller ikke vært noe fokus på bruk av KOSTRA-data i dialogen mot kommunene.

Skjønnsmidler er fordelt i flere omganger med utgangspunkt i departementets retningslinjer.

Vi avga i juni 2009 en foreløpig rapport til KRD om bruken av vedlikeholdstilskuddet i tiltakspakken.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valg

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll ble tatt opp etter klage i 6 saker. I 2 av sakene ble de kommunale avgjørelsene opprettholdt. 3 saker ble kjent ulovlig, mens 1 sak ble avvist da det her gjaldt en kommunal ansettelse.

En sak har blitt tatt opp til lovlighetskontroll etter initiativ av Fylkesmannen. I denne saken ble avgjørelsen opprettholdt. Det gjaldt ressursfordeling til skolesektoren i sammenheng ved behandlingen av kommunalt årsbudsjett.

Vi har ellers avgitt en rekke uttalelser i sammenheng med problemstillinger og spørsmål rundt lovlighetskontroll. Særlig må nevnes mange henvendelser omkring innføring av eiendomsskatt.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovlig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovlig		
FMNO	6	2	3	1	1	0	1	0
Sum	6	2	3	1	1	0		

63.2 Valg

Fylkesmannen arrangerte våren 2009 regionale veiledningskonferanser for kommunene i Mo i Rana og Bodø. Dette skjedde med bidrag fra Nordland Fylkeskommune, Sametinget og representant fra en kommune. Vi hadde ellers generell veiledning rundt valglovens bestemmelser - da i hovedsak over telefon.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen skal veilede kommunene og svare på henvendelser vedrørende forvaltningsrett og offentlighetslov i kommunalrettslige saker. Fylkesmannen skal også behandle klager om partsinnsyn i kommunale saker og klager over avslag om begjæringer om innsyn etter offentlighetsloven. Vi har fått en rekke henvendelser fra media og enkeltpersoner som ikke har fått ønsket innsyn i aktuelle saker. I flere tilfeller har kommunene gitt innsyn etter henvendelser herfra.

Ny Offentlighetslov trådte i kraft fra 01.01.2009. I denne sammenheng arrangerte Fylkesmannen regionale samlinger for kommunene der de nye lovbestemmelsene ble gjennomgått. Det ble også satt fokus på de arkivfaglige konsekvensene av lovendringene. Vi har merket økt trykk fra media og enkeltpersoner som en følge av lovendringene. Antall innsynsbegjæringer har økt markant. Vi bruker mye tid på veiledning over telefon.

Vi har hatt formell klagesaksbehandling på avslag om innsyn etter Offentleglova i 7 saker. I 4 saker ble klagen tatt til følge. I 1 sak ble kagen tatt delvis til følge mens klagen i 2 saker ikke ble tatt til følge. I flere saker der kommunene hadde gitt avslag på innsyn ble det likevel gitt innsyn etter konferanse med Fylkesmannen.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

En arbeidsgruppe bestående av representanter fra områdene Forfjord, Medby og Fornes i Andøy kommune har tatt opp spørsmålet om grensejustering mellom Andøy og Sortland. Arbeidsgruppen ønsker kommunegrensen endret slik at nevnte områder blir overført fra Andøy til Sortland. Det er innhentet uttalelser fra begge kommunene. Det foreligger også uttalelse fra Nordland Fylkeskommune. Saken vil bli avgjort i løpet av første halvdel 2010.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Vi har gjennom skjønnsmidler støttet flere interkommunale samarbeidsprosjekter. Dette har vært innen områdene geodatasamarbeid, rovviltforvaltning, kommuneplanlegging og barnevern.

Resultatområde 66. Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har gitt ett samtykke til ekspropriasjon etter Oregningslova. Det er behandlet en sak som klageinstans ved ekspropriasjon etter Plan- og bygningsloven. Det er gitt to samtykker til forhåndstiltredelse før rettskraftig skjønn.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker til behandling.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNO	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker til behandling.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNO	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

På grunn av permisjon i en stilling fra 01.05.09 og ut året har det vært redusert ressursinnsats på resultatområde 62.

Resultatområde	FMNO	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 61, 63, 64 og 65	50	50	0
Resultatområde 62	71	71	0

Resultatområde 66.	102		102	0
Sum:	223	0	223	0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Klager etter lov om sosiale tjenester (sosialtjenesteloven)

I 2009 mottok Fylkesmannen 180 klager etter sosialtjenesteloven. Selv om antallet varierer noe fra år til år registrerte vi i perioden 1998 – 2008 årlig en reduksjon i mottatte klager. Fra 308 klager i 1998 til 154 i 2008. Nå synes det som om trenden er snudd i og med en økning på 26 klager, 17% fra 2008 til 2009.

Fylkesmannen behandlet 186 klager i 2009. Av disse dreide 102 seg om økonomisk stønad (sosialhjelp). 71 klager dreide seg om tjenester, som: praktisk bistand (hjemmehjelp), støttekontakt, avlastning og omsorgslønn. 12 av de øvrige 13 klagenes gjalt vederlag for opphold i institusjon, sykehjem.

Det er markerte forskjeller på resultatet av vår klagebehandling mellom de ulike typer av saker.

Av de 102 klagenes som omhandlet økonomisk stønad ble klagen tatt til følge i 15 saker. Fire saker ble av ulike grunner avvist, mens i 83 av klagenes ble kommunens vedtak stadfestet. Det vil si at klagenes ikke ble tatt til følge.

I 30 av 71 saker vedrørende tjenester ble klagen tatt til følge. Tre klager ble avvist og 38 påklagede vedtak stadfestet.

Når det gjelder sakene om oppholdsbetaling i sykehjem ble 5 av klagenes tatt til følge og 7 påklagede vedtak stadfestet.

177 av 186 saker ble behandlet av Fylkesmannen innen tre måneder etter at klagen var mottatt her.

Vi hadde 31 klager i restanse ved inngangen til 2009 og 25 ved utgangen av året.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester -formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Etableringsprosjektet

I arbeidet med etablering av Nav kontor har Fylkesmannen deltatt på faste ukentlige statusmøter i Prosjektgruppen. Disse møtene har hatt til hensikt å gi løpende status på etableringene, avvikshåndtering, planlegging av aktiviteter og samordning av disse. Fylkesmannen har hatt spesielt fokus på at etableringene ble forankret i god samhandling mellom stat og kommune. Etableringsprosjektet har i 2009 justert arbeidet etter erfaringene fra foregående års etableringer.

Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med NAV Nordland to samlinger for NAV-ledere med tema både i forhold til kontorenes faglige innhold og NAV-ledernes utfordrende rolle som velferdsaktør underlagt to styringssystem.

Det ble i 2009 gjennomført opplæring i sosialtjenesteloven på 13 NAV-kontor. Opplæringen ble gjennomført som endags opplegg over to dager, slik at alle som ønsket det kunne delta uten at kontoret måtte stenge. Flere kontor fikk tilbud om opplæring, men måtte takke nei av hensyn til annen obligatorisk opplæring og daglig drift. De fleste NAV-lederne har uttrykt ønske og behov for slik opplæring.

Gjennom videreutvikling av samarbeidet mellom NAV fylkesledd og Fylkesmannen, planlegges det to nye samlinger for NAV-lederne i 2010.

Det planlegges også å gjennomføre opplæring i ”lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen” for de Nav-kontorene som ikke fikk tilsvarende opplæring i 2009.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet er Regjeringens viktigste satsning i kampen mot fattigdom og skal gi et kvalitativt bedre tilbud samt forsterke innsatsen overfor langtidsmottakere av sosialhjelp. Det felles fylkesprosjektet mellom Fylkesmannen og NAV fylke har blant annet ved bruk av frikjøpte kompetanseveiledere tilbudt og gjennomført nødvendig opplæring ved alle NAV-kontor for at arbeidet med kvalifiseringsprogrammet skal kunne komme i gang. Fokuset var i begynnelsen av året å få opp antall kvalifiseringsprogram, men i løpet av 2. halvår har fokus vært både på kvantitet og kvalitet. For å få til god kvalitet har fylkesprosjektet, i tillegg til å gi råd og veiledning til enkeltkontor, arrangert nettverkssamlinger. Våren 2009 ble det av hensyn til etableringsløpet arrangert samling for sør- og nordfylket mens det høsten 2009 ble arrangert tre nettverkssamlinger som dekket alle etablerte kontor.

Nettverkssamlingene fungerte som arena for erfaringsutveksling og kompetanseheving. Tema på samlingene ble valgt etter ønske og oppmeldt behov og har dekket områder som individuelle program, individuelle planer, tiltaks- og markeds kunnskap og økonomisk rådgivning.

Som et ledd i satsningen på Kvalifiseringsprogrammet har Fylkesmannen i samarbeid med lokale RKK-kontor arrangert kurs i Appreciative Inquiry (AI) for alle ansatte i NAV-kontor og samarbeidende kommunale enheter i Ofoten, Indre Salten og Vefsn. Planen er at hele fylket skal få tilbud om denne opplæringen innen utløpet av 2011.

73.4 Økonomisk rådgivning

Det ble i 2009 arrangert to videregående kurs i økonomisk rådgivning overfor kommunene i Nordland, henholdsvis i Sandnessjøen og i Bodø. Begge kursene gikk over to dager, med innleide forelesere. Interessen for disse kursene er svært høy, med dertil stor deltakelse fra kommunene.

Når det gjelder nettverksarbeid så har Fylkesmannen videreført/servet eksisterende nettverk innenfor økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning. Det har vært til sammen fire møter i nettverkene, hvor kommunene tar opp ulike problemstillinger som de erfarer i det løpende arbeidet innenfor dette området. Fylkesmannen bruker også nettverkene til å informere om ulike forhold, presentere statistikk, opplyse om endringer i regelverk på området mv. Nettverkene er viktige med tanke på å utvikle samhandling over kommunegrensene. De bidrar også økt kunnskap og kompetanse på området. Omlag 60 % av kommunen (25 - 28) deltar regelmessig i de etablerte nettverkene innenfor økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning. Forøvrig så har alle kommunene i fylket fått tilbud om nettverk, men en del har av ulike grunner ikke funnet det hensiktsmessig å delta i disse foraene.

Fylkesmannen tar sikte på å viderføre arbeidet rundt gjeldsrådgivning/økonomisk rådgivning i 2010. Området vurderes som svært viktig, spesielt i forhold til nav-reformen hvor man ser behov for økt implementering av denne tjenesten i NAV.

73.5 Boligsosialt arbeid

I samarbeid med Husbanken, region Bodø, har Fylkesmannen videreført arbeidet i boligsosialt nettverk, Nordland. Her deltar kommunene: Bodø, Brønnøy, Fauske, Narvik, Rana, Sortland, Vefsn og Vågan. Det er gjennomført to nettverksmøter over to dager i 2009. Nettverket har hatt fokus på erfaringsutveksling og kompetanseheving, med utgangspunkt i situasjonen i kommunen som var ”vertskap” for møtet. Videre har boligsosialt emner vært tema på kurs og møter med kommunene og andre samarbeidspartnere.

Fylkesmannen var med på å ta initiativ til og etablere et studie i boligsosialt arbeid ved Høgskolen i Bodø. Utdanningen videreføres i 2010 som desentralisert tilbud i to regioner i Nordland.

Ved oppstarten av strategien ”På vei til egen bolig” ble det initiert et regionalt kontaktforum for Nord-Norge som omfattet: BUF-etat region nord, KS region nord, Helse nord, IMDI nord, Kriminalomsorgen nord, samt Husbankens regionkontor og Fylkesmennene i landsdelen. Det har vist seg vanskelig å samle dette forum. I 2009 har vi derfor i samarbeid med husbanken satset mer på direkte samarbeid med disse hver for seg.

I 2009 mottok 5 av kommunene i Nordland tilskott til boligsosialt arbeid. Disse tilskottene sees i sammenheng med tilskott til å redusere barnefattigdom og kommunalt rusarbeid. De kommunale prosjekt tiltak som tilskottene

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNO	1	25
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen i Nordland har i 2009 behandlet en klage etter Intoduksjonsloven.

Klagen gjaldt stans av introduksjonsordning, introduksjonsloven §7. Klagen fikk ikke medhold.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Selv om embetsoppdraget ikke inneholder noe krav om rapportering om tilskuddsordningene, vil Fylkesmannen i Nordland gi følgende kommentar:

Arbeidet med per capita-tilskuddet (kap 0653.60) er særlig arbeidskrevende.

Med innføringen av per capita-tilskudd for norskopplæring av voksne innvandrere (kap 0653), forsvant det pedagogiske vurderingselementet som lå i den utfasende tilskuddsordningen, nå kalt overgangsordningen.

Vi har derfor stilt spørsmål om hvorfor Fylkesmannen skal forvalte per capit-tilskuddet, som mye enklere kan forvaltes av IMDi selv. Og spesielt om det elektroniske opplegget for søknad og tildeling i NIR videreføres til utbetaling av tilskuddet. Vi ser ingen grunn til at Fylkesmannen skal ha dette tidkrevende arbeidet når kravet om mer ressurser på tilsyn er tallsatt i embetsoppdraget.

Vi vil gjerne også kommentere bruken av NIR i tilskuddsforvaltningen for IMDi.

To momenter:

1) Den administrative løsningen som er valgt i JIRA gjør at produktiviteten blir for lav. Om en av våre saksbehandlere låser en søknadsramme med å godkjenne den og så finner ut at det er gjort en feil, er det ikke mulig å låse opp rapporten og rette feilen lokalt. Behovet for opplåsning må meldes til JIRA, som dessverre har en alt for lang servicetid. Det har tatt opp til 3 uker(!) før feilen kunne rettes og utbetalingen kunne skje.

2) **NIR må få en oppgradering som på en enkel måte viser hvilke kommuner som søker etter søknadsfristen.** Slik det er i dag må saksbehandler lete gjennom alle 44 kommuner i Nordland for å se om noen har søkt etter fristen. Det er lite produktiv bruk av tid. Systemet NIR må på en enkel måte, i form av en rapport eller lignende, kunne fortelle hvilke kommuner som har søkt etter fristen.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 73	186	70	186	70
73.3 Kvalifisering	5	55	0	0
Resultatområde 78	30		30	0
Resultatområde 79			0	0
Sum:	216	70	216	70

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen har i samarbeid med koordinerende enheter ved Nordlandssykehuset, Helgelandssykehuset og UNN kartlagt aktivitet innen habilitering og rehabilitering i Nordland. Det har vært gjennomført en kartlegging som er oversendt Helsedirektoratet høsten 2009 der det ble kartlagt adresse for re-/habilitering i kommunene, system for individuell plan, kjennskap til regelverk, ansvarsfordeling mellom kommune og spesialisthelsetjeneste, og vurdering av funksjonen brukermedvirkning på individ- og systemnivå. Kartleggingen avdekket et stort behov for videre oppfølging av de koordinerende enhetene ved sykehusene samt utvikling av samarbeidet med koordinatorstillingen ved UNN.

Fylkesmannen har arrangert samarbeidsmøte med koordinatorene 2 ganger i 2009, samt innkalt ansvarlig for denne tjenesten ved RHF Helse Nord. Fylkesmannen har også deltatt ved nettverkssamling i Lofoten i regi av lokal koordinator ved Lofoten sykehus HF.

Det er ikke noe å rapportere i forhold til synshemmede og tiltak for unge med kroniske funksjonshemmelser.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

- Har bistått direktoratet i å spre gode løsninger basert på Familieveiviserprosjektet.

Ikke gjennomført.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har ikke mottatt rapport fra kommuner som hadde funksjonshemmede i alders- og sykehjem om endringer i forhold til dette i 2009.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Det har de siste årene vært stor utvikling og avklaring i samarbeidet mellom kommune- og spesialisthelsetjenestene i fylket. Dette gjelder interkommunale legevakter lokalisert til sykehus, FAM (felles akuttmottak), ambulansedrift, samlokalisering av prehospital akuttmedisinske tjenester, jordmortjenester og

mer faglig rettede konferanser og møter. Feltet fremstår imidlertid som noe uorganisert, eller tilfeldig, i det kommunene ikke har noe felles organisert uttrykk i fylket. Noe av denne mangelen har vært prøvd avhjulpet ved at spesialisthelsetjenestene forholder seg til regionrådene.

Fylkeslegen deltar i Overordnet Samarbeidsorgan (OSO) mellom UNN HF og kommunene i lokalsykehusområdet. Bakgrunn for Fylkeslegens deltakelse i OSO er at UNN Narvik har lokalsykehusfunksjonen for syv Nordlandskommuner i Ofoten. OSO har 12 medlemmer, hvor UNN HF og kommunene har 6 representanter hver. OSO har som formål å legge til rette for gode og sammenhengende pasientprosesser ved å utvikle et velfungerende samarbeid mellom kommunene og UNN. Konkrete samarbeidstiltak som krever beslutningsmyndighet ut over det de utøvende ledd har, skal forelegges OSO. OSO tar beslutninger på vegne av alle kommunene og UNN HF, med de begrensninger som følger av lovverk og overordnet samarbeidsavtale. Fylkeslegen har talerett men ikke stemmerett i OSO. I tillegg til det formaliserte samarbeid utgjør OSO-møtene en viktig arena for gjensidig utveksling av informasjon. OSO møter 6 til 8 ganger årlig.

Når det gjelder samarbeid mellom Helseforetakene og kommunene om samarbeid om mennesker med psykiske lidelser, er det gitt føringer i HODs oppdragsdokument til de Regionale Helseforetakene og i opptrappingsplan for psykisk helse. Det foreligger formaliserte avtaler mellom de tre Helseforetakene og lokalsykehusene i fylket og samtlige kommuner, som i hovedtrekk omhandler prosedyrene ved innleggelse og utskrivning av pasienter.

Samarbeid mellom kommunene eller regionalt samarbeid om for eksempel etablering av tilrettelagte botilbud, arbeid- og syssylsettingstiltak, kompetanse og kompetanseutvikling er områder hvor det har skjedd lite. Geografiske avstander og frykten for at samarbeid bevirker sammenslåing synes å danne barrierer for at interkommunalt samarbeid oppstår. Her bor Fylkesmannen i samarbeid med Regionrådene og KS ta et initiativ og stimulere til samhandling. Målsetningen må være at pasienter med sammenstatte behov vil få et tilbud som også faglig holder mål. Større kommuner bør tillegges pådriverfunksjonen.

76.2 Individuell plan

Arbeidet med individuell plan har vært fortløpende og ble forsterket etter prosjekt i 2008 i regi av NAV, jf. årsrapport for 2008.

Individuell plan har også vært tema ved ulike planlagte tilsyn og i klagesaksbehandling.

Det vises videre til kartlegging som er nevnt under pkt. 75.1, hvor individuell plan var ett av temaene. Resultatet av kartleggingen ble oversendt Helsedirektoratet høsten 2009.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Kvalitetsforbedring/kvalitetsstrategi var sentrale tema i alt arbeid vi hadde i forhold til sosial- og helsetjenesten i 2009.

76.5 Felles digitalt nødnett

Ikke aktuelt for Nordland fylke.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Fylkesmannens helseavdeling har oppdaterte varslingsrutiner og varslingslister til kommunene og kommunenes smittevernleger. Fylkesmannen har rutiner for rapportering av hendelser.

Fylkesmannen har erfart at kommunene og helseforetakene gjennomførte massevaksinering og informasjon om vaksinering på en god måte. Fylkesmannen har erfart at pandemien ikke belastet helsetjenesten slik at kapasiteten på noen måte ble utfordret.

Fylkesmannens helseavdeling har ikke deltatt i øvelser i 2009.

Fylkesmannen oppfatter ikke at vi er fagmyndighet/tilsynsmyndighet for vannverkenes beredskapsplaner, men at dette tilligger Mattilsynet og kommunehelsetjenesten, jf. drikkevannsforskriften § 16 og punkt 3.3.6 i Overordna nasjonal helse og sosialberedskapsplan.

For øvrig vises til rapportering under resultatområde 53 og 57.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	1	8
Sum	1	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	10	8
Sum	10	

77.4 Førerkortsaker

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	1515	20
Sum	1515	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNO	0
Sum	0

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført opplæring ved Kløveråsen kompetansesenter demens, Bodø. Fylkesmannen har videre vært medarrangør av seminar i regi av NAKU i Bodø med ca 60 deltakere. Temaet var samtykkekompetanse, samarbeid, tillitsskapende arbeid og avklaring av 4A i pasientrettighetsloven opp mot 4A i lov om sosiale tjenester. Fylkesmannen har videre forelest ved 2 demensnettverk (i Sandnessjøen og i Bodø).

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

I Nordland er det nå 25 av fylkets 44 kommuner som har inngått samarbeidsavtale om folkehelsearbeid med fylkeskommunen. Det ligger i samarbeidsavtalen med kommunene at de skal etablere en stillingsressurs til folkehelsekoordinator/rådgiver tilsvarende 200 000 kr pr år, hvor av fylkeskommunen dekker halvparten. Fylkeskommunen vurderer å øke dette beløpet fra 2010. Det varierer hvordan kommunene løser utfordringen med å etablere denne stillingsressursen. I de små kommunene blir stillingen gjerne knyttet opp som en andel av en allerede eksisterende stilling, i de større kommunene opprettes det til dels 100 % stillinger for denne funksjonen. Satsings- og arbeidsområder framgår av samarbeidsavtalen og knyttes opp mot fylkeskommunens handlingsplan for folkehelsearbeidet.

Fylkesmannen har egen partnerskapsavtale om folkehelsearbeid med fylkeskommunen.

Fylkesmannens rådgivere på folkehelsefeltet, psykisk helse og rusområdet, har sammen med rådgiver for oppvekst og utdanning gjennomført en del kommunebesøk. I disse møtene med kommunene omtales og diskuteres bruk av kommunehelseprofiler, og det har vært innlegg på folkehelsekonferanse om temaet. Vi er usikre på om kommunene har tatt i bruk verktøyet. Det er mange små kommuner i Nordland med lavt innbyggertall. Dette gjør verktøyet lite gunstig for en god del av kommunene. Det er under planlegging/utarbeidelse et helseatlas for Nordland i samarbeid mellom Helse Nord og fylkeskommunen.

Fylkesmannens rådgiver på folkehelsefeltet deltar i regionalt partnerskap for folkehelse sammen med fylkeslegen og øvrige medarbeidere som psykisk helse rådgivere, rusrådgiver med flere. Partnerskapet arrangerer årlige fylkesforum for folkehelse, i 2009 var dette arrangert i Mosjøen med Vefsn kommune som vertskap. Det er også arrangert flere faglige seminarer i regi av partnerskapet.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	2	21
Sum	2	

83.2 Miljørettet helsevern

Helseavdelinga har mottatt 3 klagesaker etter kommunehelsetjenesteloven kap. 4a. Saksbehandlingsfristen er overskredet i 2 saker. Årsak til lang saksbehandlingstid kan være at oversendte saker mangler vesentlige dokumenter slik at det tar tid å innhente alle relevante sakspapirer. I tillegg var arbeidsbelastninga med pandemien stor og disse sakene ble nedprioritert i en periode.

Vi har gitt råd og veiledning til kommuner og private ved henvendelser. Det er særlig spørsmål vedrørende støy og innelima ved skoler som er aktuelt. Det kan synes som om det lokalt er flere saker vedr. støy uten at disse nødvendigvis ender opp om klagesak hos Fylkesmannen.

Helseavdelinga har i mindre grad fulgt opp rapporten IS-1633 og Kunnskapsdepartementets og Helse- og omsorgsdepartementets undersøkelse om godkjenning status i skolene på en systematisk måte.

Helsetilsynet i Nordland har vært på tilsyn i 2 kommuner, der tema var samfunnsmedisin og miljørettet helsevern.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Fylkesmannen i Nordland har i samarbeid med Nordland fylkeskommune tatt initiativ til å øke andelen skoler som bruker FRI-programmet, det har vært utlyst fylkesvis konkurranse med mulighet for å vinne 10 000 kr til trivselsskapende tiltak for elevene, dersom skolene tok i bruk minimum 3 av leksjonene i hver klasse. Tre skoler ble premierte, og fikk god mediedekning. Fylkeskommunen har ansatt en person i 50% stilling til tobakksforebyggende arbeid. Det er godt samarbeid på området tobakk. Det har vært lagt ned mye innsats i å øke andelen skoler som deltar i FRI, noen synes at programmet er tidkrevende og ikke så lett tilgjengelig. Vi har presentert FRI på våre nettsider flere ganger, sendt ut e-poster til kommunene med oppfordring til å videresende til skolene.

Vi har ikke oversikt over tobakksfrie videregående skoler, til tross for at Nordland fylkeskommune har fylkestingsvedtak om at det skal være tobakksfri skoletid i Nordland. Fylkeskommunen har også inngått et samarbeid med de videregående skolene, skolene har fått 50 000 kr til å danne ei folkehelsegruppe med hensikt å

bli helsefremmende skoler som jobber aktivt tobakksforebyggende, øker innsatsen med hensyn til å tilrettelegge for økt fysisk aktivitet hos elevene, samt et bra mattilbud. Skoleledelse, helsesøster og elevrådsrepresentant er med i folkehelsegruppene. Har dessverre ikke oversikt over resultater. Det har vært holdt regionale Grønne kantiner-kurs for kantineansatte ved flere videregående skoler.

Det er etablert ei arbeidsgruppe i fylkeskommunen, som jobber med å utarbeide kriterier for hva helsefremmende skoler er eller skal være.

I fire kommuner i Nordland er det satt i gang en helhetlig satsing på ernæring, på de områder det finnes retningslinjer det vil si i barnehager, skoler, SFO og helse-og omsorgstjenesten.

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkeskommunen arrangert BRA MAT kurslederkurs for helsepersonell og personer med ernæringsfaglig bakgrunn i 2009. Ca 65 personer deltok på dette kurset. Det har vært arrangert en del kommunale BRA MAT kurs i etterkant, men vi mangler oversikt over antall.

Fylkesmannens oppvekst- og utdanningsavdeling har foretatt et skriftlig tilsyn med 11 kommuner, en fordeling mellom store og små kommuner med henblikk på grunnskoler og deres bruk av frukt og grønt. En kommune har fått pålegg med frist for redegjørelse og til å innfri lovens krav.

Vi har dessverre ikke oversikt over andel skoler som tilrettelegger for fysisk aktivitet. Nordland fylkeskommune har en ansatt i 100% stilling, som jobber med Helsefremmende skoler, han har holdt kurs i stedsbasert læring og fysisk aktivitet for lærere over flere år.

Aktivitetshåndboka har vært presentert på tre regionale kurs for helsesøstre og leger, på kurs for turnusleger og fysioterapeuter. Den har vært presentert på folkehelsekonferanse og bringes med som tema i møter med helsepersonell i kommunene.

I Nordland er de fleste kommunene FYSAK-kommuner, det vil si at de i prinsippet skal ha lavterskeltilbud om fysisk aktivitet til befolkningen. Vi har ikke full oversikt over hvordan tilbudet er i alle disse kommunene, vi vet at noen har gode tilbud til befolkningen, mens andre sliter med å få dette til å fungere. I kommunene Bindal, Brønnøy, Bø, Fauske, Hamarøy, Hattfjelldal, Meløy, Narvik, Rana, Vefsn og Vestvågøy er det etablert frisklivssentraler. Ikke alle sentraler er like operative. Noen andre kommuner har meldt interesse for å starte opp frisklivssentral med tilrettelagt tilbud om hjelp til livsstilsendring innen fysisk aktivitet, hjelp til røykeslutt og kostveiledning. Seks kommuner i Nordland er ikke med i FYSAK, eller har frisklivssentral. Ernæringsfaglig rådgiver i fylkeskommunen lager brosjyre om matens betydning for å holde seg frisk, denne er beregnet på hjemmeboende eldre. Det er også satt i gang et arbeid med å utarbeide modeller som kan fungere med tanke på kosthold for unge funksjonshemmede i institusjoner/psykiatri.

50 barnehager er med i lærende nettverk/helsefremmende barnehager, dette er et samarbeid mellom friluftsråd, Fylkesmannen, fylkeskommunen og enkelte RKK. 53 barnehager har så langt fått kurset to ansatte i temaet Fiskasprell og nasjonale retningslinjer for mat i barnehagen, temaet MER frukt og grønt i barnehagen blir også presentert på disse kursene. Dette arbeidet fortsetter.

Nordland fylkeskommune er i en ansettelsesfase på prosjektleder for trygge skoleveier, dette er et samarbeid mellom Trygg trafikk, Statens vegvesen og Nordland fylkeskommune.

Fylkesmannen har i samarbeid med Nordland fylkeskommune og Valnesfjord helsesportssenter satt i gang et arbeid med å utvikle lokale treningskontaktkurs for mennesker med behov for bistand til å bli mer fysisk aktive. Det ble i oktober/november gjennomført et treningskontaktkurs for ca 20 deltakere fra noen kommuner i Salten, der kursledere fra Helse Førde var innleid. Fokus på dette kurset var fysisk aktivitet for målgrupper innen psykiatri og rus. Representanter for fylkesmannen, fylkeskommunen og Valnesfjord helsesportssenter fulgte hele kurset. Forut for kurset ble det tatt initiativ til et samarbeid mellom de aktuelle regionale aktørene til å utvikle en modell for Nordland, der vi sammen skal kjører regionale kurs for treningskontakter, med egen opplæringsdel for kommunene. Dette arbeidet er nå påbegynt, og vi forventer å komme i gang med å arrangere lokale treningskontaktkurs i løpet av 2010.

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen har hatt tre regionale konferanser hvor helsesøstre og kommuneleger var målgrupper.

Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og abort var deltema. FM overtok behandlingen av søknader på dette området i 2008. For 2009 har FM sett de ulike handlingsplaner under folkehelsearbeid i sammenheng og har tildelt midler til åtte ulike prosjekter. Hovedsatsningen på dette området har vært å øke kompetansen hos helsepersonell som møter ungdom, hovedsatsningen har vært veiledning av ungdom og kunnskapsformidling til ungdom.

Status i arbeidet med seksuell helse omtales sammen med status for folkehelsearbeid, se pkt. 83.1.

83.6 Smittevern

Helseavdelinga behandlet i 2009 ingen saker etter smittevernloven med forskrifter. Vi mottar innimellom henvendelser fra smittevernleger vedrørende tolkning av smittevernloven med forskrifter og har i den forbindelse gitt råd og veiledning.

Helseavdelinga mottar årlig reviderte smittevernplaner fra flere kommuner på høring. Helseavdelinga gir tilbakemelding så langt det lar seg gjøre av tidsmessige årsaker.

Det har vært flere utbrudd av smittsom sykdom i fylket i 2008, og varslingsplikten etter msi og tuberkuloseforskriften §§ 33 og 34 er i all hovedsak overholdt. Dette fungerte imidlertid ikke optimalt under høstens pandemi.

Organisering og gjennomføring av massevaksering i kommunene ble løst på en god måte. Oppfølging av kommunene, innhenting av rapporter fra kommunene og vidererapportering til Helsedirektoratet beslag la store ressurser. Helseavdelinga deltok i gjennomføring av to telefonmøter med kommunene med tema pandemi.

Smittevern, herunder infeksjonskontrollprogram, har vært tema ved Helsetilsynet i Nordlands tilsyn med to sykehjem.

Helseavdelinga arrangerte smittevernkonferanse i 2008 og har planlagt ny smittevernkonferanse i april 2010. Kravet om akkreditert inspeksjonsvirksomhet i virksomheter som kan spre legionella med aerosol, vil tas opp på denne konferansen.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen møter kommuneleger i et stort antall møter med kommuner (enkeltvis eller i grupper) gjennom året. I november 2009 var det innkalt til møte med utvalgte tema av de problemstillinger oppdragsbrevet nevner.

Videre har fylkeslegen selv deltatt i flere møter med kommuneoverlegegrupper/fora i fylket. Det har ikke vært anledning til spesifikke møter med/i SU. Hva som rapporteres er i mange sammenhenger er imidlertid at SU ikke fungerer tilfredsstillende i mange kommuner.

De tre stillingene som gruppeveiledere for turnusleger er øket fra 25 til 40 % for hver, dette gir bedre veiledning og har gitt avdelingen muligheter for å følge med i turnusfeltet i kommunene på en mye bedre måte.

Allmennlegefeltet har utviklet seg noe i 2009: spesielt større kommuner har etablert flere fastlegehjemler. Nordland er likevel det fylket i landet med flest ledige hjemler. Forholdsmessig sett er imidlertid ikke antall ledige hjemler større her enn f.eks. i Troms og Finnmark. NR data er fra 31.12.2008 og viser da 18 ledige hjemler i 15 kommuner, men vel 10.000 innbyggere på listene. Det er de mindre kommunene som har størst problemer, og som må benytte vikarer i stor utstrekning.

Fylkesmannen har i flere fora talt for og bidratt til etablering av interkommunale ordninger innen legevakt. Det er også bevilget skjønnsmidler gjennom flere år til dette, for forskjellige deler av fylket. De siste årene har det kommet sterke bekymringsmeldinger fra flere kommuner mht mulighetene for å kunne opprettholde

legevakttjenesten. Slik er det nok enda, men interkommunale legevakter synes å ha avhjulpet dette problemet noe.

LAR-oppgaver i Nordland er vesentlig konsentrert i Bodø. Samtale med LAR-avd. i Bodø antyder at det er for stor variasjon i hvordan legene fungerer i LAR-sammenheng. Det ble i samarbeid med helsetilsynet i Troms og Finnmark gjennomført tilsyn med LAR (hovedkontor i Tromsø) i 2008, dette ble fulgt opp med gjentatt rapporteringsplikt for LAR i fjor.

Retningslinjene for røykavvenning: disse har vært gjort kjent, sammen med andre verktøy, på en lang rekke kurs, møter og konferanser i 2009. Det er selvsagt umulig for Fylkesmannen å uttale seg om hvor godt disse er kjent, det ville kreve en kartlegging det ikke er kapasitet til.

Det samme gjelder for så vidt også kommunenes LSUer: å registrere og vurdere kvantitativt og kvalitativt LSUer i 44 kommuner har ikke vært mulig.

Avdelingen har, i samarbeid med IKT-avdelingen her, sett på muligheten for å utvikle et digitalt system for innhenting av opplysninger fra kommunene for å kunne tilfredsstillere rapporteringskrav fra FAD og Hdir. Dette arbeidet har det ikke vært ressurser til å gjennomføre, men saken ligger på vent med hensyn til om prosjektet Den digitale fylkesmann kan utvikle dette senere. Et slikt system ville lette kommunenes arbeid vesentlig, men også vårt, og ville gi mer pålitelige data for FAD og Hdir.

84.2 Turnustjeneste

Turnustjenesten for leger

Vi har i Nordland 46 turnusplasser i kommunehelsetjenesten for leger. Vi har "delt" fylket i 3 pga store avstander og antall turnusleger. Det er ansatt 3 fylkesveiledere (gruppeveiledere) hver i 40 pst stilling. Det arrangeres et ukeskurs hvert halvår i Bodø med obligatorisk oppmøte for alle turnuslegene. I dette kurset var det også innlagt første møte og samling mellom fylkesveilederne og turnuslegene. Fylkesveilederne gjennomfører to samlinger lokalt i tillegg for hvert kull. Akuttmedisin- legevaktkursene arrangeres i samarbeid med Nordland Legeforening og har tom 2009 vært i tilknytning til ukeskurset i Bodø, de to siste dagene av kurset.

Vi har dessverre ikke fått gjennomført kurs for veilederne for turnusleger i 2009.

SAFH "overbooker" i forhold til antall turnusleger vi får fordelt i forhold til antall plasser vi har til rådighet. Dette har så langt ikke ført til store problemer, det viser seg at mange søker utsettelse av turnustjenesten og dermed blir det til slutt fordelt turnusleger på stort sett alle legekantorene.

Vi inngikk 2009 nye avtaler med kommunene i Nordland for mottak av turnusleger i perioden 15.08.10 - 15.08.13, og har fått 48 turnusplasser.

Turnustjenesten for fysioterapeuter

Behovet for turnusplasser for fysioterapeuter er varierende, i siste halvår av 2009 var det kun 11 fysioterapeuter i turnus i Nordland. Det har vært gjennomført registrering av turnusplasser for fysioterapeuter i alle kommuner og alle institusjoner. En relativt stor andel av kommunene svarer ikke på disse henvendelsene. Vi har likevel klart å skaffe et tilstrekkelig antall turnusplasser både i kommuner og i spesialisthelsetjenesten. Ved et av sykehusene har situasjonen vært preget av usikkerhet med hensyn til veiledersituasjonen, og vi har derfor foreløpig gitt avkall på denne turnusplassen, selv om det er stort behov for turnusplasser i spesialisthelsetjenesten. Det gjennomføres årlige kurs i offentlig helsearbeid for fysioterapeuter, og det har vært gjennomført slikt kurs høsten 2009. Det har ikke vært gjennomført kurs for veiledere av fysioterapeuter i turnus i 2009, heller ingen veiledersamlinger.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene/ Pasientrettighetsloven, klagesaksbehandling

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	10	105
Sum	10	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen har registrert at det er avtale om helsetjenestetilbud fra både kommunal- og spesialisthelsetjenesten til Mosjøen fengsel. Når det gjelder Bodø fengsel har det vært en bekymringsfull dårlig oppfølging fra spesialisthelsetjenesten (representert ved Salten Psykistriske senter = SPS) i nesten hele 2009. Det har vært mye korrespondanse mellom fengselet, Bodø kommune, SPS og Fylkesmannen i løpet av året. Det har også vært samarbeidsmøter og telefonisk kontakt for å få dette avklart. Høsten 2009 ble det inngått avtale mellom sykehuset, kommunen og fengselet. Det ble foretatt ansettelse av psykolog(er) som skulle dekke fengselets behov.

Fengslene i Nordland er med i et prosjekt i regi av Vadsø fengsel, Finnmark som har som tema "Psykisk helse hos innsatte i fengsel" med undertittel "Hvordan kan vi bedre tilbudet til mennesker med psykiske lidelser i fengsel".

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger og innvandrere

Det var ikke spesiell oppmerksomhet på dette området i 2009. Det ble gitt en del muntlig veiledning til enkeltkommuner som har etablert nye mottak i løpet året.

Vi har ikke gjort noen egen kartlegging av hvor mange kommuner som har tatt veilederen i bruk. I forbindelse med tilsyn med samfunnsmedisin og miljørettet helsevern i 2 kommuner, ble det også satt søkelys på smittevernarbeid til asylsøkere og flyktinger.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen har besvart henvendelser, gitt råd og veiledning og holder oss orientert gjennom media.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Nye veiledere/rundskriv omtales fortløpende i vår informasjonsbulletin Resæften og på Fylkesmannens internettside.

I Nordland er det i tillegg til mottaket i Bodø gitt tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet i 2008 til Vefsn kommune for etablering av mottak på Helgeland, lokalisert til Mosjøen. Dette mottaket skal nå være under oppbygging, etter planen skal alle 18 kommuner på Helgeland få tilbud om å knytte seg opp mot dette mottaket.

Utfordringen i Nordland videre er at de fleste kommuner i Lofoten, Vesterålen og Ofoten står uten tilbud (16 kommuner) på dette området.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Vi er ikke orientert om at prosjektet med å dele ut gratis vitamin D-dråper til spedbarn med innvandrerbakgrunn er iverksatt i Nordland. Fylkesmannen har mye kontakt med helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Det har vært arrangert flere kurs der helsesøster, helsestasjonsleger og helsestasjonsledere har vært målgruppe. For øvrig vises til rapportering pkt. 83.1 og pkt. 83.3 samt rapporteringskrav i styringsdokumentet til opptrappingsplan for psykisk helse.

Nye veiledere og faglige retningslinjer blir fortløpet lagt ut på FM-internettside og omtalt i Resæften.

Vi avventer helsedirektoratets egen spørreundersøkelse.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen har ikke gjennomført egne kartlegginger for å etterse at fylket har tilstrekkelig jordmordekning i svangerskapsomsorgen.

Det har ikke vært spesiell fokus på dette område i 2009.

Nye veiledere/rundskriv omtales fortløpende i vår informasjonsbulletin Resæften og på Fylkesmannens internettside.

84.10 Kjønnsløstelse

Vi har gitt noe økonomisk støtte til enkelte kommuner til prosjekter hvor søknaden var i tråd med intensjonene i tiltak 22 i Handlingsplan mot kjønnsløstelse 2008 – 2011 hvor det fremgår at: *Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal rette sitt informasjonsarbeid mot ungdom, kvinner, menn og foreldre i de berørte gruppene.*

Nye veiledere/rundskriv omtales fortløpende i vår informasjonsbulletin Resæften og på Fylkesmannens internettside.

Fylkesmannen har ikke hatt dette område som noe spesielt satsningsområde i 2009. Vi har ikke hatt noe samarbeid med RTVS innværende år. Det har vært arrangert tre regionale konferanser for helsesøstre og kommuneleger hvor kjønnsløstelse var et lite deltema.

84.11 Tannhelse

Det ble gjennomført samarbeidsmøte med fylkestannlegen (og assisterende fylkestannlege) i november 2009. Tema for møtet var bl.a. samarbeid mellom Fylkesmannen og fylkestannlegen rundt de utfordringene som vi har med pasienter uten samtykkekompetanse og som kommer under §4A i pasientrettighetsloven. Fylkestannlegen har utarbeidet retningslinjer for denne pasientgruppen. Det ble også rettet fokus på behovene for tannpleie og tannlegetjenester i sykehjem. Det er og vil bli et stort behov for opplæring av pleiepersonalet både i sykehjem og hjemmesykepleien fremover. Det har vært og er en nøye oppfølging av tannhelsetjenesten til PUH, blant annet er det laget rutiner mht bruk av anestesilege/personale. Fylkesmannen har faste samarbeidsmøter med fylkestannlegen mht til oppfølging av dette.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

85.3 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen hadde ingen saker på dette området i 2009.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	479	2
Sum	479	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
---------	--------------	------------------------------------

FMNO	0	
Sum	0	

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Nordland har også i 2009 hatt et stort fokus på omsorgsplanens strategier og delplaner, både i møter med kommunene og i andre fora der det er naturlig at planen er tema.

Flere kommuner i Nordland er godt igang med planlegging og bygging av sykehjem og omsorgsboliger etter å ha blitt prioritert/anbefalt investeringstilskudd. Planer fremover viser også at nybygg og reovering vil komme i årene framover.

Når det gjelder nye årsverk i helse- og omsorgstjenesten i Nordland har en ikke pr dato tilstrekkelig tallmateriale. Dette vil bli rapportert pr 1. mars 2010.

I fbm behandling av søknder knyttet til Kompetanseløftet 2015 viser det seg at aktiviteten er stor. Stadig flere får en fagutdanning og flere går på videre- og etterutdanning. Nordland har ca 600 deltakere på Demensomsorgens ABC.

Dagaktivitetstilbudet ute i kommunene er Fylkesmannen usikker på. Vi har ingen konkret oversikt over hva kommunene har eller har etablert som følge av rundskriv I-5/2007. Dette er tema i møte med kommunene.

Senter for omsorgsforskning har etablert kontakt med Undervisnings-sykehjemmet på Helgeland og med Undervisningshjemmetjenester i Vestvågøy kommune. Det synes som om omsorgsforskningssenteret i Tromsø ikke er kommet skikkelig igang. Det har vært lite "markedsføring" fra dem overfor kommunene i Nordland.

Det har fra vår side ikke vært arrangert noen konferanse i 2009, men en konferanse knyttet til kvalitet i sykehjem vil foregå i mars 2010.

86.2 Demensplan 2015

Vi har i inneværende år hatt spesielt fokus på kompetansehevede tiltak. Fylkesmannen i Nordland innledet i 2008 et samarbeid med Kløveråsen utrednings- og kompetansesenter for demens og har videreført dette samarbeidet i 2009. Alle kommuner i Nordland har fått tilbud om opplæring i "Demensomsorgens ABC" og 31 kommuner har ved utgangen av året takket ja til tilbudet. I alt har ca 560 ansatte i kommunehelsetjensten deltatt eller deltar nå på Demensomsorgens ABC.

Erfaringer som er gjort av modellkommunene innen områdene Utredning og diagnostisering av demens, Dagtilbud og avlastningsordninger for personer med demens, Tilbud til pårørende – pårørendeskoler og samtalegrupper vil bli videreført i 2010.

Hvert år arrangeres det Demenskonferanse i fylket i regi av Kløveråsen kompetansesenter, ved denne konferansen deltar Fylkesmannen med informasjonsarbeid av betydning for å bedre demensomsorgen.

Gjennom tilsyn og klagesaksbehandling er det stor oppmerksomhet rettet mot tjenestetilbudet til personer med demens.

I årene fremover ønsker vi å rette oppmerksomheten i større grad mot bedre tilrettelagte botilbud og etablering av pårørendeskoler med spesiell fokus på yngre personer med demens.

Fylkesmannen er representert i referansegruppe for Utviklingsprogrammet om yngre personer med demens.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kommunenes planer for gjennomføring og resultatrapporter for Kompetanseløftet er sammenfattet og sendt Hdir innen fristen 1. mars 2009. Likeledes er det rapportert på de ulike delmålene til Hdir og HOD hhv innen 1. mars og 1. juli. Kompetanseløftet er omtalt i særskilt årsrapport 2009 til Hdir.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Det er sammen med Husbanken gjennomført flere ”oppstartmøter” med aktuelle kommuner. Søknader er behandlet fortløpende og innstilling er gitt Husbanken i henhold til retningslinjene for dette.

I 2009 ble det behandlet søknader om investeringstilskudd fra 5 kommuner. 4 av disse ble anbefalt prioritert, tilsammen 121 sykehjemsplasser og 48 omsorgsboliger.

Det ble i 2009 ikke gjennomført noen form for kartlegging ved henvendelser til kommunene.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Kurs eller annen veiledning har i hovedsak vært fulgt opp av Hdir. Alle kommuner i Nordland har nå levert inn IPLOS-data. Bruk av kvalitetsindikatorer er ikke tatt opp i særskilte konferanser/kurs, men i ulike sammenhenger med kommunene.

Ved utgangen av 2008, hadde omtrent halvparten av fylkets 44 kommuner fastsatt en lokal norm for legetjenester i sykehjem. Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes arbeid med og realisering av de lokale normene for legetjenester i sykehjem. I mars i 2009 kontaktet vi rådmenn i de kommuner som ikke hadde laget en plan, og etterspurte kommunens bemanningsvurdering for leger i sykehjem. Mange av kommunene svarte ikke på vår henvendelse.

I juni 2009 sendte Fylkesmannen brev til 25 kommuner der vi viste til vår e-post og ba om svar innen oktober 2009. Ved utgangen av 2009 er det 35 kommuner som har fastsatt en lokal norm for legetjenester i sykehjem. Mange av planene er politisk vedtatt. 2 kommuner jobber med å få ferdig planen, og 7 kommuner har fortsatt ikke svart til tross for purring.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester

Fylkesmannen er representert i styringsrådet for Undervisningssykehjemmet Helgeland. Fylkesmannen er aktiv pådriver på ulike områder for å få erfaringer fra de enkelte prosjekter innen Undervisningssykehjemmet spredd til resten av fylket.

Omfattende søknader fra 11 kommuner om etablering av undervisningshjemmetjenester er gjennomgått og innstilling til Hdir ble avgitt. Vestvågøy kommune er tildelt prosjektet. Fylkesmannen er representert i styringsrådet.

Har deltatt i vurdering av søknader til tilskudd til Lindrende behandling.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Det er ikke gjennomført kurs/konferanser i 2009 i forhold til å heve kvaliteten på forvaltningskompetansen/saksbehandlingen i kommunene.

Dette vil bli gjennomført i 2010.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Mottatte meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner

Enkeltstående nødsituasjoner kan oppstå plutselig, og det kan være nødvendig å fatte en beslutning umiddelbart om hvordan vesentlig skade kan hindres eller begrenses. En slik beslutning, jfr. § 4A-5, bokstav a skal nedtegnes

straks etter at tiltaket er gjennomført, og melding om beslutningen og gjennomføringen av tiltaket skal sendes til Fylkesmannen.

I 2009 mottok Fylkesmannen 318 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner overfor 32 personer med psykisk utviklingshemming.

Overprøving av vedtak

Hvis nødsituasjonene skjer gjentatte ganger må det vurderes hvordan de kan unngås, og hvordan de kan håndteres på en mest mulig skånsom måte, for å unngå at vesentlig skade skal oppstå. Hvis bruk av tvang og makt anses nødvendig må kommunen fatte vedtak om planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner, jfr. § 4A-5, bokstav b.

Kommunen må også fatte vedtak hvis det anses nødvendig å bruke tvang eller makt for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat, drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, jfr. § 4A-5, bokstav c.

Kommunens vedtak skal overprøves av Fylkesmannen før de kan iverksettes.

I løpet av 2009 mottok Fylkesmannen 46 vedtak i henhold til § 4A-5, bokstavene b og c for overprøving. Samtlige vedtak ble stadfestet, i noen tilfeller etter nærmere dialog med kommunen og/eller spesialisthelsetjenesten. Vedtakene omfattet til sammen 143 tvangstiltak, hvorav 38 gjaldt planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner, og 103 gjaldt tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov.

Fire av personene som det ble fattet vedtak overfor var nye, i den forstand at de ikke hadde vedtak i 2008. Samtidig ble det i løpet av 2009 meldt opphør av vedtakene for to personer, mens vedtakene for ytterligere to personer ikke ble forlenget ved utløpet av vedtaksperioden.

Ved utgangen av 2009 hadde derfor 46 personer vedtak i henhold til sosialtjenesteloven § 4A-5, bokstavene b og c.

Stedlige tilsyn

Det framgår av sosialtjenesteloven § 2-6 at der det er fattet vedtak om tiltak etter § 4A-5, bokstavene b og c skal det føres stedlige tilsyn. Det kan også føres tilsyn på bakgrunn av meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner, jfr. § 4A-5, bokstav a.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med alle nye vedtak i løpet av første vedtaksperiode (som regel ett år), og ellers ut fra en risiko- og sårbarhetsanalyse. Dette innebærer at vedtak hjemlet i

§ 4A-5, bokstav b - planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner oftere blir prioritert for tilsyn, enn vedtak hjemlet i samme paragraf bokstav c - tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov.

Det ble i løpet av 2009 utført 24 stedlige tilsyn, hvorav ett var på bakgrunn av meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner. I forhold til 2008 var dette en øking på fire tilsyn. I 16 av de 24 tilsynene fant Fylkesmannen grunnlag for å be kommunen om særskilt oppfølging på nærmere definerte områder. Dette gjaldt særlig i forhold til bemanning, tjenesteyternes kompetanse, mangelfull iverksetting av tjenestevedtak (spesielt vedr. støttekontaktjeneste) og tvangstiltak som ikke var vedtaksfestet.

Systemrevisjoner

I 2009 ble det gjennomført tilsyn som systemrevisjon i to av fylkets kommuner. Vi valgte ut forholdsvis store kommuner som verken har fattet vedtak eller sendt inn meldinger om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming. Oppmerksomheten ble dermed rettet mot kommuner der Fylkesmannen er bekymret for underrapportering av bruk av tvang og makt. Tilsynene var en videreføring av landsomfattende tilsyn gjennomført i 2005 og 2006.

Det ble under tilsynene avdekket mangelfulle kunnskaper om sosialtjenesteloven kapittel 4A blant tjenesteytere, alt fra usikkerhet om hva som er å forstå som bruk av tvang og makt, til usikkerhet med hensyn til hvilke prosedyrer som skal følges etter bruk av tvang eller makt. Mange tjenesteytere har ikke fått opplæring i lovverket, og mange var heller ikke kjent med hvor de kunne skaffe seg opplysninger, eksempelvis rundskriv, skjema og interne retningslinjer.

Det ble avdekket bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming, uten at det var sendt

melding eller fattet vedtak om dette i henhold til bestemmelsene i sosialtjenesteloven kapittel 4A.

Det ble videre avdekket mangler ved enkeltvedtakene om tildeling av tjenester, jfr. sosialtjenesteloven §§ 4-2 og 4-3. Disse var ikke tilstrekkelig individuelt innrettet, med hensyn til innhold og begrunnelse.

Tilsynet resulterte i to avvik i den ene kommunen og ett avvik, samt tre merknader i den andre.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Alle kommunene i Nordland har levert IPLOS-data. En kommune følges særskilt opp.

IPLOS er vel innarbeidet i kommune.

Fylkesmannen i Nordland etterspør IPLOS-registreringer gjennom klagesaksbehandling og tilsynsarbeid. På sosialavdelingen er det ikke rutine for dette.

Spørreskjemaet "Sikkerhetsløsninger i helse- og omsorgstjenesten i kommunen" er sendt elektronisk til alle kommuner i fylket. 19 kommuner har svart.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Fylkesmannen har fulgt opp de krav Helsedirektoratet har hatt i forhold til elektronisk vidererapportering av rapportskjema 1 og 2 fra kommunene. Fylkesmannen har også fulgt opp henvendelser fra SINTEF i forhold til retting av skjemaer og innhenting av tilleggsinformasjon fra enkeltkommuner.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

88.2 Rusmiddelarbeid

Kommunenes rapporter om bruk av tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid er sammenstilt og kvalitetssikret, og sendt Helsedirektoratet innen fristen 15. april 2009

Tilskuddsforvaltningen - kommunalt rusarbeid

Sammenlignet med 2008, ble det i Nordland behandlet 8 flere søknader på kommunal rusarbeid, totalt 25. Søknadene er fra alle de store kommunene, men også enkelte mindre kommuner som har store rusutfordringer. Av 44 kommuner fikk 19 tilskuddsmidler innen områdene lavterskel helsetiltak, oppfølging av legemiddellass. rehabilitering, styrking av oppfølgingstjenester til rusmiddelavhengige og tillitspersonsforsøket.

Særskilt oppfølging "Koordinerende tillitsperson"

Nordland har to kommuner som er med på forsøksordningen "Koordinerende tillitsperson": Rana og Øksnes. Kommunene har ulik organisering av forsøksordningen. Øksnes har inngått partnerskap med brukerorganisasjoner og arbeidsmarkedsbedriften Øksnes Asvo. Rana har organisert arbeidet som et rent

kommunalt tiltak. Begge kommunene er kommet godt i gang det faglige arbeidet, men har utfordringer knyttet til forankring opp mot ordinær drift. Prosjektlederne tar disse utfordringene på alvor og Fylkesmannen følger opp begge prosjektene.

Fylkesmannen i Nordland har deltatt i det faglige nettverket som er etablert rundt "Koordinerende tillitsperson" for Nord Norge. Videre har rusrådgiveren deltatt i begge nettverkssamlingene initiert av Helsedirektoratet

Fylkesmannens rusrådgiver deltar i Helsedirektoratets prosjektgruppe for forsøksordningen.

Fylkesmannen har vært hjelpelig med å veilede kommuner i søknadsprosessen, med særlig vekt på metodeutvikling på tjenesteområder der kommunene har et utviklingsbehov.

Forpliktende samarbeid mellom Fylkesmannen i Nordland og KoRus - nord

I 2007 ble det i samarbeid med embetene i Troms og Finnmark og KoRus-nord utarbeidet "Plan for kompetanseheving innen rusfeltet i Nord-Norge 2007 - 2011". Dette dokumentet er gjenstand for årlige oppdateringer. Justeringene tar utgangspunkt i kommunenes behov for kompetansehevingsområder, og statlige føringer.

I 2009 ble følgende kurs/samlinger/konferanser gjennomført i Nordland:

- Rusforum Nordland
- Barn skadet av alkoholbruk i graviditet
- Ansvarlig vertskap – skoleringssamling
- Motiverende intervju
- Kognitiv terapi
- LØFT modul 2 og 3
- Te ka slags nøtte?

I 2009 ble det satt fokus på rusmiddelpolitiske handlingsplaner i Nordland. En del kommuner har allerede utarbeidet slike planer, noen kommuner jobber med å rullere disse, mens andre igjen ikke har startet arbeidet. I samarbeid med KoRus-nord ble det gitt tilbud om videreutdanning i utarbeidelse av rusmiddelpolitisk handlingsplan. Det var 6 kommuner i Nordland som deltok og gjennomførte utdanningen.

Erfaringene viser at disse kommunene har jobbet systematisk med utarbeidelse av rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Det tilbys samme utdanning også i 2010.

Faglig nettverk

En til to personer fra hver kommune inviteres årlig til en felles samling i Bodø, arrangert av Fylkesmannen. Hovedmålet med samlingen er erfaringsutveksling mellom kommunene, informasjon om utfordringer kommunene står overfor og formidling av statlige føringer. Samlingen i 2009 hadde som tema metodeutvikling i kommunalt rusarbeid, brukermedvirkning, samhandlingsreformen og tilskuddsforvaltning. Tilbakemeldinger på slike samlinger er gode.

Øke bruken av individuell plan i kommunene

Det er ikke blitt gjennomført særskilt opplæring knyttet til individuell plan i 2009. Fylkesmannen har imidlertid sett det som hensiktsmessig å holde bevisstheten om dette redskapet oppe ved å fokusere rundt temaet i anledninger som byr seg. Det er videre vært viktig å knytte bruken av individuell plan opp mot tilskuddsordningene. Fylkesmannen har bedt om redegjørelser i de tilfeller antall registrerte individuelle planer er lav.

Iverksatt tiltak for å øke brukermedvirkning/pårørende

Fylkesmannen i Nordland gir økonomisk støtte til prosjektarbeid i regi av brukerorganisasjoner, deltar i fora initiert av brukerorganisasjoner og pårørendeorganisasjoner, gjennomfører individuelle møter med begge aktører og fokuserer på bruker- og pårørendemedvirkning og - innflytelse i innlegg og forelesninger.

Ressursrapportering

Vi ser at ved rapportering av ressursbruk i 2008 ble det ført 44 ukeverk på fagdep. for resultatområde 85. Dette var en feilføring. Det skulle vært ført på fagdep. på ressursområde 84.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 75 og 86	28	28	28	28
Resultatområde 76 og 77	172		172	0
Resultatområde 81	99	78	99	78
Resultatområde 82	315		315	0
Resultatområde 83	54		54	0
Resultatområde 84 og 85	77	54	77	54
Resultatområde 87 og 88	4	117	4	117
Sum:	749	277	749	277

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Planlagte tilsyn

På grunn av flere langvarige sykemeldinger blant personalet som har sosialtjenesteloven kap. 4A som arbeidsområde ble en del av personalressursen på avdelingen omdisponert til det formålet (overprøving av vedtak og stedlige tilsyn). En virkning av denne omdisponeringen var at det på sosialtjenesteområdet ble gjennomført to systemrevisjoner mindre enn kravet i embetsoppdraget.

Rapportert direkte til Statens helsetilsyn i henhold til embetsoppdraget.

81.2 Områdeovervåking

Sosiale tjenesters vilkår

Fra Fylkesmannens ståsted kan det synes som om kommunenes oppgaver inn i NAV-kontorene har fått mindre fokus enn fortjent. NAV-reformens uttrykte visjon om å ”gi mennesker muligheter” krever stort fokus på veilederrollen i NAV-kontoret, kontorets ansvar for oppfølging og funksjonen som endringsaktør.

Etableringsløpene har stilt store krav til omstillingsevner, kompetanseheving, samarbeid og smidighet samtidig som kontorene skulle holde åpent for publikum og yte service og holde restansene på et anstendig nivå. Mye av opplæringsaktivitetene har vært styrt av behov for kunnskaper om tekniske og praktiske løsninger og det kan synes som om sosiale tjenester har hatt dårlige vilkår for utvikling i denne prosessen. Fylkesmannen er av den oppfatning at dette ikke skyldes mangel på engasjement hos den enkelte eller vrangvilje fra NAV-ledere. Det er heller et uttrykk for den utfordrende arbeidssituasjonen en så omfattende og omgripende reform skaper.

I Nordland har vi mange gode medarbeidere på sosialtjenestefeltet både innen- og utenfor NAV-kontorene. NAV-lederne oppfattes som glødende for innbyggerne og med stor vilje til å bruke NAV-reformen til å skape kontor som tar i bruk hele velferds-Norges verktøykasse. NAV-kontorene er ferdig etablert, men de er ennå i startfasen og må få tid til å finne sin form.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

I 2009 mottok Fylkesmannen 180 klager etter sosialtjenesteloven. Selv om antallet varierer noe fra år til år registrerte vi i perioden 1998 – 2008 årlig en reduksjon i mottatte klager. Fra 308 klager i 1998 til 154 i 2008. Nå synes det som om trenden er snudd i og med en økning på 26 klager, 17% fra 2008 til 2009.

Fylkesmannen behandlet 186 klager i 2009. Av disse dreide 102 seg om økonomisk stønad (sosialhjelp). 71

klager dreide seg om tjenester, som: praktisk bistand (hjemmehjelp), støttekontakt, avlastning og omsorgslønn. 12 av de øvrige 13 klagenes gjalt vederlag for opphold i institusjon, sykehjem.

Det er markerte forskjeller på resultatet av vår klagebehandling mellom de ulike typer av saker.

Av de 102 klagenes som omhandlet økonomisk stønad ble klagen tatt til følge i 15 saker. Fire saker ble av ulike grunner avvist, mens i 83 av klagenes ble kommunens vedtak stadfestet. Det vil si at klagenes ikke ble tatt til følge.

I 30 av 71 saker vedrørende tjenester ble klagen tatt til følge. Tre klager ble avvist og 38 påklagede vedtak stadfestet.

Når det gjelder sakene om oppholdsbetaling i sykehjem ble 5 av klagenes tatt til følge og 7 påklagede vedtak stadfestet.

177 av 186 saker ble behandlet av Fylkesmannen innen tre måneder etter at klagen var mottatt her.

Vi hadde 31 klager i restanse ved inngangen til 2009 og 25 ved utgangen av året.

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Se pkt. 86.9.

81.5 Andre oppdrag

Rapportert direkte til Statens helsetilsyn i henhold til embetsoppdraget.

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen mottar en rekke beklagelser/klager der tjenestemottaker eller representant for denne uttrykker sin misnøye med tjenester i medhold av sosialtjenesteloven. I tilfeller der det foreligger klageadgang tilrår Fylkesmannen at denne blir benyttet.

Men en betydelig del av disse henvendelsene dreier seg om relasjonelle forhold mellom tjenestemottaker og medarbeidere i kommunen/e. Disse sakene, som angår kommunen som arbeidsgiver, gis ikke tilsynsmessig oppfølging herfra. Men vi veileder den private part om hvordan vedkommende kan fremme sitt anliggende overfor kommunen.

Fylkesmannen har i 2009 iverksatt tilsynsmessig oppfølging i medhold av sosialtjenesteloven § 2-6 i to saker. Sakene var ikke avsluttet pr 31.12.09.

Resultatområde 82 tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Rapportering er sendt Statens helsetilsyn i rapporteringssystemet RegRoT per 31.12.09.

Vi behandlet 87 saker med median saksbehandlingstid på 141 dager.

Vi hadde 8 henvendelser fra politiet mht. om etterforskning skulle iverksettes.

82.2 Planlagt tilsyn

Rapportering om planlagt tilsyn i 2009 er sendt Statens helsetilsyn i oversendelse av 13.01.2010.

Vi gjennomførte tilsammen 17 systemrevisjoner i 2009, 12 i kommunehelsetjenesten og 5 i

spesialisthelsetjenesten.

82.3 Områdeovervåking

Det er registrert 73 § 3-3 meldinger i Nordland i 2009, 62 fra Nordlandssykehuset HF og 11 fra Helgelandssykehuset HF. Av de 73 § 3-3 meldingene er 72 ferdigbehandlet av Helsetilsynet i fylket, og i en av sakene er det opprettet tilsynssak.

15 meldinger gjelder bruk av legemidler, 14 psykiatri, 9 medisinsk undersøkelse og behandling og 7 fødsel.

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

Rapportering er sendt Statens helsetilsyn ved rapportering i RegRoT.

Vi behandlet 54 saker i 2009. Median saksbehandlingstid var 47 dager.

82.5 Andre oppdrag

Rapport er sendt Statens helsetilsyn i brev av 13.01.10.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

I løpet av 2009 har beredskapsstaben hatt 24 taubanesaker til behandling. Det aller meste har vært knyttet til fornying av forsikring og noen tilfeller av konesjon.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 91 og 92	3		3	0
Sum:	3	0	3	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Embetet håndterte 522 apostiller i 2009.

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	5		5	0
Sum:	5	0	5	0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen skal behandle saker etter lov om trdomssamfunn og ymist anna med forskrifter, og vi skal også utbetale statstilskudd til trossamfunn og livssynssamfunn. I 2009 har 25 samfunn fått utbetalt statstilskudd. Tilsammen er det utbetalt 1,04 mill kroner gjennom 3 runder. Ett nytt trossamfunn er registrert.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

37 henvendelser vedrørende askespredning, hvorav 31 søknader og 6 generell forespørsel om ordningen. 28 søknader innvilget og tre søknader avslått.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Ingen søknader om dispensasjon om åpningstider mottatt i 2009. For øvrig er det gitt veiledning til kommunene og næringslivet om lovens betemmelser.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 95, 96 og 97	9		9	0
Sum:	9	0	9	0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Inkluderende arbeidsliv

Fylkesmannen utarbeider årlig plan for virksomhetens IA-arbeid, som blir forankret i samarbeidsutvalget, AMU og ledermøtet.

Delmål 1

Fylkemannens samla sykefravær i 2009 var på 4,85 prosent, hvor det legemeldte på 3,7 % og det egenmeldte på

1,15 %. Dette var en økning på 1,85 prosentpoeng fra 2008. Målet i 2009 var å ha et samla sykefravær under 4 %.

Delmål 2

Fylkesmannen i Nordland hadde tre søkere som oppga funksjonshemming i søknaden. To ble ikke ble ikke ansett faglig kvalifisert til den omsøkte stillingen, en søker ble innkalt til intervju, men ikke innstilt.

Fylkesmannen har hatt få søkere med innvandrerbakgrunn. Fem personer med innvandrerbakgrunn søkte seg til Fylkesmannen i 2009, tre av dem ble ikke ble ansett faglig kvalifisert til den omsøkte stillingen, en er ansatt. Embetet hadde to ansatte med annen bakgrunn enn norsk i 2009, begge fra Tyskland. Vi har flere medarbeidere med samisk tilhørighet, men har ikke tallfestet antallet.

Fylkesmannen er positiv til å bidra til et mer inkluderende arbeidsliv ved å inkludere personer som har vanskelig med å få innpass i arbeidslivet og til arbeidstrening i samarbeid med NAV. Vi legger vekt på at vi skal kunne tilby egnede og fullverdige oppgaver samt ressurser til oppfølging.

IA-plasser

Fylkesmannen hadde to personer inne på IA-plass i 2009, på forskjellige avdelinger/fagområder. En av disse var i annet arbeidsforhold og var hos Fylkesmannen til utprøving i andre arbeidsoppgaver. Den andre personen var under omskolering og var hos Fylkesmannen for å prøve ut arbeidsevne. Tett oppfølging på fagområdet og kompetanseutvikling ble vektlagt. Arbeidet med IA-plasser og annen arbeidsplass trening forutsetter godt samarbeid med NAV, og vår erfaring er det at det viktig med en fast kontaktperson som kan samordne fagområdene i NAV. Fylkesmannen har hatt et godt samarbeid med NAV.

Fylkesmannen har tilsatt en person med tilrettelagte oppgaver, der NAV bidrar med ”lønnstilskudd av lengre varighet”. Samarbeidet med NAV har i denne saken ført til at vi kan tilby hel stilling og ekstra kompetanseutvikling.

Fylkesmannen prioriterer å tilrettelegge arbeidsplassen for alle tilsatte, og har fortsatt et særlig fokus på at terminalarbeid kan føre til unødige stillesittende og ensidig gjentakende arbeid. Alle nytilsatte får gjennomgang av arbeidsstasjonen sammen med fysioterapeut, for å tilrettelegge og gi opplæring i arbeidsstillinger og variasjon i arbeidet. Andre ansatte fikk gjennomgang ved behov. Fylkesmannen legger vekt på forebyggende HMS-arbeid, og har hatt en raus holdning til teknisk utstyr som kan heve standarden på arbeidsstasjonen og legge til rette for variasjon i arbeidet.

Delmål 3

Målet for gjennomsnittlig pensjonsalder i 2009 var 65 år. Det reelle tallet i 2009 var 65 år. Fylkesmannen var med i forsøk med redusert arbeidstid som FAD startet i august 2007 og avsluttet i juli 2009. Det var åtte av våre seniorer som fikk tilbud om å være med i forsøket og alle sammen valgte å bli med i forsøket hele veien. Det ble utvist stor grad av fleksibilitet med henhold til uttak, og de fleste valgt å ta ut den reduserte arbeidstida i hele dager.

Ansatte over 62 og 65 år i staten har åtte dager tjenestefri med lønn i året. Dette er dager som partene sentralt har fremforhandlet. Dagene tas ut som fritid eller lønn. Lokalt kan man forhandle om at ansatte over 62 år kollektivt skal gis ytterligere seks dager tjenestefri med lønn i året. Fylkesmannen gav alle over 62 år seks dager ekstra seniorfri med lønn etter HTA § 7.5.9.1 bokstav b. Det har bidratt til at de fleste av dem som var med i FAD forsøket har brukt seniordagene til å fortsatt ha fri en dag i uka.

Hensikten med forsøket var å undersøke om redusert arbeidstid førte til at ansatte utsetter pensjoneringstidspunktet. Av de åtte som var med i FAD forsøket valgte en å gå over i hel AFP fra november, mens de andre syv er tilbake i full jobb.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMNO	2	1,4	2	1,3
Sum	2	0	2	0

98.2 Kompetanseutvikling

Embetets behov for kompetanse vurderes ut fra ansattes utviklingsbehov, nye arbeidsoppgaver og system-/teknologikompetanse. Om lag Kr. 200 000,- ble benyttet til felles kompetansetiltak, herunder utvida ledersamling, fellessamling for alle ansatte og informasjonsdag med resultater fra

arbeidsmiljøundersøkelse. Kompetansemidler på 1510 blir fordelt til avdelingene ut fra antall ansatte.

I tillegg har Fylkesmannen brukt en del ressurser (kr. 150 000,-) på opplæring i Officepakken (e-læring), Sharepoint, skjema via MORE og Adobe Acrobat Standard. Dette er satsningsområder som videreføres i 2010, i prosjektet Digital Fylkesmann (se egen rapportering).

Embetets behov, medarbeidersamtalene og annen dialog mellom arbeidsgiver og ansatte ligger til grunn for kompetansemidlene som blir benyttet i embetet. Kompetanseutvikling er et område partene hos Fylkesmannen skal jobbe særskilt med i 2010.

Fylkesmannen har et godt program for nytilsatte som skal sikre informasjon om og opplæring i systemer, prosedyrer og retningslinjer.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMNO	1	100	0	8	16

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMNO	50	50	50	50

98.3 Medvirkning

Partene hos Fylkesmannen

16 primærorganisasjoner og fire hovedsammenslutninger var representert i embetet i 2009. Sju foreninger var tilknyttet hovedorganisasjonen Akademikerne, to til YS, to til LO og fire til Unio. NITO ble lagt under Akademikerne under lønnsforhandlingene, men står ellers som en uavhengig forening. Det er fire hovedtillitsvalgte, alle kvinner.

Partene hadde sju samarbeidsmøter i 2009, to forhandlingsmøter etter HTA pkt. 2.3.4 og ett evalueringsmøte (lokale forhandlinger). I tillegg var organisasjonene involvert i forberedelsene til overføring av tekniske planleggingstjenester i landbruket (virksomhetsoverdragelse). I samarbeidsutvalget møter administrasjonssjefen og hovedorganisasjonene.

I 2009 har partene blant annet jobbet med prosjektet Digital Fylkesmann, virksomhetsoverdragelse, retningslinjer for overtid og studiereiser, lønn og likestilling, stillingsvurderingssystem, seniorpolitikk og revisjon av lokal tilpasningsavtale.

Fylkesmannen gjennomførte ikke forhandlinger etter HTA pkt. 2.3.3 i 2009. Det ble ført to forhandlinger etter HTA pkt. 2.3.4, om våren og høsten. Forhandlingene ble ført etter hovedsammenslutningsmodellen.

Tilsettingsrådet

Tilsettingsrådet består av to tjenestemannsrepresentanter, fylkesmann, assisterende fylkesmann og avdelingsleder. Her er det jevn fordeling mellom kvinner og menn. På arbeidstakersida har Akademikerne en fast representant og to vararepresentanter. LO, YS og UHO har en representant, og rullerer på hvem som har fast representant og hvem som har vararepresentant.

Arbeidsmiljøutvalget

I arbeidsmiljøutvalget er det en kvinne og to menn på arbeidsgiversida, arbeidstakersida blant annet på vernerunder og individuelle arbeidsplassgjennomganger. Verneombudene var involvert i prosessen med overføring av tekniske planleggingstjenester i landbruket (virksomhetsoverdragelse).

Omstilling

Forvaltningsreformen

Det har også i 2009 vært fokus på å sikre god informasjonsflyt internt ved nye opplysninger om forvaltningsreformen. Nytt om reformen har vært fast sak på møter i arbeidsmiljø- og samarbeidsutvalget.

Virksomhetsoverdragelse

I forbindelse med jordbruksoppkjøret 2008 ble partene sentralt enige om at ansvaret for de tekniske planleggingstjenestene i landbruket overføres fra fylkesmannsembetene til Norsk Landbruksrådgivning fra

01.01.10. I de regionale prosessene som Norsk Landbruksrådgivning gjennomførte i 2008 i Nordland og Troms, kom det et felles ønske om å overføre de tekniske planleggingstjenestene fra fylkesmannsembetene til Norsk Landbruksrådgivning, herunder Landbruk Nord allerede i 2009. I Nordland ble de tekniske planleggingstjenestene i landbruket overført til Landbruk Nord 01.03.09. Det var et tett samarbeid mellom partene i prosessen, og flere samarbeidsmøter ble gjennomført med tillitsvalgte, verneombud, berørte ansatte og ny arbeidsgiver.

98.4 Likestilling og likeverd

I 2009 ble det i arbeidet med å avdekke eventuell lønnsforskjeller som skyldes kjønn, utarbeidet noen statistikker. Vi har ut fra disse statistikkene ikke kunnet påvise lønnsforskjeller som bare skyldes kjønn.

Redusert stillingsandel

I 2009 har 6 medarbeidere i kortere eller lengre perioder hatt midlertidig redusert stillingsandel i henhold til AML. § 46 a., og av dem er det bare en mann. Fedrene tar ut foreldrepermisjon i de ukene som er forbeholdt far, men ikke noe mer.

Ansettelses 2009

Ved utlysning av stillinger hvor kvinner er underrepresentert (for eksempel lederstillinger) har vi oppfordret kvinner til å søke.

Nå er 3 av 7 avdelingsdirektører kvinner. Samlet på embetet er kvinneandelen 55 %. Vi har fremdeles utfordringer når det gjelder å få kvinnelige ledere. På mellomledernivå er det stor overvekt av mannlige ledere. Ved å ha fokus på likestilling i rekrutteringsprosessene vil man på sikt kunne oppnå en jevnere fordeling. I denne prosessen er det viktig å innkalle kvinnelige søkere til intervju.

På enkelte fagområder har det tradisjonelt vært overvekt av kvinner (for eksempel på arkiv), men her har vi de siste årene rekruttert menn. Det er også viktig å vurdere sammensetning i alder og utdanning på fagområde, seksjon og avdelinga både før utlysning og i tilsettingsprosessen. Det har også vist seg nyttig å ha forskjellige profesjonsutdanninger på samme fagområde.

Fylkesmannen har stor tro på at vi oppnår det beste arbeidsmiljøet ved å ha balanse mellom kjønn, samt spredning i aldersammensetning.

Annet

Overtid brukes i svært liten grad. En uskreven regel er at møter legges innenfor kjernetiden (0900-1430).

Arbeidstakernes representasjon

16 primærorganisasjoner er representert i embetet. Tillitsvervene i primærorganisasjonene er jevnt fordelt mellom kjønnene. Av 4 hovedtillitsvalgte er 4 kvinner. I tilsettingsrådet er arbeidstakerne representert med en kvinne og en mann som faste medlemmer og 2 kvinner som varamedlemmer. For øvrig består tilsettingsrådet av fylkesmannen og assisterende fylkesmann samt den avdelingsdirektør saken måtte angå.

Universell utforming

Vi har i 2009 laget en egen handlingsplan for universell utforming av Statens hus. Planen ble utarbeidet av bedriftshelsetjenesten Hemis.

98.5 Føringer på IKT-området

Status på arbeidet med informasjonssikkerhet er sendt inn til FAD som forespurt. Antall lisenser ihht. Microsoft-avtalen er meldt inn i midten av januar som forespurt.

GIS stratagi: Det vises til rapportering under resultatområde 6. Tidsbruk for GIS satsingen rapporteres under område 6 og utgjør 35 ukesverk

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	1		1	0
Sum:	1	0	1	0